KAVGA VE YORUM

Fabrikalardan makine sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!

İŞÇİNİN SESİ

TKP—*İşçinin Sesi* işçinin partisi!
Yıl: 13, Sayı: 335, 12 Ağustos 1987

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

Burjuvazi herşeyin başına "süper" sıfatı ekler oldu. Süper sonu içine mi doğdu ne:

YAKLAŞAN DEVRİM DE "SÜPER" OLACAK

Türkiye'de süper bir devrimci dalga yaklaşıyor. İşçi sınıfımız süper bir devrimi gündemine almıştır, buna hazırlanıyor.

Burjuvazi herşeyin başına "süper" sıfatı ekliyor. Süper emeklilik, süper kesinti, süper vali, süper... süper..."süper sonu" içine mi doğdu nedir? Zira gerçekten de Türkiye'de süper bir devrimci dalga yaklaşıyor. İşçi sınıfımız süper bir devrimi gündemine almıştır, buna hazırlanıyor.

Emperyalistleşemeyen Türkiye burjuvazisi yalnızca Kürdistan'ı, Kuzey Kıbrıs'ı değil, tüm Türkiye'yi bir sömürge gibi kullanmakta, kendi arasında yoğun bir paylaşım kavgası yapmaktadır. Mevduat kapışmasıyla bağlı olarak banka karteli oluşturma girişimleri yine piyasaya çıktı. Devlet tekelleri ile özel tekeller arasında sermaye piyasasında ve emeklilik primleri konusunda kavga yine parladı. Özelleştirme yaklaştıkça devlet tekelci guruplar arasında da hır başladı. Örneğin, Sümerbank DPT'den özerklik istiyormuş!

Artık devlet, bütün örtüleri atmış, açıkça bir işveren, bir tekelci, bir banker vb. olarak günlük yaşama dalmıştır.

Demiryolu işçilerinin toplu sözleşme uyuşmazlığı giderildi. Kuşaktan işçi 40 bin demiryolcunun Türkiye tarihinde ilk kez grevin eşiğine gelmiş olması öyle bir korku saldı ki, başbakan, bazı bakanlar işçi sendikası temsilcileriyle doğrudan masaya oturdular. Düpedüz pazarlık yaptılar, sonra da bunu gizlemek için işçilere öğüt verdik dediler.

Kendisi öğüde muhtaç dede, nerede kaldı başkasına himmet ede! Nitekim işçiler başbakanın öğüt vermeyip pazarlık yaptığını açıkladılar ve pazarlıktaki tutumunu da, "acaba hangi nakliye şirketini kurtaracak" diyerek alaya aldılar.

Devletin bu çıplak rolü gecekondu yıkımlarında da açığa çıkıyor. Devlet, belediyeler, şehirlerdeki arsa rantı için kavga veriyor. Bu uğurda "gerekirse" içinde insan olan gecekonduları da (Dikmen'de olduğu gibi) yerle bir ediyor.

Öte yandan şehirlerde gecekondu halkına yapılanların çok daha da kötüsü GAP bölgesinde Kürt halkına yapılıyor. Kürdistan işgal altındadır. Kürt halkı GAP'la birlikte büyük değer kazanacak olan topraklarını şimdiden ucuza satmaya ve göçe zorlanmaktadır. Toprakları alan holdingler özel ya da devlet holdingdir.

Devletin bu çıplak rolü burjuvazinin bazı kesimlerini endişelendirdi. İşadamları bunu eleştirdiler. DYP Özal'ı herzamanki gibi "piyasanın sosyal piyasa olduğunu anlamamakla" suçladı! Sosyal demokratlar da bir "devlet baba" gevelemesine başladı.

Hasan Cemal, *Cumhuriyet*'teki köşesinde hepsi şu kadarlık bir yazı yazmış:

" 'Devlet, baba değildir. Sizin hizmetkarınızdır. Bunu iyi öğrenin. Devlet, bütün müesseseleriyle milletin emrindedir. Devlet, baba olduğu zaman elinde sopa olur: O da ancak komünist rejimlerde olur.' (Başbakan Turgut Özal, Çorum, 19 Temmuz 1987)

"İzmir'deki gecekondu yıkımının sayfamızda yer alan fotoğraflarına bakın ve karar verin, devletimiz 'baba' mı, değil mi?"

Özal'ın "devlet sizin hizmetkarınızdır" sözüne kimsenin inandığı yoktur. Herkes devletin ne olduğunu çok açık görüyor. Bundan endişeye kapılan sosyal demokratlar, Özal'ın yardımına koşup, onu temize çıkarmaya, onun pisliğini komünizme atmaya çalışıyorlar. Ancak böyle yaptıkça kendileri daha çok batıyorlar.

Bu yüzdendir ki şimdi de legal bir "sosyalist" parti kuruldu. *2000'e Doğru* dergisi olayı şişirerek, örneğin sanki tüm demiryolu işçileri bu partinin ardındaymış havası içinde verdi. Artık çok geç. Bu partinin kaderi kurulmadan önce belli olmuştur.

Resmiler hazır olsunlar. Tampon hizmeti yapacaklar listesinde hızla birinci sıraya tırmanıyorlar. Öyle görünüyor ki burjuvaziyle birlikte yenilme "payesini" onlar taşıyacaklar!

İt ürür kervan yürür. İşçi sınıfımızın kervanı da kendi bağımsız yolundan yürüyor. Hareket yaygınlaşıyor. Anadolu'nun dört bir ucundan ya grev, ya dayanışma sesleri duyuluyor.

Sendikal birlik süreci bir başarı daha kazandı. Sendikal mücadelenin siyasal içeriğinde bir nitelik sıçraması yaşadı. Sendikal hareket artık partilerüstü değil, legal bütün partilerin üstünde düşünmektedir. Grevci deri işçileri ise bakın ne diyorlar:

"... İşverenler gücünü anayasadan ve siyasi iktidardan almaktadırlar. Kolay kazanılmış bir zaferin sarhoşluğu içinde davranan işverenlere ve siyasal iktidara dur demenin zamanı gelmiştir.

"(...)

"Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilinci içindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapı taşları olduğu gerçeğinin farkındayız. Zafere ulaşmış her grev, her direniş, sadece grevcilerin başarısı olarak kalmayacak. Tüm Türkiye emekçilerinin, demokrasi güçlerinin hanesine yazılacaktır."

Yapı yükseliyor!

S. Günbudak

Deri işçileri grevlerini coşkuyla, bilinçle, kararlılıkla sürdürüyor.

Bir neden daha

Biliyoruz ki, işçinin üretimde tuttuğu yer, onun sınıf çıkarlarının yeni bir sömürü düzenine değil sömürüyü hepten yok etmeye yönelmiş olması işçi sınıfına tarihsel bir misyon yüklemektedir: Devrimi zafere götürmek, yönetici sınıf olarak başa gelmek ve sınıflı toplumu temelli yok etmek.

Türkiye işçi sınıfının da aynı nedenlerle aynı misyonu vardır. Ancak Türkiye'de nedenlere bir yenisi daha eklenmiştir. Artık grev şehri olan Seydişehir'de Kanaat Kasabı'nın sahibi Recep Suluçay bakın ne demiş:

"Bu işçiler 65 bin lira aylıkla 5-6 nüfuslu ailelerini geçindirebilme mucizesini gösterdiklerine göre çok iyi ekonomici olurlar." (*Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1987

Evet, bu nedenle de işçi sınıfımız yönetimi almalıdır. Artık tüm emekçi yığınların umudu işçi sınıfımızdır.

İŞÇİ MİZAHI

Halit Narin menşevik olmuş!

Bilindiği gibi 1979 yılında TKP'de *İşçinin Sesi*'yle menşevikler arasında patlak veren kavganın odaklarından biri de toplu sözleşmelerde doğru tutum konusuydu.

Atılım şöyle diyordu:

"İstemlerin gerçekçiliğinde ölçü... işçi sınıfının ne kadar alacak güçte olduğudur." (*Atılım*, Ağustos 1979)

İşçinin Sesi ise şöyle diyordu:

"... Gerçekçi istemin Leninci anlamda tek ölçütü genel olarak toplumsal gelişmenin çıkarlarına uygunluktur." (*İşçinin Sesi*, 15 Ağustos 1979)

Halit Narin menşeviklerin izlediği burjuvalaşma, resmi olma çizgisini herhalde 8 yıldır gözetlemiş ve bunun tehlikeli olmadığına iyice kanaat getirmiş ki, geçenlerde duyduk menşevik olmuş:

"Toplu sözleşmelerde aslolan alınabilecek olanı istemektir." (*Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1987)

Kölecilik var sanıyorlarmış

Kapitalizmde işçi sınıfı sömürülen sınıftır. Bu nedenle her zaman, olabilecek en kötü iş ve yaşam koşullarına, yasal haklara mahkum edilmek istenir. Yani kapitalizmin işçi sınıfını kötü koşullara mahkum etmesi normaldir.

Ancak hiçbir kapitalist ülkede Türkiye'deki gibi öfkeli, kararlı, militan bir işçi sınıfı kendini Türkiye'deki kadar kötü iş ve yaşam koşullarında, yasal hak da değil haksızlıklarla karşı karşıya bulmamıştır. Bunun nedenlerini bir türlü keşfedemiyorduk. En sonunda keşfettik: Burjuvazi kendini kapitalist değil köleci sanıyor.

Banka Sigorta İşçileri Sendikası BASS'ın içini karıştırmaya çalışan Vakıflar Bankası Genel Müdürü bunu itiraf etmiş:

"Banka personelinin *sahibi*, seçimle gelen sendika değil, bankanın yönetimidir." (*Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1987)

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Doğru fikirleri pratikte göstermeli

Çok değerli yoldaşlar, Nasılsınız? Her zaman iyi ve sağlıklı olmanızı isterim.

Yoldaşlar, başımdan geçen bir olayla ilgili olarak eleştiri yapmak istiyorum.

Geçenlerde bir yoldaşla görüştüm. Grevci işçileri desteklemek üzere önemli bir eylem kararı alındığını söyledi. Eyleme örgütlü, planlı, kararlı ve kavgaya hazır bir biçimde gideceğimizi anlattı. Sloganlarımızı haykıracak, dosta düşmana *İşçinin Sesi*'ni gösterecektik.

Atmaya hazırlandığımız sloganlar şöyleydi: "İşçiyiz güçlüyüz devrimlerde öncüyüz", "İşçinin onuru sermayeyi yenecektir", "Demokrasi için tek yol devrim", "Partimiz TKP-*İşçinin Sesi*, liderimiz Yürükoğlu".

Ben alınan kararların doğruluğuna inandım ve hazırlandım. Eylem gününü iple ve büyük bir coşkuyla çektim. Orada namussuzlara *İşçinin Sesi*'ni, gür sesimizi haykırmak istiyordum. Ancak bu eylem yapılmadı. Bu beni hayal kırıklığına uğrattı. Bundan sonra böyle hatalar olmamasını dilerim.

Artık sınıfsal kavgamızı kana kan dişe diş sürdürmek gerekiyor. O namussuzlara, o kana susamış düşman güçlere işçinin gür sesini daha fazla duyurmak gerekiyor.

Zafer işçilerin, komünistlerin olacak.

Yaşasın partim.

Yaşasın devrim.

Y.O., Ege

Partiyi güçlendirelim

Değerli yoldaşlar, hepinize selam.

Merkez yayın organımızın sürekli, inatla işlediği ve partimizin gündeminden inmeyen, inmeyecek olan hedeflerden biri şudur: İşçi sınıfına güven, ilerici işçileri partiye kazan, partiyi güçlendir.

Evet yoldaşlar, görülüyor ki tuttuğumuz yol doğru bir yoldur. Tabii kolay olduğunu söylemiyoruz. Ne diyor Nazım Hikmet: Türkü söyler gibi yapılmıyor yapı, bu iş biraz zor, zor ama yapı yükseliyor. İşçi sınıfımızın çoğunluğuna güvenmek ve ona dayanmak çıkış noktamızdır. Sınıfımızla sıkı bağlarımız olmalıdır.

Burada B. Berlin'de eskiden tanıdığımız bazı devrimciler çözüldü, inançlarını yitirdi. Bunlar, "ne zaman devrim yapıyorsunuz" diye akıllarınca "şaka" yapıyorlar. Gerçekte durumları hiç de şakalık değildir. Bunlar hiçbir zaman işçi sınıfına güvenmediler. İşçi sınıfına güvenmeyenler, dayanmayanlar, devrimin büyük fırtınaları arasında kaldıklarında, bastıkları toprağı kabedeceklerdir. Moralsizlik, güvensizlik yayanlar, bu yılgınlar ordusu ne derse desin işçi sınıfımızda devrim için güçlü bir istek vardır.

Sınıfımızın çoğunluğunu özde kavramak, anlamak Partimizin görevidir. Partimizi bunu anlıyor ve kavrıyor. Her türlü sınıf düşmanına karşı onu sivri ucunu yöneltiyor.

İşçi sınıfımız bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine yaşanacak yeni Türkiye'nin kurucusudur. Partimiz bu kuruluş kavgasının yegane aracıdır. İşçi sınıfımız için umut kendi örgütlü mücadelesidir. Bu mücadeleye öncülük edecek olan da partimiz TKP-*İşçinin Sesi*'dir.

Partimizin önümüze koyduğu görevlerin bilincindeyiz. Memleketimizde mücadelenin iyice kızışacağı günler yaklaşıyor. İşçi sınıfımızın önünde yakıcı sorunlar duruyor. Sorunlarımız çoktur. Bu sorunların çözümünde, yoldaşımızın dediği gibi, belirleyici olacak olan komünist kadrolardır.

Bugün partimiz, ilerici işçileri kazanmak, yığınlarla birlikte, onların önünde olmak, kıvılcımı ateşlemek için bütün yeteneklerini kullanıyor. Partimizin önümüze koyduğu devrimci görevleri daha da üstün bir başarıyla yerine getirmek için ileri!

Yaşasın partimiz, yaşasın işçi sınıfımız.

Yoldaşça hepinizi kucaklarım.

M. Barış, B. Berlin

Bir dosttan mektup

Değerli yoldaşlar, Türkiye'den bir dostumuzdan yazdığım mektuba cevap aldım. Çok sevindim. Size de mektuptan aktarma yapmak istiyorum.

Dostumuz önce mektubunda görev anlayışını yazıp bizimle yazışma istediğini yazdı. Şöyle:

"Burada ne ürettiğimiz değil, nasıl ürettiğimizin bilinciyle çalışıyoruz. Dünyanın neresinde olursa olsun, toplumsal konumu bizim gibi olan işçi ve emekçi dostlarımın ekonomik demokratik ve sınıf mücadelelerinde onların yanında görev almayı tarihsel bir sorumluluk olarak kabul etmişimdir.

"Çünkü özgürlük, bağımsızlık ve gerçek demokrasi ancak ona ulaşmak isteyenlerin, bilinçi, dirençli ve örgütlü mücadelesiyle mümkün olabilir. İşte bunun için sizlerle yazışmak, iletişim kurmak istedim."

Dostumuz daha sonra Netaş grevinden ve Otomobil-İş'ten haberler verdi. Bir haberi size mektuptan aktarmak istiyorum.

"4 Haziran'da Kartal şube temsilciler meclisi toplantısı yapıldı. Daha çok Türk-İş'e katılıp katılmama konuları konuşuldu. Büyük bir çoğunluk Türk-İş'e katılmak düşüncesinde."

Yoldaşlar, bu haberden Otomobil-İş üyesi işçiler arasında tek konfederasyonda, Türk-İş'de birleşme isteğinin güçlenmekte olduğu çıkıyor. Bu işçi sınıfı için çok sevindirici bir haber. Görüşlerimizi de doğrulayan bir haber.

Dostumuz, hakkında açılan davalardan bahsederek mektubunu bitirdi. Kendisi ile haberleşmeyi sürdüreceğim.

Yoldaşça selamlarımla,

Azmi Şirin, Londra

GREVDEKİ DERİ İŞÇİLERİNE MESAJLAR

İTKB'den grevci deri işçilerine

Yoldaşlar,

İngiltere Türkiyeli-Kıbrıslı Kadınlar Birliği İTKB'nin üyeleri deri işçilerinin grevini coşkuyla karşılıyorlar. Bu nedenle örgütümüz Deri-İş sendikasına aşağıdaki mesajı gönderdi.

Ayrıca grevci işçilerle dayanışma kampanyasına biz de aktif katılıyoruz. Hem kendimiz katkı yapıyoruz, hem de fabrika fabrika dolaşıp işçilerden katkı topluyoruz.

K.Fırat, Londra

Deri-İş Sendikasına,

Değerli deri işçileri,

Bir aydır yürüttüğünüz onurlu mücadelenizde başarılar diler, bu haklı kavganızda İTKB olarak yanınızda olduğumuzu bildiririz.

En temel istemler doğrultusunda yürüttüğünüz grevden başarıyla çıkacağınıza ve işverenlerin grevleri kırma çabalarının üstesinden geleceğinize inanıyoruz.

Kararlı mücadelenizle, işçi sınıfının Türk-İş'te sendikal birlik ve sendikal demokrasi ilkeleri temelinde militan eylem fikri daha da pekişecektir.

Kadın erkek tüm deri işçilerine dayanışmamızı iletiriz.

Gelecek onun için savaşanlarındır.

Yaşasın deri işçilerinin grevi!

İTKB
Yönetim Kurulu adına
Başkan: S.Aydınlık

LİB'den grevci deri işçilerine

Yoldaşlar,

Örgütümüz Londra İşçi Birliği, deri işçilerinin yiğit grevine büyük önem veriyor ve grevcilerle yaygın bir dayanışma kampanyası örgütlüyor. İlk posta katkıyı gönderdik. Dökümünü *İşçinin Sesi*'ne ileteceğiz.

Her fabrika bu kampanyaya kollektif katkı yapıyor. Burada çalışan Türkiyeli işçilerin çoğunun Türk malı bir deri ceketi oluyor. Bu ceketlerin nasıl vahşi bir sömürünün belgesi olduğu kampanya sürecinde herkesin bilincine çıkıyor.

Buradaki işçiler adına, LİB olarak deri işçilerine bir mesaj gönderdik. Mesaj ektedir.

N.Selen, Londra

Deri-İş Sendikasına,

Yiğit deri işçileri,

Bir ayı aşkın süredir yürüttüğünüz grevinizin tüm baskılara rağmen başarıya ulaşacağına, zaferin deri işçilerinin olacağına inanıyoruz.

Grevinizin genel olarak işçi sınıfı için ne kadar önemli olduğunun bilincindeyiz. Bu açıdan savaşımınız Türk-İş'de sendikal birlik ve sendika içi demokrasi temelinde militan eylem fikrini daha da güçlendirecektir.

Deri işçilerinin bu onurlu mücadelesinde başarılar diler, grevdeki deri işçilerine dayanışmamızı iletiriz.

Zafer deri işçilerinin olacaktır!

Yaşasın işçilerin birlikte mücadelesi!

LİB
Yönetim Kurulu adına
Başkan: N. Kale

Öğrenciler daha da hareketlenecek

Değerli yoldaşlar,

Bulunduğum bölgeye yakın bir yerde, öğrenci kesiminde dernekleşme konusunda önemli bir gelişme oldu. Öğrendiğim kadarıyla arkadaşlar bütün formaliteleri tamamlamak üzereler. Dernek yeri bulmaya çalışıyorlar. Öyle sanıyorum ki ... üniversitesi öğrenci derneğinin resmen kurulması bir süre sonra gerçekleşecek. Kurucu arkadaşların hepsini tanıyorum. Hepsi de demokrat görünüşte ve bilinçli. Bu yıl öğrenci hareketinde meydana gelen sıçramanın bunda önemli etkisi oldu. Bu bakımdan, önümüzdeki yıl öğrenci kesimi daha hareketli olacağa benzer.

Mardin'in Pınarcık köyünde meydana gelen olayların kamuoyunda geniş yankıları oldu. Doğu'dan gelen arkadaşların bildirdiğine göre o bölgede askeri operasyonlar çok sık yapılıyormuş.

Bu arada hükümet Kürdistan'da belli illerde olağanüstü hali dört ay daha uzattı. Demek ki Kürdistan'da "olağanüstü hal" en azından ekim-kasıma kadar sürecek.

Mektuplarımda yazmayı hep unuttuğum bir husus var, aklıma gelmişken yazayım. "İleri" adlı şiirimin gazetede yer alması beni sevindirdi, duygulandırdı. Bunun için teşekkür ediyorum.

Selamlar.

G.A., ...

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni daha güçlü çıkartabilmek, fabrikalarla, işyerleriyle, işçi semtleriyle olan bağını derinleştirip güçlendirmek, deneyimlerinizden çıkan dersleri tüm harekete daha iyi ve daha etkili ulaştırabilmek için gazetenizi yazılarınızla, haberlerinizle, çektiğiniz ya da topdığınız fotoğraflarla besleyin.

İşçinin Sesi çalışanları

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni okuduktan sonra atma, bir kenarda tutma. Ya bir başkasına ver, bir örgüte, sendikaya, derneğe bırak ya da yararlı olacağını düşündüğün bir adrese postala.

İşçinin Sesi'nin en geniş şekilde okunmasını sağlamak senin de görevindir.

İşçinin Sesi çalışanları

DUYURU

TKP-*İşçinin Sesi* Merkez Komitesi olağan toplantısını yaptı.

Toplantıda parti örgütlerinin son üç aylık çalışması değerlendirildi ve önümüzdeki dönemin ana çalışma hedefi vurgulandı. Yaklaşan özveri taarruzunun bu yılki genel çerçevesi görüşüldü. Cezaevlerinde yoğunlaşan direniş eylemleri ele alındı. Öte yandan işçi sınıfımızın yükselen grev hareketi değerlendirildi ve özellikle, grevci deri işçileriyle dayanışmanın önemi belirtildi.

* * *

Geçen dönem çalışmaların değerlendirilmesi

1987-88 örgüt stratejisinin ana hedefi, işçiyi başa alarak üye sayımızı artırmaktır. Bununla bağlı olarak diğer önemli hedefler de şunlardır:

1. Organlarda işçi bileşimini yükseltmek.
2. Yeni alanlarda örgütlenmek.
3. Yayın basım ve dağıtımını geliştirmek.
4. Legal olanakları artırmak.
5. Teknik düzeyi ilerletmek,
6. Disiplini yükseltmek.

Parti örgütleri geçtiğimiz üç ay içinde bu hedefler doğrultusunda çalıştı. Çalışmanın sonuçlarını şöyle değerlendirebiliriz:

Örgütün toplam üye sayısı net %14 artmıştır.

Örgüt bütünü içinde en yüksek üye artışını sağlayan örgüt Ege örgütüdür. Bu örgütümüz net %39 büyümüştür. Burada yeni katılanların %78'i işçidir.

İstanbul örgütünün net büyüme hızı %21'dir ve şu anda üyelerinin %24'ü işçidir.

İngiltere örgütünün üye sayısı da %30 artmıştır. Bunun %16'sı işçidir.

Diğer örgütlerin sağladığı artış dikkate almaya değmeyecek kadar azdır.

1. Organlarda işçi bileşimini yükseltmek doğrultusunda en önemli örgütlerimizin geldiği yer şöyle özetlenebilir:

Ege örgütünün, örgüt birimi sekreterlerinin %60'ı işçidir.

İstanbul komitelerinde işçi henüz çok azdır.

İngiltere parti komitesinin %25'i,

Fransa parti örgütünün ve komitesinin ise %75'i işçidir.

2. Yeni alanlarda örgütlenme konusunda en başarılı örgütümüzün Ege örgütü olduğunu söylemeliyiz. 17 Ocak MK toplantısında Ege için verilen döküme yeni alan olarak 6 sendikaya bağlı 35 fabrika ve 3 bölge daha eklenmiştir.

İstanbul'da ise önemli bir işyeriyle daha ilişki kurulmuştur.

3. Yayın basım ve dağıtımını geliştirmek:

Merkez matbaası İstanbul parti örgütüne devredildikten sonra iyi bir atılım gerçekleştirildi. Gecikme gideriliyor. Basım %300 arttı. Basılanın %60'ı posta ile dağıtılmaktadır. Ancak bugün bu matbaa ve merkez dağıtım ağı acil olarak çözülmesi gereken sorunlarla karşı karşıyadır.

Ege'nin kendi olanaklarıyla gazeteyi çoğaltması henüz gerçekleştirilemedi. Ancak Ege'de tek bir gazetenin elden ele geçmesi biçiminde güzel bir yöntem uygulanarak belli sayıda gazetenin daha fazla sayıda insana ulaşması sağlanıyor.

Merkezden yapılan postalama ise son 3 ay içinde %100 arttı.

4. Legal odakları artırmak:

Ege, yeni legal odaklar kurma veya yeni alanlara girme konusunda başarılı bir çalışma yaptı.

İstanbul'da da bazı alanlarda başlatılmış olan çalışmalar maya tuttu. Bu çalışmalar İstanbul ile şınırlı yerel bir örgütlenme değil. Illegal alandan ayrılıp doğrudan merkeze bağlandı.

Legal alandaki bir diğer olanak da, Türkiye'de legal basının R. Yürükoğlu yoldaş ile röportaj yapma isteği oldu. Karşı tarafın kendisine göre bazı hesaplarla yarattığı bu olanak çok iyi değerlendirildi ve partimizin görüşlerini geniş kesimlere duyurmaya yaradı. Türkiye'deki parti çalışmasını olumlu bir yönde etkiledi.

5. Teknik düzeyi ilerletmek:

Türkiye örgütleri, teknik düzeyi ilerletme konusunda, geçtiğimiz üç ay içinde bir ilerleme göstermedi.

Haberleşme için 3 ay önce İstanbul'a yeni teknoloji verildi. Hiç kullanmadılar.

Ege'ye yeni teknoloji verildi, eğitimi yapıldı, denendi, bir rapor göndermenin dışında kullanmadılar.

Legal alan örgütleri için yeni teknoloji seçildi, eğitim verildi.

Yoldaşlar Türkiye'de kitap çoğaltmayı henüz başaramadılar.

MK Plenumu Basın-Yayın'a ve Öncü'ye önümüzdeki üç ay içinde bilgisayar kullanımına geçme hedefini koymuştu. İki örgüt de bu hedefi gerçekleştirdiler.

6. Disiplini yükseltmek:

Merkezin direktiflerine eksiksiz uyum ve enerjik yanaşımı geliştirmek konusunda Ege örgütü iyi bir ilerleme kaydetti. İstanbul Anadolu yakası örgütü ise bu açıdan eksiği olduğunu gösterdi.

Son üç ayda merkeze bağlı bürolarda ve İngiltere parti örgütünde disiplin yükselmiştir.

Uzun süredir inanç ve komünist formasyon açısından gerileme içinde bulunan iki yoldaşın parti üyeliğinden ayrılmaları istendi ve bu gerçekleşti.

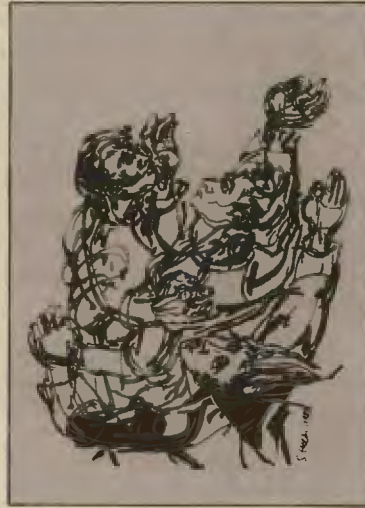
Stratejinin yukarıda sayılan hedeflerine bağlı görevlerin yanı sıra MK Plenumu örgütlere bazı özel görevler de vermişti:

A. Komünist gençlik örgütlenmesi

Bu konuda hazırlıklar son aşamasına vardı. Türkiye'de kadro ayrıldı.

B. Parti okulu

Türkiye'ye giden ve Türkiye'den gelen yoldaşlar eğitim gördüler, görüyorlar. Dersler daha çok yoldaşların gereksinimlerine göre hazırlanıyor, bazı dersler de standart ders durumuna getiriliyor. Program-tüzük dersi bu biçimde hazırlandı. Sovyetler Birliği ve TKP-*İşçinin Sesi*'nin tarihinin hazırlıkları ise bitmek üzeredir.

C. Basın Yayın'ın derleme dizisi çıkarması, Türkiye işçi sınıfının durumu, resmi strateji ve Türkiye ekonomisi üzerine kitapların matbaaya verilmesi:

Derleme dizisinin birinci kitabı çıktı. Türkiye işçi sınıfının durumu gazetede yayınlanmaya başladı. Resmi strateji matbaaya verilme aşamasındadır. Türkiye ekonomisi çalışmaları sürüyor.

D. GSB'nin çalışma düzeyinin gözden geçirilmesi ve işlerin daha enerjik takip edilmesi:

Çok iş yapılmakla beraber, bu alanda kollektif, eşgüdümlü çalışma geriledi. Bunun üzerine GSB'ye yeni bir çeki düzen vermek için bazı adımlar atıldı.

Ayrıca çok ve çeşitli işler yapmakla birlikte, görevleri MK düzeyinde olmayan bir yoldaşın MK'dan istifası alındı.

Geçtiğimiz 3 ayın en önemli kazanımları ve en önemli eksikliklerimiz

Geçtiğimiz 3 ayın 3 önemli kazanımı oldu.

1. Partimizin Türkiye işçi hareketi içinde yerleşme ve saygınlık kazanma süreci önemli bir ilerleme gösterdi.
2. Ege örgütü hızlı bir gelişme göstermeye başladı.
3. Parti üst yönetiminde rasyonalizasyon yapıldı.

Geçtiğimiz 3 ayın en önemli eksiklikleri şunlardır:

— GSB'nin çalışma düzeninin bozulmuş olması.

— Bazı grevlerin sonuçlarının iyi toparlanmamış olması.

— Üye artış hızının yetersiz olması.

— Yeterli sayıda yeni bölgeye girilmemiş olması.

Önümüzdeki dönemin ana vurgusu

Parti çevresinde önemli bir sempatizan halkası vardır. Ancak bazı bölgelerde yoldaşlarımız üye alımı konusundaki tutukluğu henüz aşabilmiş değillerdir. Parti üyeliğinin kendisinin yetiştirici işlevi unutularak, hazır yetişkin üye adayları arama eğiliminin kalıntıları hâlâ sürmektedir.

Bu nedenle, 1987-1988 örgüt stratejisinin ana hedefi, aynı zamanda önümüzdeki dönemin ana vurgusudur. Çevredeki sempatizanları, bağlanacakları sekreterleri, çalışacakları alanları önceden saptayarak, sistemli bir biçimde partilemeliyiz.

Ana vurgunun üye kazanmak olması, aksayan üyelerden arınmayla çelişmez. Tam tersine, hangi düzeyde olursa olsun, inanç, formasyon ve disiplin açısından gerileyen, partiye ayak bağı durumuna gelen üyeleri dışlamak, bu dönemde partinin görevlerini daha iyi yerine getirmesi için zorunludur.

Özveri taarruzuna hazırlık

Özveri taarruzu bu yıl yine, partimizin kuruluş yıldönümü olan 10 Eylül'de başlayacaktır. Merkez Komitemiz, tüm yoldaşları ve kollektifleri hazırlıklarını yoğunlaştırmaya çağırıyor.

Özveri taarruzu her yıl Türkiye'de yapıldı. Ancak bu yıl özveri taarruzu Türkiye örgütlerimiz açısından büyük önem taşıyor. Yeni bir devrimci dalga yaklaşıyor ve doğru çalışılırsa etkin olabilecek çapta bir örgütlenme vardır. Çevredeki işçileri, emekçileri, gençleri özveri taarruzu imecesine katmak, taarruzu yığınsallaştırmak için özel çaba harcanmalıdır.

Cezaevlerindeki yoldaşlara selam

Ülkede sol hareketlerin savaşkan olan ve olmayan diye ayrışma süreci cezaevlerinde de yaşanmaktadır.

Cezaevlerindeki yoldaşlarımız ve bazı hareketlerden devrimciler, tek tip elbise, duruşmaya kelepçeli götürülme, dışarıda satılan kitapların bile cezaevine sokulmaması gibi uygulamalara karşı direniş eylemleri yapmaktadırlar. Yoldaşlarımıza ve öteki savaşkan arkadaşlara selamlarımızı iletiyoruz.

Grevci işçilerle omuz omuza

Bugün işçi sınıfımız içinden bir yandan militan, kararlı grevler, öte yandan yaygın, güçlü sınıf dayanışması yükselmektedir. Bu sınıf dayanışması halka halka tüm emekçileri de içine çekmektedir.

Görünüşte Özal Seydişehir işçilerini fabrikayı kapatmakla tehdit etti. Ama gerçekte tehdit edilen Özal, tehdit eden taraf ise Seydişehir grevcileridir.

Seydişehir'de yanan grev ateşi, çevrede yaşayan yüz binlerce emekçiyi sıcak dayanışma duygularıyla aydınlattı. Bunun yarattığı korkuyladır ki fabrikayı kapatma tehdidi savuranlar, şimdi bir uzlaşmayla grevi kapatmak için yoğun çaba harcamaktadırlar.

Öte yandan Deri-İş üyesi işçilerin Kazlıçeşme'de yürüttükleri militan ve kararlı grev, hangi sendikadan olursa olsun, tüm İstanbul işçisini tek bir yumruk gibi birleştirmekte, sınıf dayanışmasını Türkiye çapında geliştirmekte, emekçi halkı işçi sınıfının yanına çekmektedir.

İşverenlerin bunca haksızlığı yetmiyormuş gibi bir de lokavtıyla karşılaşan, ama kavgadan bir adım şaşmayan deri işçileriyle dayanışmayı daha da yükseltelim, işverenleri geriletelim.

Tüm grevcilere, grev hazırlığı içindekilere ve sınıf dayanışmasıyla kenetlenenlere bin selam.

Türkiye Komünist Partisi-
İşçinin Sesi Merkez Komitesi

İşçiler tartışmaya bile gerek görmeden referanduma "evet" demeye karar verdiler. Bu kadar da değil:

Yasaksız demokrasi kampanyası sosyalist demokrasi isteminin aynasıdır

Geçenlerde Cevdet Selvi'nin çok güzel dile getirdiği gibi, işçiler "tartışmaya bile gerek görmeden" referandumda evet demeye karar verdiler.

Bazı sol guruplar referandumda boykot ya da ona yakın tutumlar öneriyorlar. Bunlar yaşamın karmaşık gerçeklerini bilimle düzgün açıklayamazken, yaşamın basit, sade gerçeklerini de durup dururken karmaşıklaştırıyorlar. Bu referandumda evet demek, "tartışmaya bile gerek görmeden" varılacak kadar basit bir sonuçtur.

Nitekim Türk-İş bu konuda bir broşür çıkardı ve çeşitli illerde evet seminerleri düzenliyor. Türk-İş içinde bazı ANAP'lı sendikacılar hayır demeye çalıştılar. Bazı SHP'li sendikacılar ise "Ecevit tehlikesi"ne karşı hayır demeyi bir ara savundular. Bunlar bir sonuç vermedi. Şimdi her ikisi de Türk-İş "DYP'nin dümen suyunda" propagandası yürütüyorlar.

Bugün işçi sınıfımız öyle bir düzeydedir ki, sendikacılık, değil ANAP'lılık, DYP'lilik, SHP'lilik ve DSP'lilik le birarada yürümüyor. Legal sosyalist particilik bile ölü doğmuştur. Resmiler ise izledikleri burjuva siyasetle her geçen gün işçiden biraz daha uzaklaşıyorlar.

Bugün sendikacılar, sendikal hareketin her düzeydeki yönetim katlarında kalmak istiyorlarsa, kendi kişisel eğilimleri ne olursa olsun, işçi sınıfının istemlerini dile getirmek, onun düşüncelerine sözcülük etmek zorundadırlar.

Bu süreç içinde işçi sınıfımız birçok sendikacıyı ilerletmeyi de hesaba katıyor. Ama sonuçta ilerleyip ilerlememek herkesin kendi bileceği bir iştir. Herhalde kişiler, uzun erimde ya ilerler, ya elenirler. Bu işin öznel, kişisel yanıdır. Kalıcı ve nesnel ölçüt, işçi sınıfının istem ve düşüncelerine sözcülük etmektir.

Nitekim, Türk-İş'in evet kampanyası birçok yönüyle bunu nesnel olarak yerine getiriyor. Bir kez, "evet", hiç de 2-3 burjuva siyaset adamına evet anlamında konmadı. İkincisi, yürüyen grevlerle dayanışma ile de bağlıdır.

Türk-İş'in kampanyası "yasaksız demokrasi" çağrısıyla yürütülüyor. Bu kampanyada yazılanların, söylenenlerin, geniş bir söz kalabalığı ardında gizlenen hoş bir özü vardır.

Mavi broşürde şöyle deniyor:

"Temel insan hakları, kişi hak ve özgürlükleri keyfi saldırılara maruz bırakılmış durumda.

"Vurgun, yolsuzluk, sömürü düzeni egemen.

"Milli gelir dağılımındaki adaletsizlik tek kelime ile korkunç.

"Her beş yurttaştan biri işsiz.

"İktisaden güçsüzler, yani işçiler, memurlar, köylüler, çiftçiler, esnaf, emekli, dul ve yetimler hiçbir dönemde görülmemiş bir geçim sıkıntısının, açlığın pençesi altında..."

Yaptığı çeşitli konuşmalarda Şevket Yılmaz, "hükümet, devleti işçiler karşısında örgütleme, devlet gücünü işçiye karşı kullanma yolunu seçmiştir" diyor. Kuşkusuz, bu durumun nedeni hükümetin böyle bir yol seçmesi değildir. Nedeni yanlış, ama olduğu söylenen durum nedir? Devlet işçilerin karşısındadır. Evet gerçekten de burjuva devlet işçi sınıfının karşısındadır.

Yine aynı konuşmada Şevket Yılmaz bir de şöyle demiş: Demokrasi eğer varsa iktisaden güçlü durumdaki bir azınlık için söz konusudur. Türkiye'dekinin Batı'dakinden oldukça güdük olduğunu bir yana bırakalım, Batı'da da demokrasi özde aynen böyledir. Ve Şevket Yılmaz'ın konuşması yansıtmaktadır ki işçiler böyle bir demokrasi istememektedir.

O zaman ne çıktı ortaya? Tüm verileri ardarda koyalım:

İşçiler temel insan hakları, insanca yaşam, işsizliğin, açlığın yok edilmesini istiyorlar. Sömürü düzenini, işçilerin karşısında duran burjuva devletini ve burjuvaziye işleyen burjuva demokrasisini istemiyorlar.

İşte Türk-İş'in "yasaksız demokrasi" kampanyasının özü: İşçi sınıfımız sosyalist demokrasi istiyor

Türk-İş'in 35. kuruluş yıldönümü

Türk-İş'in 35. yaşı tüm işçi sınıfımıza kutlu olsun!

Türk-İş 35 yılını doldurdu. Türk-İş 1952'de, Türkiye işçi hareketinin gelişim sürecinin bir parçası olarak kuruldu. Ancak o zaman hareketin kendi düzeyi ileri olmadığı için, bakıyoruz Amerikan tipi sendikacılık vb. Türk-İş içine girebilmiş ve bir süre etkili olabilmiştir.

1960 sonrasında Türkiye işçi sınıfı bambaşka bir gelişme düzeyine ulaştı. Toplumda ağırlığını koydu. Öncü işçiler, grevlerle, işgallerle, 15-16 Haziran ayaklanmalarıyla kavgada baştaydı.

Gelişmenin bu aşaması sendikal harekette bölünme olarak yansıdı. Bir kol çok ötelere giderken, ötekisi gerilerde kaldı. Ancak hiç unutulmaması gereken, iki kolun da bundan çok şey öğrendiğidir.

12 Eylül sonrasında işçi sınıfımız zor günler yaşadı. O zaman geçmişi, yaşananı düşündü taşındı.

Bugün işçi sınıfımız 1960 sonrasından da daha farklı bir düzeydedir. Sendikal birlik, militan eylem, sınıf dayanışması, sendikal demokrasi gibi kavramlar artık sınıfın içinden Anadolu'nun dört bir köşesinden fışkırıyor. Sınıf demokrasi kavgasında başı çekiyor. Ve gelişmenin bu düzeyi de yine Türk-İş'te kendini gösteriyor.

Türk-İş ne kadar değişti, her geçen gün daha da değişiyor. Bölücüler "Türk-İş'i istemeyiz, o Amerikan tipiydi, şöyleydi böyleydi" derken, gelişimin, değişimin anahtarının işçi sınıfının kendisinde olduğunu bir türlü göremiyorlar. Görmemeleri de doğaldır. Bunlar dışarıdan bakıyorlar.

Türk-İş'in 35. yaşı, bu güzel gelişmeyi yaşatan ve yaşayan işçi sınıfımıza kutlu olsun.

Cevdet Selvi gurup sözleşmesi konusunun yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini söyledi.

P tr l-İş'ten çok ön mli bir adım

İşçi sınıfımız ve sendikal hareket dev adımlar atıyor. Yaşam hızla akıyor, yaşamdan dersler de aynı hızla çıkarılıyor. Eksiklikler, aksaklıklar gideriliyor, doğrular geliştiriliyor. İşçi sınıfımız heyecan veren güzel bir gelişme içindedir.

İşçi sınıfımız ve sendikal hareket dev adımlar atıyor. Yaşam hızla akıyor, yaşamdan dersler de aynı hızla çıkarılıyor. Eksikler aksaklar gideriliyor, doğrular geliştiriliyor. İşçi sınıfımız heyecan veren, güzel bir gelişme içindedir.

Petrol-İş'in toplu grevi de bu gelişme sürecinin önemli bir parçası oldu.

KİPLAS, kendi işçi düşmanı ilkeleri temelinde, kötü bir gurup sözleşmesi dayatmak istiyordu. Petrol-İş tabii ki bunu kabul edemezdi. Etmedi ve greve çıktı.

İşverenlerin her zaman kötü gurup sözleşmeleri dayatmak istemeleri geneliyle gurup sözleşmesinin kötü olduğuna ilişkin bir izlenim uyandırmıştı. Bu izlenimle Petrol-İş de önceleri gurup sözleşmesine genelde karşı çıkıyordu. Ancak toplu grevin deneyimi çok öğretici oldu. KİPLAS'ın dayatmak istediği "gurup sözleşmesi"yle, genelde gurup sözleşmesi konusu birbirinden ayırdedilmeye başlandı.

KİPLAS'ın "gurup sözleşmesi", işçi düşmanı ilkeler yanı sıra, işçi düşmanı yöntemler de taşıyordu. İşçileri, işyeri sendika temsilcilerini sözleşme sürecinden dışlamayı amaçlıyordu. Petrol-İş görüşmeleri "işyeri sözleşmeleri" biçiminde yürüterek işyeri temsilcilerini de sürece kattı, KİPLAS'ın özlemlerini boşa çıkarttı. Sonuçta, Petrol-İş üyesi işçilerin istemlerine daha uygun bir gurup sözleşmesi, onların istemlerine daha uygun bir yöntemle imzalanmış oldu.

Grevden sonra Petrol-İş yayınlarında "gurup dayatması kırıldı", "sözleşme görüşmeleri işyeri sözleşmesi biçiminde yürütüldü" gibi sözler geçiyor ama bu sözler gerçekte şu anlama geliyor: KİPLAS'ın istediğinin tersine, biz işyeri temsilcilerimizi de sözleşme sürecine kattık.

Bu anlamda gerçekten de KİPLAS'ın gurup dayatması kırılmıştır. Ancak sözleşmenin kendişi gurup sözleşmesidir ve üstelik KİPLAS'ın önerdiğiyle karşılaştırıldığında, kötü de değildir. Dolayısıyla, KİPLAS'ın gurup dayatması bu açıdan da kırılmıştır ve sonuçta, hem "ilkeler", hem yöntem olarak KİPLAS'ınkinden dağlar kadar farklı bir *gurup sözleşmesi* imzalanmıştır.

Pratiğin bu gösterdiği ışığında açıktır ki geneliyle gurup sözleşmesiyle, işveren sendikalarının dayatmak istedikleri türden kötü gurup sözleşmelerini birbirinden ayırmak gereklidir. Nitekim Petrol-İş başkanı Cevdet Selvi de bu gerekliliği görmüş, yalnızca Petrol-İş için değil, bütünüyle sendikal hareket için çok yararlı olacak değerlendirmelere yönelmiştir.

Alınteri dergisinin temmuz sayısında Cevdet Selvi'yle bir röportaj yayınlandı. Burada şöyle bir soru ve yanıt var:

"ALINTERİ: Yapılan sözleşmelerle Kiplas'ın grup dayatması zincirinin kırıldığını söylediniz çeşitli konuşmalarınızda. Ancak, Petrol-İş, Kiplas'ın karşısına kendi ilkeleriyle güçlü bir şekilde çıkabildi mi? Grup sözleşmelerinin bu bağlamda yeniden değerlendirilmeye ihtiyacı var mı?

"C. SELVİ: Biz herhangi bir işyerinde üyelerimiz adına en üst düzeyde bir hak almışsak, idari maddelerde örneğin, diğer işyerlerindeki arkadaşlarımızın haklarını da o noktaya getirirsek bunun ne sakıncası olabilir? Ben bunu görev sayarım. Eşit uygulama yapmak zorundayız. Ülkemizde grup sözleşmesi yapmayan bir tek sendika kalmamıştır. Petrol-İş doğrudur, yanlıştır, ilkelerini koymak ve sağlıklı, günün koşullarına uygun en etkin davranımı seçmek zorundadır. Tabii bu durumu teşkilatın yetkili organları tartışacak ve bir karara bağlayacaktır."

Soru ile yanıt, birbirine tam ters açıdan önem taşıyor. Önce sendikal hareket için çok iyi bir açıdan büyük önem taşıyan yanıtla başlayalım.

Cevdet Selvi, açıkça şunu söylüyor ki, her işyerinde üst düzeyde haklar almayı sağlayacak türden gurup sözleşmesi, hiç de sakıncalı değildir. Tam tersine, eşit uygulamadır. Bu anlamda bütün sendikalar gurup sözleşmesi imzalamışlardır. Dolayısıyla, gurup sözleşmesinin işverenlerce dayatılmak istenen kötü yanlarını ayıklayıp, işçi sınıfının ilkeleri temelinde bir gurup sözleşmesi anlayışı geliştirmek gereklidir. Bunun için de sendikanın yetkili organları konuyu yeniden gözden geçirmelidir.

Sendikal hareketin bütünü için çok yararlı sonuçları olabilecek bu düşünceleri dile getirdiği için Cevdet Selvi'yi içtenlikle kutlarız. Sendikal harekette liderlik yaşamın gösterdikleri ışığında hareketin önünü açmayı gerektirir. Yanıttaki koyuş gerçekleştirilirse, Cevdet Selvi önemli bir görev yerine getirecektir.

Soruya gelirsek. Soru da *Alınteri*'nin sendikal hareketi güçsüz, tutarsız ve yenik göstermek için alınteri döktüğünü sergilemek açısından önem taşıyor. Resmi dilden sorulan soruyu Türkçeye şöyle çevirebiliriz:

Gurup dayatmasını kırdık dediniz ama gerçekte KİPLAS'ın karşısına güçlü çıkamadınız. İmzaladığınız bal gibi de gurup sözleşmesidir. Bu ne tutarsızlık? Durumu yeniden değerlendirip, zafer kazandık demek yerine yenildik deseniz daha doğru olmaz mı?

Soru budur. Yalnızca bu soru böyle değildir. Röportajda 4 soru sorulmuş. Biri yukarıdaki. Biri basın toplantısında Selvi'nin ağlayıp ağlamadığıyla ilgili. Biri grev kırıcılığıyla ilgili. Röportajın başlığı ise "Cevdet Selvi, grev kırıcılığı başarısızlık hanemize yazılmalı." Oysa Cevdet Selvi'nin söylediği birçok başarılı yan vardır. Grev kırıcılığı söylenenlerin bütünü içinde küçük bir yer tutmaktadır ve gerçekten alınteri dökerek, zorlamayla başlığa çıkarılmıştır.

Resmiler kendilerini işçi sınıfı içinde güçsüz, yenik, tutarsız bir konumda görüyorlar. Bu nedenle kendi iğrenç konumlarını ikide bir işçi sınıfına atfediyorlar. Ama atı alan Üsküdar'ı geçti. İşçi sınıfımız zafere doğru güçlü, kararlı, tutarlı yürüyüşüne çoktan başlamıştır. Resmiler arkadan bakadursunlar... Seyretmesi bedavadır.

Gaspedilen haklar, çalınan mallar fazlasıyla geri alınsın ama DİSK'i örgüt olarak açma yönünde kullanılmasın.

DİSK AÇILMAMALIDIR

Ağaç demiş baltaya, sapın benden olmasa sen beni kesemezdin. Bunun gibi, burjuvazi de çeşitli planlar yapabilir ama, baltanın sapı bizden olmasa, bir sendikayı örgütsel olarak fiilen açamaz. "DİSK açılmamalıdır" derken bu saplara sesleniyoruz, DİSK'i açarsanız, bu sizin hangi baltaya sap olduğunuzu bir kez daha sergileyecektir diyoruz.

İşçi sınıfımız DİSK'in yasaklanmasına karşı, ama Türk-İş'te sendikal birlikten yanadır. Bu nedenle, "DİSK açılmalıdır" sloganını, yasağın kaldırılması anlamında değil de, ayrı bir konfederasyona çağrı anlamında kullananlar, bölücü özlemlerine Türkiye'de yeterli bir taban bulamıyorlar. Ve Avrupa sosyal demokrasisiyle birşeyler tezgahlamaya çalışıyorlar.

Bu iki etti. Sendikal birliği sağlama süreci, şimdilik iki kez, önüne çıkarılan yapay engelleri aştı geçti. İlki, DİSK'in kuruluş yıldönümünü kutlama görünümü ardında yapılan planlardı. Bunları o zaman gazetemizde yazmıştık. İkincisi de, son sıralarda Avrupa sosyal demokratlarından para yardımı rica ederek DİSK dergisini çıkarma ve bunu tamamlamaya çalışan "DİSK açılmalıdır" kampanyası gibi girişimlerdir. Sevinerek söyleyelim ki bu ikinci engel de şimdilik aşılmış görülüyor.

Ölü doğmuş bir kampanya

Gün dergisi DİSK'in açılması istemini gaspedilen bir hakkın geri alınması anlamında değil, düpedüz ikinci bir konfederasyon anlamında öne sürüyor. Bu amaçla "DİSK açılmalıdır" kampanyası açtı.

Daha kampanya ilk baştan *Gün*'ün istemine ters bir içerik kazanmaya başladı. Derginin temmuz sayısında Kristal-İş Genel Başkanı Hasan Basri Babalı'nın şu sözleri yer alıyordu:

"Türk-İş'de sendikal birliği, sadece Türk-İş üyesi olduğu için değil, işçi sınıfının uzun dönemli çıkarlarının, tekelci sermaye ve onun iktidarları karşısında sendikal birliğini sağlamış bir işçi sınıfının gereği için savunan bir sendikacı olarak, bir kez daha belirtmek isterim ki; sendikal birliğin yolu sendikal özgürlükten sendikal demokrasiden geçmektedir....

"(...)

"Nasıl ki boşanma hakkı, özgürlüğü mutlak boşanma demek değilse, sendikal özgürlük de ayrı örgütlenme zorunluluğu değildir. Tersine sağlıklı sendikal birliğin güvencesidir.

"Gönüllü, demokratik ve güçlü bir sendikal birlik için her türlü sendikal yasak kaldırılmalıdır." (*agy*, s.4-5)

Bu sözler "DİSK açılmalıdır" çağrısının içinin doğru bir anlayışla doldurulmasına ve böylece kampanyayı açanlara unutulmayacak bir darbe vurulmasına güzel bir örnektir. Geçerken belirtelim, aktarılan sözler birşeye daha örnektir.

1981'de toplanan II. Konferansımızın aldığı kararlarda şöyle deniyordu:

"Komünistler, sendikal birlikten yanadır. Ama yaşamın acı bir şakası gibi bugün faşistleştirilen bir devletin parçası yapılmaya çalışılan Türk-İş, tek sendika olarak karşımıza çıkıyor...

"... Burada yapılacak çalışma büyük önem kazanmıştır ve de bu çalışmanın ilk odağı, Türk-İş'in faşistleştirilmesine karşı durmaktır.

"Faşist iktidarın bu kudurmuş gidişi uzun sürmeyecektir. Cuntanın işçilerin karşısına dikmeye çalıştığı faşist tek sendika silahı, doğru bir çalışmayla yarın işçilerin faşizme karşı çevirebileceği en güçlü silahlardan biri durumuna getirilebilir." (*TKP, II. Leninciler Konferansı Kararlar — 1981*, s.60-61)

Burada söylenenler aynen gerçekleşmiştir. İşçi sınıfımız tek sendika silahını, yalnızca faşizme karşı değil, faşizm çözüldükten sonra da sendikal birlik doğrultusunda en güçlü silah durumuna getirmiştir.

Dışarıdan gazel okuyarak işçi sınıfının yolunu şaşırtmak isteyenler bu olguyu görmezlikten gelirken, işçiyle, yaşamla bağlı sağduyulu bir sendikacı bunu basit bir gözlem olarak dile getirmektedir.

Böyle olduğu için *Gün*'ün kampanyası, daha ilk baştan kendi amacına ters bir içerik kazanmaya başlamıştır. Ağustos sayısında ise daha da derin bir yara almıştır.

Otomobil-İş'in doğru tutumu

Bu yaraya küskünlükle mi bilemiyoruz, kampanyanın ta 22. sayfaya atıldığı son sayıda, Otomobil-İş Genel Başkanı İlhan Dalkılıç, "DİSK açılmalıdır" demenin sendikal birlik ile çelişmediğini belirtiyor ve şöyle diyor:

"... Savunduğumuz sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışı, birlik ilkesini, bayrağına büyük harflerle kazımıştır. Kaldı ki, sendikal birliğin günümüzde aldığı biçim, nesnel olguların doğru kavranmasıyla yaşam bulur. Bugünkü koşullarda işçi hareketinin sendikal birliğin Türk-İş içerisinde birlik biçiminde kendini ortaya koyuyor. Bunun nesnel olarak olanaklı olduğunun verileri de ortadadır. Sendikal birliğin sağlanabildiği ölçüde, demokrasi ve özgür sendikacılığa ulaşabilmenin yolları da açılacaktır." (*agy*, s.22)

Bu sözler, yalnızca doğru bir değerlendirme içerdiği için değil, aynı zamanda Otomobil-İş'in konumunu gösterdiği için büyük önem taşımaktadır.

Bilindiği gibi, ikinci konfederasyon peşinde olanlar, bağımsız sendikaları uzun süre çantada keklik gibi sunmaya çalıştılar. Laspetkim-İş'in ve birkaç küçük bağımsız sendikanın daha yönetimi hâlâ buna göz yummaktadır. Ancak Otomobil-İş, NETAŞ grevinden bu yana artan ölçüde kesin tutuma doğru ilerledi. Son Temsilciler Kurulu toplantısı bu ilerlemeyi iyice belgeledi. Sonuç bildirgesinde "işçi sınıfının tek vücut ve tek yumruk olması yolunda çaba sarfedilmelidir" dedi.

Bu toplantının hemen ardından çıkan Otomobil-İş gazetesinde, Otomobil-İş imzalı başyazıda şöyle deniyor:

"Bugün ulusal sendikal birliğin tek ve doğru hedefi olarak ... TÜRK-İŞ bulunuyor. Bunun dışındaki her türlü çözüm arayışı ise zorlamadır, yapaydır ve gerçekçi değildir. Unutulmamalıdır ki, DİSK sendikacılığı ilkelerinin TÜRK-İŞ içinde yaşama olanağı bulabilmesi Türkiye işçi sınıfının önemli kazanımı olacaktır."

Gerçekten de öyle olacaktır, olmaktadır.

Yine aynı gazetede Türk-İş'in 35. kuruluş yıldönümünü kutlayan yazıda şöyle deniyor:

"Yaşam gösteriyor ki, Türk-İş demokrasi mücadelesinde üstlenmesi gereken konuma yükseltilebilir. Buna, bugün varolan koşullar yeteri kadar imkan ve zemini hazırlamaktadır. Ulusal düzeyde sendikal hareketin birliğini sağlama olanakları artmıştır. Tarihi olarak ortaya çıkmış olan bu fırsat kaçırılmamalıdır."

Aynen katılıyor, bu net ve kararlı tutumu nedeniyle Otomobil-İş'i kutluyoruz.

İşçi sınıfımızın, sendikal hareketin burada örneklerini aktardığımız doğru tutumu, yapay ikinci zorlamayı da şimdilik geri püskürtmüştür. Ancak zorlamacıların çabalarını hepten durdu sanmayalım. Burjuvazi varlığını sürdürdükçe, onlar çabalarını sürdürecekler, biz de mücadeleyi!

Doğru tutumun net anlatımı

Bununla bağlı olarak son bir noktayı belirtelim: Biz DİSK'e, DİSK yönetimine karşı girişilen her türlü haksızlığın hesabının bir bir sorulmasını, gaspedilen hakların, yüzsüzce çalınan malların fazlasıyla geri alınmasını savunuyoruz. Haklar alınsın ama örgüt olarak DİSK'i açma doğrultusunda kullanılmasın diyoruz.

"DİSK açılmalıdır" sloganı pratikte birbirine taban tabana zıt, doğru ve yanlış iki anlamda birden kullanılmaktadır. Bugün böyle hassas bir konuda en küçük bir bulanıklık zararlı sonuçlar doğurabilir.Bu nedenle, yazının başlığında da dile getirdiğimiz gibi biz "DİSK açılmamalıdır" demeyi daha net ve doğru buluyoruz.

Ağaç demiş baltaya, sapın benden olmasa sen beni kesemezdin. Bunun gibi, burjuvazi de çeşitli planlar yapabilir ama, baltanın sapı bizden olmasa, bir sendikayı örgütsel olarak fiilen açamaz. "DİSK açılmamalıdır" derken bu saplara sesleniyoruz, DİSK'i açarsanız, bu sizin hangi baltaya sap olduğunuzu bir kez daha sergileyecektir diyoruz.

İşçi sınıfımızın kararlılığı, Türk Metal'in Seydişehir ve Antalya'da yürüttüğü grevde de yansımaktadır.

Bacalardan grev tütüyor

İşçi sınıfımızın militanlığı ve kararlılığı, Türk Metal'in Seydişehir ve Antalya'da yürüttüğü grevde de yansımaktadır.

Artık işçi sınıfının sesi Anadolu'nun dört bir ucundan yükseliyor. Bu ses, çevrede geniş bir dayanışma halkası yaratıp emekçileri işçi sınıfının yanında topluyor. Bu arada işçi sınıfımız işveren devlete de unutamayacağı tokatlar atıyor.

Özal Seydişehir'i kapatırım tehdidini savurduktan sonra, grevciler öyle bir öfkelendiler ve kenetlendiler ki, tehdit gerisin geriye Özal'a döndü.

Özal onu demek istemedim diye geri adım atarken, ANAP Konya örgütü panik içinde Özal'a "burada öldük bittik" diye mesajlar iletmeye başladı. Özel işverenler Özal'ı devleti bir taraf olarak bu işe bulaştırmakla suçladılar.

Bunun üzerine görüntüyü "özelleştirmek" için MESS başkanı arabuluculuğa soyundu. Böylece eski MESS başkanı, devlet şirketinin başbakanı olarak grevde taraf, yenisi ise arabulucu oldu. Eğer bu yoldan "özel" bir hava verdiklerini, devletin gerçek yüzünü biraz olsun gizlediklerini sanıyorlarsa aldanıyorlar. Tam tersine devlet-özel ayrımını iyice sildiler, ikisinin de aynı soydan olduğunu bir kez daha sergilediler.

Bu arada Seydişehir grevine ilişkin olarak bazı oyunların döndüğü söylentileri ortalıkta dolaşmaya başladı. Bu grevle, NASAŞ'ın alüminyum alanındaki bazı projeleri arasında bir bağ olup olmadığı sorusu gündeme geldi. Ali Sirmen, sözde işçileri kayırarak, Özal bazı planlarını gerçekleştirmek, bunu yaparken de işçileri kamuoyu önünde suçlu göstermek istiyor dedi.

Özal böyle şeyler isteyebilir, hatta istemezse şaşırtıcı olur. Buna geleceğiz. Ama önce şunu belirtelim ki sosyal demokratlar da Özal'a el altından, dolaylı yollardan yardımcı oluyorlar.

Sosyal demokratlar grevleri "kötüyse de, maalesef zorunlu" birşey olarak görüyorlar. İşçiye, emekçiye yabancı mantıklarıyla, grevin işçiyi kamuoyu önünde açık düşürdüğünü sanıyorlar. Böyle yaparak kendi kafalarının da ne kadar anti-demokratik olduğunu kanıtlıyorlar.

Sosyal demokratlar sorunlara burjuva kamuoyu açısından baktıkları için, Türkiye'de emekçi kamuoyunun işçi sınıfına, onun militan kararlı çıkışlarına ne kadar umut bağladığını göremiyorlar.

Özal'a ve alüminyum pazarında dönen oyunlarla grevin bağına gelince. Her grev o işverinin rakiplerine, burjuvazinin şu ya da bu kesiminin planlarına yarayabilir. Bakılacak nokta, bunlardan bağımsız olarak, işçinin açısından grevin haklı olup olmadığıdır. Ve Türk Metal'in grevleri sonuna kadar haklıdır.

Türk Metal Sendikası yönetiminin siyasal düşünceleri de bugün fazla birşey yazmıyor. *Petrol-İş* gazetesinde Münir Ceylan'ın dediği gibi, "sendika üyelerinde açıkça gözlenen direnme, 'artık yeter' tavırları ve mücadele istekleri hiçbir sendikaca görmezlikten gelinemez." (*agy*, 1 Ağustos 1987) Gelinemiyor da.

Türk Metal başkanı Özbek'in şu sözlerine bakın:

"Özal hükümeti, sömürecek ülke bulamadığı için sömürülecek kesim olarak işçileri bulmuştur. İngiliz ve Fransızlar'ın Hindistan ve Pakistan'ı sömürdüğü gibi Özal da işçileri sömürüyor."

Bu sözlerin birçok yanlışı var. Sömürecek ülke arayan yalnızca Özal değil tüm Türkiye kapitalizmidir. Kürdistan'da ve Kuzey Kıbrıs'ta böyle bir sömürü yürüyor ama yetmiyor. Öte yandan, ülke büyük emperyalist de olsa işçi sınıfı yine sömürülür. Bunlar söylenmiyor. Ama:

Özbek bu Türkiye'de sınıf çelişkileri neden bir türlü yatışmıyor, işçi sınıfı neden yine devrimci sınıf mücadelesine dalıyor diye düşünmüş. Bunun altında Türkiye'nin İngiltere, Fransa gibi büyük emperyalist olmayışını görmüş.

Gerçekten de burjuvazi emperyalistleşememenin acısıyla bugün Türkiye'nin neredeyse tümünü bir iç sömürgeye dönüştürmüştür. Devlet de çeşitli tekelci guruplar biçiminde bu kapışmada yer alıyor. Artık, işçi sendikaları başbakanla, bakanlarla toplu sözleşme pazarlığı yapmaya oturuyor.

Böyle bir ortamda şu ya da bu finans-kapital gurubunun, şu ya da bu grevden yararlanması son derece doğaldır. İşçi sınıfı duruma bu açıdan değil kendi sınıf açısından bakar.

Binlerce işçinin asgari ücretten düşük bir ücretle çalıştığı bir işyerinde grevin bir finans-kapital gurubunca kullanıldığına fazla vurgu yapmak, işçinin değil, öteki finans-kapital gurubunun çıkarını kollamak demek olur.

Sayfaları hazırlayan:
Cemile Çakmak

Partiye üye almaya çekinecek bir dönemde değiliz, her yerden devrimci işçi fışkırıyor.

DOĞRU SİYASET KUCAKLAMAZSA YANLIŞ SİYASET BOĞAR

Partimizin 1987-1988 örgüt stratejisi çok doğrudur. Kollarımızı sıvayıp bu stratejiyi yaşama geçirmek için çok ve hızlı çalışmak zorundayız. Kaybedecek bir dakikamız bile yoktur.

Yoldaşlar yaşam mı hızlanıyor, biz mi hızlanıyoruz bilemiyorum. İnanın o kadar yoğun yaşıyoruz ki artık neyi yazalım, neyi yazmayalım diye seçer olduk.

Haziran başlarında ağırlığıyla işçi semti olan bir bölgede parti örgütlenmesine giriştik. MK Plenum Kararları yolumuzu aydınlatan bir meşale oldu. Türkiye somutuyla o denli çakıştırdık ki. Kararları ve Yürükoğlu yoldaşımızın 87-88 örgüt stratejisi yazısını okuyup değerlendirdikten sonra partimizin MK'sına, sevgili liderimize ve devrimci yolumuza olan inancımız bir kat daha arttı. Şimdi Türkiye'de çalışan yoldaşların tek çabası bu kararları hızla, Leninci inat, azim ve kararlılıkla yaşama geçirmektir.

Bu inançla haziran başından beri özellikle işçi gençliğe yönelik bir "legal merkez" yaratma çabasındayız. İşçi gençliğe bir çekim merkezi yaratmayı hedefliyoruz. Örgütlenme çalışmalarımız son aşamalarında. Kır gezileri düzenliyoruz. Geniş katılım oluyor. Bu toplantılara ağırlıkla işçi gençler katılıyor. Bu insanların geneli parti dostumuz.

İlgi alanlarını sınırlı tutmayıp, folklor, saz, spor, tiyatro çalışmalarını da ilk etapta örgütlemeyi planlıyoruz. Folkor çalıştırıcısı bayan genç işçi arkadaşlar hazır. Yine futbol, atletizm çalıştırıcısı bir genç işçi de hazır. Ayrıca futbol turnuvası da örgütleyeceğiz. Önümüze bu alanda yayın hedefi koyduk.

Bunların dışında aydınlarla ilişkileri geliştirmeye özel önem veriyoruz.

Geniş çaplı örgütsel çalışmalarla ilgili planlar hazırladık. İki ve altı aylık, bir yıllık hedeflerimiz var.

İnanıyorum yoldaşlar, Türkiye'de yirmi yıl sonra tarih kitapları "Türkiye, TKP-*İşçinin Sesi* gibi bir partiye ve bu Leninci militanlara sahip olduğu için çok şanslıydı, devrimin zaferinde önemli bir etken de bunlardı" diye yazacak. 1979'da yolu menşeviklerden ayrılan *İşçinin Sesi* daha örgütsel olarak kendini tam oturtamadan, tam anlamıyla çekirdek kadrolarını oluşturmak bir yana, yığınlara yeterince kavuşamadan, onlarla kucaklaşamadan karşı devrimle karşılaştı. Bu Türkiye devriminin şansızlığı mıydı değil miydi tartışmak şu an yersiz.

Bugün, yani 1987 yılında, parti çekirdeğini oturtmuş Leninci bir ideolojiyle donanmış pırıl pırıl TKP-*İşçinin Sesi* yığınlara ulaşıyor. Yığınlara ulaştığı yerde ses geliyor. Bu ses daha da gürleşecek.

İşçinin Sesi militanları şu yedisekiz yıllık siyasal deneyimlerinde, gittikleri her yerde farklılıklarını sergilediler. Bunu cezaevlerinde, işkencehanelerde, derneklerde her yerde gösterdiler.

Bu anlayışı ve birikimi, yaratacağımız her yapıda göstereceğiz. Daha şimdiden dostlarımıza şunu söylüyoruz: *İşçinin Sesi* yaratıyor demeyin. Koyduğumuz hedefler ve bunları yaşama geçirmedeki kararlılığımız, demokratik yığın örgütlerindeki çalışma yöntemlerimizle herkese bolşeviklerin kim olduklarını anlatacak. Bizi, çalışma yöntemlerimizi gören herkes, bu işi yapsa yapsa *İşçinin Sesi* yapıyor diyor, daha da diyecek.

Bugüne kadar demokratik yığın örgütlenmelerinde iki anlayış yürüdü. Alın öğrenci derneklerindeki tartışmaları. Bir ucunda uyuz sağ anlayış, diğer yanda ona tepki olarak gelişen "sol" giysili sağ anlayış. Bunlar bir madalyonun iki yüzü gibi, yapışık ikizler gibi vardır. Bolşevik çalışma tarzı onları gerileteceklir.

Bizim folklor dernekleri, spor dernekleri kurup insanlarımızı folklorcu ya da futbolcu yapmaya niyetimiz yok. Amacı unutmadan aracı iyi kullanacağız. Amaca varmak için aracı bir yana iten anlayışa saplanmak da bir tehlikedir. Devrim belgilerinin soyut konuşulduğu örgütlenmeleri istemiyoruz. Yani ne soyut konuşmaların yapıldığı bir "çekim merkezi", ne de sadece somut bir alanda çekim merkezi olmak için bir "çekim merkezi".

Bunu anlattığımız her insan bize geliyor. Adını sanını bilmediğimiz işçi gençler, çalışmalarımızda yer almayı istediklerini bizlere iletiyor. Gelişmeler sevindirici. Enerjik ve kararlı bir biçimde çalışıyoruz.

Tüm bunları yaparken Lenin'in 1905'lerde yazdığı o ünlü makaleyi tekrar tekrar okuyoruz.

"Halk hareketi daha çok yayıldıkça, çeşitli sınıfların gerçek doğası daha çok açığa çıkıyor, sınıfa önderlik yapmak, olayların ardından sürüklenmek yerine onun örgütçüsü olmak yolunda partinin görevi ivedilik kazanıyor. Her yerde her türden kendiliğinden etkinlik geliştikçe,... sosyal-demokrat (komünist-*İ.S.*) etkinliğin önemi daha çok ortaya çıkacak, olayların devrimci girişkenliğimize yöneltttiği istemler daha çok olacaktır. Toplumsal hareketin sayıca durmadan artan yeni akımları geliştikçe, bu akımlara yeni bir ırmak yatağı yaratmasını bilen güçlü bir sosyal-demokrat (komünist-*İ.S.*) örgüt daha önemli olacaktır. Bizden bağımsız olarak işleyen propaganda ve ajitasyon, bize ne kadar çok yararlıysa, işçi sınıfının burjuva demokrasisine karşı bağımsızlığını korumak için sosyal-demokratların (komünistlerin-*İ.S.*) yapacağı örgütçü önderlik de o kadar önemlidir." (Lenin, *İşçi Sınıfı Partisi Üzerine*, Sol Yayınları)

Lenin'in burada söylediklerini Türkiyemizin şu anki durumu için rehber olarak algılıyoruz. Partiden bağımsız, kahvelerde, işyerlerinde, mahallelerde "devrim yaklaşıyor" diyen işçiler var. Kendiliğinden oluşan örgütsüz devrimci guruplar var. Parti hızla kabaran bu dalgayı kucaklayabilmeli, hızla yığın örgütlenmeleri içine girmeli ve legal merkezler yaratmalıdır. Lenin bu konuda şöyle diyor:

"Sosyal demokrasi (komünist hareket - *İ.S.*) için devrimci bir çağ, bir ordu için savaş zamanı neyse odur. Ordumuzun kadrolarının genişletilmesi zorunludur, bu kadrolar barıştaki gücünden savaştaki gücüne yükseltilmelidir. Yedekler toplanmalıdır. İzinliler sancak' altına geri çağrılmalıdır, yeni yardımcı birlikler, birlik bölükleri ve geri hizmetler kurulmalıdır. Savaşta birliklerin iyi yetişmiş daha çok sayıda askerle doldurulmasının, her adımda sıradan askerlerin yerine subaylar konmasının, askerlerin subaylığa yükseltilmesine hızla ve basit yoldan girişmenin kaçınılmaz ve yerinde olduğu unutulmamalıdır." (Lenin, *agy*)

Kafamızı bu kadar güzel açan büyük liderimizin önünde saygıyla eğiliyoruz. Parti çevresi yığın örgütlerine girmeye hız vermelidir. Birincisi bu. Ancak bunu yaparken parti kadrolarının da, sempatizan örgütlerinin de hızla genişletilmesi gerekiyor. Çalışmalarımızı bu anlayışla sürdürüyoruz. *Partiye üye kazanıyoruz.*

Burada bir kez daha Lenin'i okuyalım:

"Benzetmelerde bulunmadan söylersek, halkın devrimci enerjisinin yüz kat güçlenmiş akımına da hiç değilse bir ölçüde ayak uydurabilmek için, tüm parti örgütlerinin ve partiye yakın olan tüm örgütlerin sayısını çok artırmak gereklidir. Elbette bu, sürekli yetiştirme ve Marksizm bilgilerini sistematik biçimde öğretmenin arka plana itilmesi anlamına gelmez. Kesinlikle gelmez, ama yetişmiş kişileri tıpkı *bizim* anladığımız gibi, tamamıyle bizim anlamımızda öğretimden geçiren savaş eylemlerinin yetiştirme ve öğretme bakımından şimdi çok daha önemli olduğunu unutmamalıdır." (Lenin, *agy*)

Lenin'in burada bize çok önemli bir uyarısını görüyoruz. Örgütsel genişlemeden bahsediyor ama, sakın derinleşmeyi bırakmayın diyor. Evet yoldaşlar bizler, bir yandan parti örgütümüzü genişletme çabası içindeyken bir yandan da Türkiye'de yaşanan bu yaz havasını ideolojik atılım ayları yapmayı hedefliyoruz. İdeolojik çalışmayı önemsemeyen bir örgüt, Leninist bir örgüt değil, olsa olsa esnaf örgütü olur.

Bir yandan sınıfımızın genç ileri unsurlarını hızla kucaklarken, bir yandan da yoğun ideolojik eğitim. Bakın Lenin bu konuda ne diyor:

"... Bu davada bizim neden olacağımız her gecikmenin sosyal-demokratların (komünistlerin — *İ.S.*) düşmanlarına yarayacağını düşünün. Çünkü yeni dereler sabırsızca yeni bir yol arar ve sosyal demokrat (komünist-*İ.S.*) bir dere yatağı bulamayınca sosyal-demokrat (komünist-*İ.S.*) olmayan yatağa akarlar.

"Devrimci hareketin her pratik adımının genç acemilere ancak sosyal demokrat bilimi kaçınılmaz ve silinmez biçimde öğreteceğini unutmayın. Çünkü bu bilim çeşitli sınıfların güçlerinin ve eğilimlerinin nesnel ve doğru biçimde tartılmasına dayanır. Devrim ise eski üstyapının yıkılmasından ve kendilerine göre yeni bir üstyapı kurmaya çalışan sınıfların ortaya çıkmasından başka birşey değildir. Yalnız devrimci bilimimizi salt biçimsel dogma durumuna düşürmeyin, süreç olarak taktik ve süreç olarak örgütle ilgili acınacak sözlerle onu bayağılaştırmayın. Çok çeşitli guruplara çok çeşitli girişimleri verin. Çevrelere daha çok etkinlik alanı verin ve bunların, bizim örgütlerimizin tamamıyla ayrı ve bunlardan bağımsız olarak, devrimci olayların akışının acımasız istemleri yoluyla doğru yola yöneldiklerinden kesinlikle kuşkunuz olmasın....

"Bundan dolayı yeni öğretim yöntemleriyle yiğitliğinizi artırın yoldaşlar! Durmadan yeni savaş guruplarını daha yüreklice kurun, onları savaşa yollayın. Daha çok işçi genci kendinizden yana kazanın, komitelerden işyeri guruplarına, meslek birliklerinden öğrenci çevrelerine kadar örgütümüzü genişletin." (Lenin, *agy*)

1987-1988 örgüt stratejimizin ana hedeflerine ulaşmak için bu anlayışla, bütün gücümüzle çalışıyoruz.

S.Baran, Ege

Fabrikalardan
makine sesinden önce
İşçinin Sesi gelecek!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

TKP—*İşçinin Sesi*
işçinin partisi!
Yıl: 13, Sayı: 335, 12 Ağustos 1987

Gerek dünyada, gerek Türkiye'de işçi sınıfını sayıca az ve zayıf göstermeye yönelik çabalara karşı, bu sınıfın nasıl kocaman bir sınıf olduğunu göstermeyi amaçlayan bu çalışma kitap olarak da yayınlanacaktır. Bu sayımızda üçüncü bölümünü bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz.

"En büyük işçi sınıfı başka büyük yok" III

Emine Engin

Hizmet sektörü

Önce "hizmet" kavramını ele alarak başlayalım:

"... *Hizmet* ... emeğin sağladığı özgül bir kullanım değeri için kullanılan bir terimdir... Ancak özgül bir kullanım değeri için özel bir terimdir zira bir *şey* biçiminde değil, bir *aktivite* (faaliyet — *İ.S.*) biçiminde hizmet verir. Ama bu onu örneğin bir makinadan, bir saatten hiç de ayırdetmez." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, İng. basım, c.1, s.403-404)

Burada Marks, hizmeti bir kullanım değeri olarak ele alıyor. Bir kullanım değeri olarak hizmetin aktivite biçiminde sağlanması, onu bir makinadan, bir saatten ayrıdetmez diyor. Peki ya değer açısından hizmetin durumu ne olabilir?

Pazara çıkmış hizmetler için Marks şöyle diyor:

"... Böyle hizmetlerin bir kullanım değeri ve üretim maliyetleri nedeniyle bir de değişim değeri vardır. Tüketilebilir maddeler olarak ele alındığında, (pazarda — *İ.S.*) mal biçiminde varolan tüketilebilir maddelerin yanı sıra, her an, bir miktar da hizmet biçiminde tüketilebilir madde bulunur. Dolayısıyla tüketilebilir maddelerin toplam miktarı, tüketilebilir hizmetler olmadan olacak miktardan her an daha fazladır. İkincisi, ancak, (yalnızca miktar değil — *İ.S.*) değer de daha fazladır çünkü bu hizmetler için verilen metaların değerine, artı, hizmetlerin kendi değerine eşittir." (*agy, s.168-169*)

Açıkça görüldüğü gibi Marks, hizmet tüketilebilir bir madde olarak pazara çıkmışsa, üretim maliyetleri nedeniyle onun da değeri vardır diyor. Hizmetin hem kullanım değeri, hem de pazara çıkmışsa değişim değeri (yani değeri) olabiliyor. O zaman, bir hizmet de meta sayılabilir mi?

Hizmet meta sayılabilir mi?

Sorunun kendisi ilk bakışta siyasal ekonomiye aykırı görünüyor. Bu nedenle yanıtlamaya, önce soru üzerinde biraz durarak başlayalım.

Yukarıda aktardığımız gibi, hizmet, bir şey değil bir aktivite biçimindedir. Aktivite, yaşayan, canlı emektir. Hizmet meta olursa, bu demektir ki canlı emek meta olmuştur. Oysa canlı emeğin meta olup olmayacağı siyasal ekonomide çok önemli bir tartışma odağı oluşturmuştur. Ve tartışmayı net sonuca bağlayan Marks olmuştur.

Tartışma şuradan kaynaklanıyordu: Kapitalist, işçiye ücret olarak emeğinin değerini mi, yoksa işgücünün (yani *emek kapasitesinin*) değerini mi ödüyor? Bazı burjuva siyasal ekonomicileri kapitalistin işçinin emeğini, yani bir hizmet satın aldığını ileri sürüyorlardı. Marks net olarak gösterdi ki, kapitalizmde *işgücü* metadır ve kapitalist işçiye *işgücünün* değerini ödüyor ama karşılığında, işçinin emeğiyle yarattığı değere el koyuyor. Artık-değer bu ikisi arasındaki farktan çıkıyor.

Eğer işgücü değil de emek meta olsaydı ve kapitalist işçiye onun değerini ödeseydi, artık-değer, dolayısıyla kapitalizm varolamazdı. Kapitalist üretim biçimi, ancak işgücünün meta oluşu temelinde açıklanabilir. Marks da böyle yapmış, tartışmayı net sonuca bağlamıştır. Kapitalist sömürü mekanizmasını açıklama çerçevesinde Marks, canlı emeğin meta olamayacağını ancak işgücünün meta olabileceğini söylemiştir.

Öte yandan birazdan aktaracağımız gibi, Marks'ın hizmete, hatta doğrudan canlı emeğe meta dediği durumlar vardır. Bunların bazıları henüz Marks'ın kendisi emek-işgücü farkını netleştirmeden önceye rastlıyor ama bazıları tam tersine netleştirdikten sonradır. Bu, bazı tutarsızların sandığı gibi Marks'ın bir tutarsızlığı değildir, hatta tutarsızlık değildir.

Kapitalist sömürü mekanizmasının süregen temeli, emeğin değil işgücünün meta olmasıdır. Ama bu demek değildir ki, işgücünün yanı sıra emek de ayrıca meta olarak pazara çıkmayacak.

Değer yasası, "... ancak kapitalist üretim temelinde kendini özgürce geliştirmeye başlar..." (K. Marks, *Kapital*, İng. basım, c.1, s.536) Bununla bağlı olarak kapitalizm herşeyi metalaştırır. Hatta, "kendi içinde meta olmayan, vicdan, şeref gibi nesneler, sahiplerince satılığa çıkarılabilirler ve böylece, fiyatları yoluyla meta biçimini alırlar." (*agy*, s.102) (Türkiye "Büyük Millet" Meclisi'nin, burjuva siyasal partilerin kulakları çınlasın!) Öte yandan kapitalizm kendi dışındaki tüm meta üretimini sürekli kapitalist meta üretimine dönüştürür.

Dolayısıyla kapitalizmde emeğin de bir meta olarak pazara çıkmaması için hiçbir neden yoktur. Ama kapitalizmde bir meta olarak emek, hiçbir zaman sermayenin değişken parçasıyla (işçi ücretlerine ayrılan parçayla) değiş tokuş olmaz. Sermayenin değişken parçasıyla değiş tokuş edilen emek değil, *her zaman, yalnızca* işgücüdür. Yoksa kapitalizmin varoluş nedeni olan artık-değer ortadan kalkar.

Kapitalist, sermayenin değişken parçasıyla her zaman ve yalnızca işgücü satın alır. Bunun dışında, metalaşmış emek de satın alınabilir ama bu harcama değişken sermayeden yapılmaz. Örneğin, işçilerin verimi artsın diye kapitalist bazı öğlen tatillerinde bir müzisyen getirip saz çaldırıyor. Bu müzisyenin emeği metalaşmıştır. Kapitalist onun metasını satın almaktadır ama ödemesini, kendi işçilerine ücret ödediği değişken sermayeden yapmamakta ve onun sırtından doğrudan artık-değer kazanmamaktadır.

Öte yandan metaya dönüştürülmüş emek, kapitalist ya da işçi vb., çeşitli kişilerin tüketim harcamalarıyla da satın alınır. Dolayısıyla ya gelirle, ya da sermayenin değişmez parçasıyla değiş tokuş edilmiş olur. Ama hiçbir

zaman değişken sermayeyle değiş tokuş edilmez. Değişken sermayeyle değiş tokuş edilen yalnızca ve yalnızca işgücüdür.

Marks emeğin değil işgücünün meta olduğunu bu çerçevede ısrarla vurgulamıştır. Emek, kapitalist sömürü mekanizmasının işleyişi, yani üretim süreçi içinde, meta olarak yer alamaz. Ama kapitalizm koşullarında pazarda meta olarak boy göstermemesi için hiçbir neden yoktur. Nitekim, bu anlamda, hizmet meta olabilir mi sorusunu Marks doğrudan evet diye yanıtlamaktadır.

Birisi ya çarşıdan pantolon alabilir ya da kumaş alıp, bir terzi tutup, pantolon diktirebilir. Böyle bir örnekten söz ederken Marks şöyle diyor:

"Burada ... para, bir durumda bir *meta* ile değiş tokuş oluyor ve öteki durumda *emeğin* kendisini bir *meta* olarak satın alıyorsa da, sermaye olarak işlev görmüyor." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.402)

Bir başka yerde Marks şöyle söylüyor:

"Emekçinin kendisi emek, yani *hizmet biçiminde sağlanan metalar*... satın alabilir." (*agy*, s.404) (abç)

Açıkça görülüyor ki "emeğin kendisi" meta olabiliyor, başka bir deyişle, "hizmet biçiminde sağlanan metalar" olabiliyor. Tarihsel gelişim açısından bakarsak, bunun böyle olması son derece doğaldır.

Tarihsel gelişim sürecinde insanların estetik, kültürel, eğitim gibi ihtiyaçları da artıyor. Hizmet biçiminde sağlanan bu tür ihtiyaçların bazıları kapitalizmde toplumsal gelişmenin düzeyine göre işgücü değeri içinde de yer alıyor. Bu ihtiyaçları karşılayan kullanım değerleri metalaşmasaydı, kapitalizm bu alana el atmasaydı, bunların üretimini de giderek kapitalist üretimi içine almasaydı şaşırtıcı olurdu.

Nitekim üretici emek konusunu ele alırken görmüştük ki Marks, *maddi olmayan üretim* alanından örnek (eğitim fabrikası örneği) vermişti. Bu bölümde anlatılanlardan sonra şimdi bu olguyu iyice vurgulayabiliriz. Maddi üretimin yanı sıra bir de maddi olmayan kapitalist üretim vardır. Bu da hizmet biçiminde metalar üretir.

"Kapitalizmin maddi olmayan üretim alanındaki belirtileri"

Başlığı tırnak içinde verdik çünkü aynen bu başlık altında Marks şunları yazıyor:

"Maddi olmayan üretim, ... *meta* ürettiği zaman bile iki türlü olabilir:

"1. Üreticilerden ve tüketicilerden bağımsız ve farklı bir biçimi olan kullanım değerlerinde, *metalarda* sonuçlanır... Kitaplar, resimler, tek sözle, onları yazan ya da yapan sanatçının sanat çalışmasından ayrı varlık bulan tüm sanat ürünleri gibi. Burada kapitalist üretim çok sınırlı bir çapta geçerlidir: Örneğin, ortak bir yapıtın — diyelim bir ansiklopedinin — yazarı, parayla yazı yazan bir gurup başka yazarı sömürdüğü zaman olduğu gibi. Bu alanda çoğunlukla, ***kapitalist üretime*** bir ***geçiş biçimi*** varlık sürdürür. Bu biçimde, çeşitli bilimsel ya da sanatsal üreticiler, zanaatkârlar ya da uzmanlar, kitap ticaretinin kollektif ticaret sermayesi için çalışırlar. Bu ilişkinin gerçek anlamda kapitalist üretim biçimiyle hiçbir ilgisi yoktur ve hatta bu biçimsel olarak bile kapitalizmin egemenliği altına getirilmemiştir. Emek sömürüsünün tam da bu geçiş biçimlerinde en yüksek olması durumu hiç değiştirmez.

"2. Üretim, tüm çalışan sanatçıların, ... aktörlerin, öğretmenlerin, doktorların, papazların vb. durumunda olduğu gibi, üretim eyleminden ayrılamaz. Burada da kapitalist üretim biçimine yalnızca küçük çapta rastlanır ve sorunun doğası gereği o ancak az sayıda alanda uygulanabilir. Örneğin, eğitim kurumlarındaki öğretmenler kurumun işvereni için salt ücretli işçiler olabilirler. İngiltere'de böyle birçok eğitim fabrikası vardır. Öğrenciler açısından bu öğretmenler *üretici emekçi* olmadıkları halde, (çünkü okula ödeme öğrenci ailesinin gelirinden yapılıyor — *İ.S.*) kendi işverenleri açısından üretici emekçidirler. İşveren sermayesini onların işgücüyle değiş tokuş eder ve bu süreçle kendini zenginleştirir. Tiyatrolar, eğlence yerleri vb. gibi yerler için de durum aynıdır. Böyle durumlarda aktörün kamuyla ilişkisi bir sanatçının ilişkisidir ama işvereniyle olan ilişkisinde o *üretici emekçidir*. Bu alanda kapitalist üretimin tüm bu göstergeleri, toplam üretimle karşılaştırıldığında o kadar önemsizdir ki bunların hepsi hesap dışı bırakılabilir." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.410-411)

"Hizmet biçiminde sağlanan metalar" olabiliyor. Tarihsel gelişim açısından bakarsak, bunun böyle olması son derece doğaldır. Tarihsel gelişim sürecinde insanların estetik, kültürel, eğitim gibi ihtiyaçları da artıyor. Hizmet biçiminde sağlanan bu tür ihtiyaçların bazılarında kapitalizmde toplumsal gelişmenin düzeyine göre işgücü değeri içinde de yer alıyor. Bu ihtiyaçları karşılayan kullanım değerleri metalaşmasaydı, kapitalizm bu alana el atmasaydı, bunların üretimini de giderek kapitalist üretimi içine almasaydı şaşırtıcı olurdu.

Görüldüğü gibi, Marks, maddi olmayan üretimi ikiye ayırıyor. Biri, üretimi yapandan ayrı varlık bulan kitap, resim vb. metalarda somutlaşıyor, ötekisi, üretim eyleminden ve üretenden ayrı varlık bulmayan, tam anlamıyla maddi olmayan metalar üretiyor. Yani ikisi de meta ama metanın türünde belli bir farklılık var.

Birinci alanda kapitalist üretim biçimine örnek, bir yazarın ansiklopedi gibi bir yapıt hazırlarken başkalarını da işçi-yazar olarak yanında çalıştırmasıdır. İkinci alanda örnek ise özel okullardaki işçi öğretmenler ile tiyatrolar, eğlence yerleri vb.dir.

Kapitalist üretimin her iki alandaki göstergeleri için de Marks, bunlar o kadar önemsiz çapta ki uğraşmaya değmez, diyor. Gerçekten de onun zamanında bunlar devede kulak kaldığı için uğraşmaya değmeyecek kadar önemsizdi. Ama aradan yüz yılı aşkın zaman geçti. Bugün durum farklıdır.

Her ne kadar, tarım-endüstri-hizmet ayrımı açısından burjuva istatistiklerin mantığını anlamak pek olanaklı değilse de, şu veriler bir fikir veriyor:

ÇALIŞANLARIN DURUMU

	Tarım %	Endüstri %	Üçüncü sektör %
Fransa			
1856	53.0	24.0	23.0
1901	42.0	30.0	28.0
1959	24.0	38.0	38.0
1970	13.3	39.7	47.0
1979	9.0	36.0	55.0
ABD			
1850	64.0	18.0	18.0
1900	38.0	28.0	34.0
1960	9.1	34.2	56.7
1970	4.0	31.0	65.0
1979	4.0	31.0	65.0
Büyük Britanya			
1881	13.0	50.0	37.0
1950	4.0	50.0	49.0
1969	1.7	47.0	51.3
1979	3.0	39.0	58.0
Japonya			
1920	54.0	25.0	21.0
1950	48.0	27.0	25.0
1967	23.0	34.0	43.0
1979	11.0	35.0	54.0
İsveç			
1965	12.0	42.0	46.0
1979	6.0	33.0	62.0
Federal Almanya			
1979	6.0	45.0	49.0
Kanada			
1979	6.0	29.0	65.0

1979 verileri CSO Social Trends 11, 1981, s.17
Öteki yılların verileri *Ansiklopedi Britannica.*

Bu verilerdeki sektör ayrımları, tarım hariç, oldukça anlaşılmaz ve garip ölçütlere dayanmaktadır. Ancak yine de verilerde üçüncü sektör denen sektörün artan ağırlığı, bu sektörün kapsadığı maddi olmayan üretimin ağırlığının da çok artmış olduğunu yeterince yansıtmaktadır. Demek ki, maddi olmayan üretim alanında neler olup bittiğini bugün hesaba katmak zorundayız.

Bu başlıbaşına, büyük ve ciddi bir araştırma konusudur. Sovyetler Birliği, bu tip bilimsel araştırma görevlerini hakkıyla yerine getirmediği için, sonunda enerjisini Marksizmi demode(!) ilan etmeye, sorunları tersinden "çözmeye" yöneltmiştir. Ama görev ortada duruyor. Yalnızca görev değil, modası bir türlü geçmeyen, yol gösterici ana kaynak da ortada duruyor. Lenin'den bu yana ciddi hiçbir katkı yapılmadığı halde Marksizm her türlü bilimsel araştırmada hâlâ pırıl pırıl ışık tutuyor.

Biz bu görevi tam anlamıyla yerine getirmeye teşebbüs bile edecek değiliz. Bu görevi tam yerine getirmek ya Marks gibi üstün bir kafanın, ya da birbirini tamamlayarak üstünlük düzeyine ulaşan bilimsel bir kadronun işidir. Biz burada yalnızca Marks'ın bu ve başka konularda yazdıkları çerçevesinde mantık yürüteceğiz, bunlardan genel bir anlayış çıkarmaya çalışacağız.

Bunun için üretim ve dolaşım alanlarına yeniden kısaca dönmemiz ve bu konuda önce söylenenlere bazı ekler yapmamız gerekiyor.

Maddi olmayan üretim alanında neler olup bittiğini bugün hesaba katmak zorundayız. Bu başlıbaşına, büyük ve ciddi bir araştırma konusudur. Sovyetler Birliği, bu tip bilimsel araştırma görevlerini hakkıyla yerine getirmediği için, sonunda enerjisini Marksizmi demode(!) ilan etmeye, sorunları tersinden "çözmeye" yönelmiştir. Ama görev ortada duruyor. Yalnızca görev değil, modası bir türlü geçmeyen, yol gösterici ana kaynak da ortada duruyor. Lenin'den bu yana ciddi hiçbir katkı yapılmadığı halde Marksizm her türlü bilimsel araştırmada hâlâ pırıl pırıl ışık tutuyor.

Hizmet alanında üretici emek

Bundan önce üretici emek konusuna değinirken, Adam Smith'in üretici emeği meta üreten emek diye tanımlamasını Marks'ın koşullu ve *ikincil* olarak kabul ettiğini yazmıştık. Bu ikincilliğin bir nedeni de şudur:

Artık-değer üreten her emek maddi ya da maddi olmayan bir metada somutlaşır. Ama mantığı tersine çevirdiğimiz zaman, metada somutlaşan her emek üretici olmayabilir çünkü bunun çeşitli istisnaları vardır.

Bir kez üretimin üretici olmayan bazı masrafları vardır. Temizlik ve tamir (*düzenli bakım değil*) bunlardandır. Bunlar metanın üretimine doğrudan katkı yapmadığı halde, üretimin sürebilmesi için yapılması gerekli masraflardır ve maliyetler, dolayısıyla metanın değeri içinde de yer alırlar. Bu işlerde çalışan ücretli işçilerin sömürüsü, daha çok artık-değer yaratmak biçiminde değil, artık-değerden yapılması gerekli üretici olmayan bir harcamayı daha aza indirmek, yani zarardan kâr ettirmek biçiminde hesaba katılır. (*K. Marks, Kapital*, c.II, s.176-180)

Öte yandan dolaşım alanında rastlanan istisnalar vardır. Örneğin para basımı, bir metada, hem de önemli bir metada somutlaşmaktadır. Ama para, ne üretici ne bireysel tüketimin içine girer. Para "salt bir dolaşım makinesi" işi görür. (*agy*, s.139) Onun için yapılan masraflar, toplumsal zenginliğin dolaşım alanı için feda edilen bir parçasıdır.

Marks'tan aktardıklarımızdan bazı genel sonuçlar net ve açık olarak çıkıyor. Eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence gibi alanlarda bir kapitalistin ücretli işçisi durumunda olanlar, yalnızca işçi sınıfının bir parçası değil, aynı zamanda onun üretici emekçi olan parçasıdırlar. Öte yandan kapitalizmin toplumsal alanda oldukça yüklü bir tamir işi vardır. Sistemin yürümesi için ne kadar gerekiyorsa bu alanlara o kadar harcama yapar. Bu alanlar üretici olmayan alanlardır ama burada da işçi sömürüsü vardır.

Dolaşım alanında iki tür masraf vardır. Biri metanın değerine hiç yansımayan, ama daha önce oluşmuş değerden pay alan türden masraflardır. Ticaretin, muhasebeciliğin çoğu masrafı bu türdür. Ötekisi de, metanın değerinde belli ölçüde yansıyan masraflardir. Depolama, soğutma vb. alanların çoğu masrafı da buna örnek oluşturur. Her iki tür masraf da üretici değildir.

Bu söylenenler, dikkat edilirse, bir artık-değer muhasebesinin olduğunu gösteriyor. Nasıl ki, Nasrettin Hoca'nın 3 eşeği varsa, bunlardan 2'si kaybolup yeniden bulunursa, eşeklerinin sayısı 5'e çıkmaz, aynen bunun gibi, bazı alanlarda artık-değer üretilse bile, bu diyelim bir kayıbı yerine koyuyorsa vb., toplam hesaba katılmıyor ve bu alanlar üretici sayılmıyor. Bu alanlarda çalışan ücretli işçilerin sömürüsü, toplam artık-değer açısından net bir artı değil, zararı yani eksiyi azaltma işlevi görüyor.

Bunları ve üretici emekçi olmasa da işçinin işçi olduğunu akılda tutarak, şimdi üretici olup olmama konusunda hizmetler açısından bir yaklaşım yapmaya çalışalım.

Buraya dek Marks'tan aktardıklarımızdan bu konuda bazı genel sonuçlar net ve açık olarak çıkıyor: Eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence gibi alanlarda *bir kapitalistin ücretli işçisi durumunda olanlar*, yalnızca işçi sınıfının bir parçası değil, aynı zamanda onun üretici emekçi olan parçasıdırlar. Yani bu sayılan alanlarda çalışan ve üretici emeği ele alırken sıraladığımız ölçütlere uyan işçiler geneliyle üretici emekçidirler.

Ancak yeni gelişmelerin sonucunda bu alanların kendi içinde üretici olmayan bölünmeler de olmuş olabilir. Örneğin günümüzde kapitalizm sanat alanına çeşitli yollardan yoğun olarak el atmıştır. Bunlardan biri de reklamcılıktır.

Reklamcılık, çeşitli hizmetler olduğu gibi, film, fotoğraf vb. çeşitli maddi metalar da üretmektedir. Ancak reklam ne üretici, ne kişisel tüketim içindedir. Satışı artırmak, yani dolaşımı etkilemek için başvurulan bir araçtır. Reklam masrafları, reklamını yaptıran şirketin ürettiği metanın değerinde yansısa bile, üretime katkısı olmayan masraflardır. Kanımızca reklamcılık üretici olmayan bir alandır. Nitekim Marks sanat alanını üretici emeğe örnek verirken, bu alanın tiyatro, opera, konser gibi yanlarını düşünmektedir.

Öte yandan, bir yerde doktorlardan söz ederken Marks, "işgücünün tamiri" benzetmesini yapıyor. (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.167) Maddi üretim alanında, düzenli bakımdan farklı olarak, tamirin işlevine değinmiştik. Aynı mantıkla, kanımızca sağlık hizmetleri alanı, hiç olmazsa bu alanın önemli bir bölümü üretici değildir. Sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar, kapitalizm açısından üretici olmayan ama (belli ölçüde) gerekli (ve gerekli olduğu ölçüde yapılan) masraflardır.

Kapitalizmin, hem işçi sömürüsüyle doğrudan, hem de (Gorbaçof'un ve Kutlu'nun yutturmaya çalıştığının tam tersine çok sınıfsal olan) çevre kirlenmesi vb. yollardan neden olduğu sağlık bozuklukları, sağlık hizmetleri alanında doğru dürüst tamir bile edilememektedir!

Sağlık derken buna ruh sağlığını da katmak gerekiyor. Nitekim doktorları fiziksel bozuklukların tamircisine benzeten Marks, Avrupa'nın köylerine kadar uzanan papaz şebekesini de ruhsal zayıflıkların tamiri çerçevesinde ele alıyor. (*agy*, s.175) Kanımızca biz papazların yerine ruh doktorlarını, imamları, hocaları vb. koyabiliriz.

Bir de, yine kapitalizmin sivil toplumuyla doğrudan bağlı olarak doğan ilişki bozuklukları vardır. Bunların tamiri de hukukçulara vb. düşmektedir.

Yani kapitalizmin toplumsal alanda oldukça yüklü bir tamir işi vardır. Sistemin yürümesi için ne kadar gerekiyorsa bu alanlara o kadar harcama yapar. Bu alanlar üretici olmayan alanlardır ama burada da işçi sömürüsü vardır. Buralardaki işçi sömürüsü artık-değerden yapılan bu üretici olmayan harcamaları azaltmaya yarar.

Spora gelirsek. Kapitalizm bu alana da el atmıştır. Marks'ın saydığı "eğlence" ve "eğitim" alanlarının hangisi açısından bakarsak bakalım, otomatikman diyebiliriz ki bu alanda da bir işveren için ücretli işçi olarak çalışanlar yalnızca işçi sınıfı içinde değil, aynı zamanda üretici emekçidirler.

Öte yandan Marks, bir yerde, otel lokanta işçileri için şunları söylüyor:

"Emeğin ve dolayısıyla onun ürününün belirleyici maddi biçiminin, üretici ve üretici olmayan emek arasındaki bu ayrımla kendi içinde hiçbir ilgisi yoktur.

Kanımızca sağlık hizmetleri alanı, hiç olmazsa bu alanın önemli bir bölümü üretici değildir. Sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar, kapitalizm açısından üretici olmayan ama (belli ölçüde) gerekli (ve gerekli olduğu ölçüde yapılan) masraflardır. Kapitalizmin, hem işçi sömürüsüyle doğrudan, hem de (Gorbaçof'un ve Kutlu'nun yutturmaya çalıştığının tam tersine çok sınıfsal olan) çevre kirlenmesi vb. yollardan neden olduğu sağlık bozuklukları, sağlık hizmetleri alanında doğru dürüst tamir bile edilememektedir!

Örneğin, herkesin gittiği bir oteldeki ahçılar ve garsonlar, emekleri otel sahibinin sermayesine dönüştüğü ölçüde üretici emekçidirler. Hizmetçi (örneğin bir evde — *İ.S.*) olarak aynı insanlar, ben onların hizmetlerinden sermaye elde etmeyip, onlara gelir harcadığım ölçüde üretici olmayan emekçidirler." (*agy*, s.159)

Böylece hem otel lokanta alanında bir işverene çalışan ücretli işçilerin de üretici emekçi olduğunu gördük, hem de gelir karşılığı hizmet konusuna geldik. Buna geçmeden ve bunu dışarıda bırakarak, buraya dek söylenenlerin kısa bir özetini yapalım:

1. Metalar hizmet biçiminde de olabilir.
2. Dolayısıyla kapitalist hizmet üretimi vardır.
3. Bu alanda çalışan ücretli işçiler üretici emekçidirler.
4. İlk bakışta hizmet üretimi gibi görünüp de gerçekte üretici olmayan (reklam, sağlık hizmetleri vb.) bazı alanlarda çalışan ücretli işçiler ise yine işçi sınıfının parçasıdırlar ama üretici emekçi değildirler.

Gelir karşılığı hizmet

Hizmet olgusu ilk bu biçimde, yani sermaye değil gelir karşılığı hizmet olarak doğmuştur. Krallar, prensler, padişahlar ve zenginler hizmetçiler, uşaklar vb. tutarak, devlet ya da özel işlerini (ya da ikisini birden) onlara yaptırmışlardır. Bu hizmetçilere yapılan ödeme ya devlet gelirlerinden ya özel gelirlerden ama sermayeden değil mutlaka gelirden çıkmıştır.

Bugüne geldiğimizde bu kategori kamu hizmetlileri ve özel hizmetler diye oldukça net ayrılan iki gurup olarak varlığını sürdürmektedir. Kamu hizmetlilerini ya da devlet memurlarını ileride ayrıca ele alacağız. Burada özel hizmetlerin konumuna, gelişimin seyrine ve ulaştığı noktaya bakacağız.

Bir kez hizmeti verene ödeme sermayeden değil gelirden yapıldığı anda, bu emek sermaye üreten, dolayısıyla üretici emek olamaz. Özel hizmetlerde çalışanlar üretici emekçi değildirler. Burada soru, bunların işçi sınıfı içinde olup olmadıklarıdır. Bunu yanıtlamak için konuyu tarihsel gelişim içine oturtmak gerekmektedir.

Hizmetçilik ilk başladığında hizmetçinin emeği meta değildi. Burada ayrıntısına girmeye gerek olmayan, meta dolaşımı dışında bazı ilişkiler söz konusuydu.

Kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla durum değişmeye başladı. Kapitalizm girdiği her yerde üretimi önce meta üretimine, ardından da kapitalist meta üretimine dönüştürür. Nitekim özel hizmet alanında da meta ilişkileri başladı.

Bu ne anlama gelir? Hizmetçinin emeğinin karşılığını alması gibi bir uygulamanın belirmesi demektir. Emeğin karşılığını söyle düşünmek herhalde yanlış olmaz: Diyelim 8 saatlik emekle üretilen bir metanın değeri 80 liraysa, hizmetçinin aynı yoğunluk ve vasıfla 8 saatlik emeğinin karşılığı da 80 lira olur. Böylece hizmetçi, emeğini bir meta olarak diyelim 80 liraya satıyordur. İşgücünün değeri olan ücretten daha yüksek bir para kazanıyordur.

Bu konumda olan birisine işçi denebilir mi? Denemez. Bu konum daha çok küçük burjuvaya benzemektedir. Nitekim Marks, bir yerde ev hizmetçileri için, hiçbir kesim küçük burjuvaziye, bunlardan daha değersiz bir katılım sağlamaz diyor. (*agy*, s.201)

Ancak gelişme burada durmamıştır. Kapitalizm bu alandaki etkilerini derinleştirmiştir. Bu çalışmanın en başında, sınıf ölçütlerinden biri olarak emeğin toplumsal örgütlenmesinde tutulan yeri saymıştık. Kapitalizmde emeğin burjuva örgütlenmesi ücretli emektir demiştik. İşte zamanla kapitalizm hizmetçileri de ücretli emek içinde örgütlemeye başlamıştır.

Giderek hizmetçiler emeğinin karşılığını değil, işgücünün karşılığını alan bir kesime dönüşme sürecine girmiştir. Ve Marks bu dönüşümü de görmüştür. Bir başka yerde, emek

verimliliğinin artması, *"işçi sınıfının* giderek daha büyük bir kesiminin üretici olmayan alanlarda çalışmasına ve bunun sonucunda, eski ev kölelerinin hizmetçi sınıfı adı altında... sürekli genişleyen bir çapta yeniden üretimine neden oluyor" diyor. (K. Marks, *Kapital*, c.1, s.446)

Burada geçen "hizmetçi sınıfı", Marks'ın kendi koyduğu bir ad değildir. Buradaki "sınıf" sözcüğü de ayrı bir toplumsal sınıf anlamına gelmiyor. Tam tersine Marks, günlük dilde hizmetçi sınıfı denen kesimin işçi sınıfının üretici olmayan alanda çalışan bir parçası olduğunu vurguluyor.

Gerçekten de, eğer hizmetçi emeğinin değil işgücünün karşılığını alıyorsa, onun işçi sınıfı içinde sayılması için ne gibi nedenler olabilir?

Hizmetçi üretim aracı sahibi değildir. Emeğin burjuva örgütlenmesi

Özel hizmetlerin çoğu tüketim masrafları çerçevesindedir. Bunlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içindedir. Bu alanda işgücünü satarak çalışan ücretli emekçileri işçi sınıfının dışında bir tabaka vb. gibi görmek için hiçbir neden yoktur. Ancak işgücü gelirle değiş tokuş edildiği zaman, emek sermaye çelişkisinin günlük yaşamda derinlerde gizli kalması çok daha kolaydır. Nitekim özel hizmetçiler ücretli işçiler olarak işçi sınıfı içinde yer almakla birlikte, emek sermaye çelişkisini kendi günlük yaşamlarında göremeyen, öteki üretici olmayan işçilerden de farklı olarak en geri kesimdir.

olan ücretli emek içinde yer alıyor. Toplumsal zenginlikten işgücünü satarak, onun karşılığı kadar pay alıyor. Öte yandan ücretli emekçi ana ücreti sermayeden değil birinin gelirinden çıkıyor.

Sömürü, emek sermaye ilişkileri çerçevesinde bir kavramdır. Bunun dışında bir işçi kazıklansa ve biz de buna söz gelimi sömürü desek de, bu gerçek anlamıyla kapitalist sömürü içine girmez. Bu anlamda, ödeme sermayeden değil gelirden yapıldığı zaman, ödemeyi yapanla hizmetçi arasında doğrudan bir sömürü ilişkisi söz konusu değildir. Ancak hizmetçi, onu ücretli emek için örgütleyen sistemle, sınıfla sömürü ilişkisi içindedir.

Hizmetçi diyelim 8 saat çalışıyor ama toplumsal zenginlikten bunun değil, işgücünün karşılığını, yani örneğin 4 saatlik emeğin karşılığını alıyor. Toplumsal zenginliği kendi tekelinde tutan burjuvazi, tüm emeği ücretli emek olarak örgütleyerek, özel hizmetleri de ucuza yaptırmanın yolunu buluyor. Dolayısıyla hizmetçiyle, tüm emeği ücretli emek olarak örgütleyen sermaye sınıfı arasında sömürü ilişkisi vardır. Zaten özel hizmetçi çalıştıranların büyük çoğunluğu da burjuvalardır.

Kapitalist yeniden üretim süreci, üretim alanını, dolaşım alanını ve bunlarla bağlı olarak tüketimi kapsar. Özet hizmetlerin çoğu tüketim masrafları çerçevesindedir. Bunlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içindedir. Bu alanda işgücünü satarak çalışan ücretli emekçileri işçi sınıfının dışında bir tabaka vb. gibi görmek için bu açıdan da hiçbir neden yoktur. Onlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içinde üretici olmayan ücretli işçiler olarak yer alıyorlar.

Kapitalizm geliştikçe özel hizmet büroları vb. kuruluyor. Bir işveren evlere temizlikçi, bakıcı vb. gönderiyor. O zaman özel hizmetçiler işgüçlerini bir ailenin geliriyle değil, bir işverenin sermayesinin değişken parçasıyla değişir oluyorlar. Bu durumda hizmetçilerin üretici emekçi olup olmadıkları konusuna girmeyeceğiz, ama birşey açıktır ki sermaye ile olan çelişkileri çok daha netleşiyor.

İşgücü gelirle değiş tokuş edildiği zaman, emek sermaye çelişkisinin günlük yaşamda derinlerde gizli kalması çok daha kolaydır. Nitekim özel hizmetçiler ücretli işçiler olarak işçi sınıfı içinde yer almakla birlikte, emek sermaye çelişkisini kendi günlük yaşamlarında göremeyen, öteki üretici olmayan işçilerden de farklı olarak en geri kesimdir.

Buradan bir sonuç daha çıkıyor. İşçi sınıfı içinde yalnızca üretici olan ve olmayan emekçi ayrımı yoktur. Üretici olmayan işçiler de, işgücünü sermayeyle ya da gelirle değişen işçiler diye ayrılıyorlar. İşçi sınıfının en tipik özelliklerini taşımak açısından bir önem sıralaması yapacaksak, en başta üretici işçiler, sonra işgücünü sermayeye satan ama üretici olmayan işçiler, en sonunda ise işgücünü gelirle değişenler geliyor.

Hizmet sektörü sonuç

Gördük ki hizmet biçiminde metalar, dolayısıyla kapitalist hizmet üretimi, başka bir deyişle, maddi olmayan kapitalist üretim diye bir olgu vardır. Bunun böyle olması da son derece doğaldır.

Tarihsel gelişme sürecinde insanların maddi olmayan ihtiyaçları da belirmiştir. Herşeyi metalaştıran, her türlü meta üretimini giderek kapitalist meta üretimine dönüştüren kapitalizmin, bu maddi olmayan ihtiyaçları alanına da el atması zaten düşünülemezdi.

Öte yandan burada vurgulayalım ki, bu bir başka olguya daha işaret ediyor: Kapitalizm, kendi damgası altında bir yoldan da olsa, dünyamızı ister istemez komünizme doğru götürüyor. Emek verimliliğini artırıyor ve maddi üretim için harcanan emek zamanını azaltıyor. Ama bunun sonucunda insanların moral, kültürel ihtiyaçlarını karşılamaları için zaman vereceğine, bu ihtiyaçları da metalaştırıp kendi üretim alanına çekiyor. Böylece maddi olmayan kapitalist üretim diye bir alan doğuyor.

Bu alanda çalışan ücretli işçiler, yalnızca işçi sınıfının parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretici emekçidirler. "Bu alanda" dedik ama bu alanı nasıl tanımlayacağız? Bunun kapitalizm açısından nesnel ölçütleri konusunda, Marks'ın yazdıklarından hareketle genel bir anlayışa ulaşmaya çalıştık.

Geneliyle ulaştığımız ölçütler şöyle oldu: Hizmet üretimi gibi görünse de, dolaşım işlevlerine yönelik olan, toplumsal tamir kapsamına katılan ve ücret ödemesi sermayeden değil gelirden yapılan hizmetler üretici sayılmaz.

Burada birbiriyle bağlı iki noktayı vurgulayalım.

Kapitalizm, kendi damgası altında bir yoldan da olsa, dünyamızı ister istemez komünizme doğru götürüyor. Emek verimliliğini artırıyor ve maddi üretim için harcanan emek zamanını azaltıyor. Ama bunun sonucunda insanların moral, kültürel ihtiyaçlarını karşılamaları için zaman vereceğine, bu ihtiyaçları da metalaştırıp kendi üretim alanına çekiyor. Böylece maddi olmayan kapitalist üretim diye bir alan doğuyor. Bu alanda çalışan ücretli işçiler, yalnızca işçi sınıfının parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretici emekçidirler.

Birincisi, tanımlamanın kapitalizm açısından yapılması gerektiği ve öyle yapılmaya çalışıldığıdır. Böyle olunca, emeğin somut içeriği hiçbir anlam taşımıyor. Örneğin, aynı ahçı, Hilton'da çalışırken üretici emekçi sayılıyor, Vehbi Koç'un evinde çalışmaya başladığı anda üretici olmayan emekçi oluyor.

İkincisi, moral ya da öznel değil nesnel ölçütler bulunması gerektiğidir. Bunun sonucunda moral olarak kabullenemeyeceğimiz bazı alanlar üretici alan çıkabilir. Maddi üretim alanında bunun örnekleri vardır. Örneğin sigara ve içki, zararı bilindiği halde üretilmektedir. Maddi olmayan üretim alanından da çok örnek bulunabilir. Söz gelimi çeşitli filmler, yayınlar vb.

Bu iki nokta birbiriyle bağlıdır çünkü kapitalizm açısından bakılınca, nesnel olan onun moral ölçütlerine de uymaktadır. Nitekim Marks, kapitalizm emek verimliliğini arttırdıkça "bugün için vazgeçilmez, ama kendi içinde gereksiz çok sayıda işin yaratılması"ndan söz ediyor. (*agy*, s.530)

Günümüzde kapitalizm için vazgeçilmez, insanlık için ise yalnızca gereksiz değil zararlı birçok iş alanı vardır.

Kapitalizm açısından bulmaya çalıştığımız nesnel ölçütler sonucunda alan alan ve kesin bir sıralama yapmaktan kaçındık. Ancak Marks'ın yazdıklarını aktardık ve bu temelde belli ölçüde akıl yürütmeye çalıştık.

Eğitim, eğlence, sanat, bilim, yayın, spor, otel-lokanta gibi alanlardaki ücretli işçilerin geneliyle üretici emekçi olduğunu söyledik. Bu sayılan alanların bazılarının günümüzde dolaşıma yönelik bir araç olarak kullanıldığını, bu açıdan, örneğin sanat üretici olsa da sanatı kullanan reklamcılığın kanımızca üretici olmadığını belirttik. Öte yandan toplumsal tamir işlevi gören sağlık ve hukuk vb. hizmetleriyle, ücretini gelirden alan özel hizmetçilerin üretici sayılamayacağını öne sürdük. Kamu hizmetlilerini ise bu bölümde hiç ele almadık.

Burada yine bir-iki noktayı vurgulayalım.

Bir kez, bu alanlar tam bir sıralama değildir ve yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu sıralama zaten mantık yürütmenin ötesinde değildir. Kaldı ki günümüzde bu alanların birer bütün olarak ele alınması da olanaklı değildir. Bunların öyle bir çeşitliliği vardır ki, bugün somut duruma bakmadan yapılacak genellemeler eksik ya da yanlış olabilir. Aynı işin içinde bile çeşitli işlevler karışık olarak birarada bulunabilir. Örneğin sporun içine reklamcılığın karıştığı gibi.

İkincisi ve en önemlisi, burada uzun uzun tartıştığımız, akıl yürüttüğümüz, kapitalist hizmet üretimi denen alanı saptamaktır. Bununla amaç üretici emekçilerin kapsamını daha doğru belirlemiş olmaktır. Ancak asıl amacımız, yalnızca üretici emekçilerin değil işçi sınıfının kapsamını belirlemektedir. Bu açıdan hiç unutmayalım ki üretici olmayan bir alanda çalışan ücretli emekçi de, ister işgücünü sermayeyle, ister gelirle değişsin, işçi sınıfının parçasıdır. Bu ayrımlar işçi olup olmamayı değil, işçi sınıfının kendi içinde tabakalaşmasını anlamak açısından önem taşır.

Nitekim, bırakalım bütün burada yazılanları bir yana, bu olguyu yaşam somut olarak da gözümüze sokmuyor mu? Kapitalizmin tarihsel gelişimi içinde hizmet, hatta özel hizmet alanında sendikalaşma çoktan doğdu. Toplu sözleşmeler, grevler yapılıyor. Bunlar belli ölçülerde Türkiye'de de gerçekleşti. Yanılmıyorsak, 12 Eylül'ün yarıda kestiği grevlerden biri de kapıcıların greviydi.

Öte yandan Batı'da memurların da sendikalaşması çoktan gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise bu neredeyse 20 yıldır gündemde olan ve giderek bastıran bir sorundur. Acaba neden? Yoksa kamu hizmetlileri de mi işçileşti?

Şimdi bu konuyu ele alacağız.

(Devam edecek)

Bir yandan faşizm var diyenler, öte yandan legal bir sol partiden de yanalar.

Bu ne faşizm-bu ne sosyalist parti

İşçi sınıfı, sol görünümlü yemlerin takılı olduğu burjuva oltaları yutmuyor. Sosyal demokrasi tutmadı, legal sosyalist parti ise ölü doğuyor. Bu durumda Türkiye'de devrimci bir patlamayı önleme çabaları ürün vermiyor. Ne büyük bir engelle karşı karşıyayız, ne kadar karanlık günler yaşıyoruz! İmdat faşizm var!

Uzun süredir legal sol parti tartışması yürüdü. Bu tartışmada partinin nasıl olacağı, kimleri alacağı, kimlerce kurulacağı vb. konularda farklılıklar olmakla birlikte, tartışmaya katılanların çoğunluğu bir tür legal parti kurulması gerektiğinde anlaşıyordu. Ve işin ilginci, bir tür legal parti kurulması gerektiğinde anlaşanların da oldukça geniş bir kesimi Türkiye'de faşizmin olduğunu söylüyordu, hâlâ da söylüyor.

Bilindiği gibi resmiler ve TİP gibi yandaşları, Türkiye'de faşizm olduğunu ileri sürüyorlar. Faşizmin gelişinden 7, çözülüşünden ise neredeyse 4-5 yıl sonra, geçenlerde İlhan Selçuk da bu noktaya parmak bastı.

Legal sol parti tartışmalarının önde gelen simalarından İlhan Selçuk, Özal hükümetinin Dikili'de, Silvan'da yaptığı gibi bazı toplantıları videoya çektirmesi üzerine şöyle yazdı:

"Sermayecilik yüzünden servet-sefalet uçurumu derinleşti, hırsızlıklar çoğaldı, cinayet ve fuhuş salgını yaygınlaştı. Mafia devletin ve yüksek iş çevrelerinin içine dalbudak sardı, zaten polisin elinden bir şey gelmiyor. Üstelik bütün bunlar yetmiyormuş gibi, polisi, yasal toplantılar yapan solcuları izlemek için kullanmaya kalkışan siyasal otorite aklını peynir ekmekle mi yedi?

"Solcu yurttaşları polis marifetiyle filme çektiren sağcı iktidarın sıfatı *'faşist'*tir. Bu polislere yukardan kim emir veriyorsa, açıklansın, sorumluyu bulalım, faşizme lâyık bir ülke olmadığımızı kanıtlayalım." (*Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1987)

İlhan Selçuk açık seçik bir biçimde bugün Türkiye'de faşizm olduğunu söylüyor! Faşizm olduğu halde bakalım neler oluyor:

Bir üst paragrafta İlhan Selçuk "siyasal otorite"ye akıl veriyor, aklını peynir ekmekle yemediysen böyle şeyler yapma diyor. Faşizme akıl verilir mi?

Gerçekte İlhan Selçuk, faşizme akıl vermiyor. Kapitalizmin en çirkin yüzü 32 dişiyle sırıtırken siz bir de bu çirkinlikleri ekliyorsunuz, böyle giderse toplumsal patlama olacak demek istiyor. Bu çirkinliklerin kapitalizme ait olduğunu gizlemek ve bir de belki patlayacak güçlerin bazılarını sindirmek umuduyla, rejime faşizm adı veriyor.

Yine aynı İlhan Selçuk, bundan bir süre önce TKP legal olsun diye bir yazı yazıyor. (*Cumhuriyet*, 17 Haziran 1986) "Faşizm"den, komünist adını taşıyan bir partiye legalite istiyor.

Derken, dağ fare doğuruyor ve uzun süredir süregelen sosyalist parti tartışmalarından bir particik doğuyor. Bunun üzerine İlhan Selçuk *2000'e Doğru*'da şunları söylemiş:

"Demokrasiye sosyalist parti elbette gereklidir. Bu gereği vurguladıktan sonra ne zaman kurulması gerektiğine ilişkin fetva vermek de gereksiz olur.

"Sosyalist partinin emekçi sınıfın partisi olması gerekir. Bu sınıf ürün vermiyorsa, nedenleri araştırılmalı. Türkiye'de sosyalist kesim bölük pörçük. Bunlardan birinin emekçi sınıfları kavrayıcı ve toparlayıcı olması çok güç, hatta olanaksız görülüyor. Bu engel aşılmalıdır." (*2000'e Doğru*, 26 Temmuz-1 Ağustos 1987, s.14)

Faşizm var diye fetva veren İlhan Selçuk, görüldüğü gibi sosyalist partinin kurulabileceğini yadsımıyor. Bu ne biçim faşizmdir?

İkincisi, İlhan Selçuk "aşılması gereken bir engel"den sözediyor. Nitekim asıl sıkıntı da, "faşizm" de gerçekte bu engelden kaynaklanıyor.

"Emekçi sınıf ürün vermiyor" sözünün anlamı şudur:

İşçi sınıfı, sol görünümlü yemlerin takılı olduğu burjuva oltaları yutmuyor. Sosyal demokrasi tutmadı, legal sosyalist parti ise ölü doğuyor. Bu durumda Türkiye'de devrimci bir patlamayı önleme çabaları ürün vermiyor. Ne büyük bir engelle karşı karşıyayız, ne kadar karanlık günler yaşıyoruz!

İlhan Selçuk ortalığı *bu açıdan* karanlık gördüğü için "faşizm var" diyor. Sorun İlhan Selçuk'un kişisi değildir. İlhan Selçuk örneği "faşizm var" diyen bir dizi hareketin mantık silsilesini, hareket ve varış noktasını sergiliyor. Devrimci durum daha gelmeden böyle deniyor, herhalde geldiği zaman bunlar "faşizm var" diye hüngür hüngür ağlamaya başlayacaklar!

Sabiha Günbudak

Burjuvazi (işçi sınıfına yaranmak için) Nazım'a sahip çıkmaya kalkışıyor. Yüzsüzlüğün bu kadarı da az bulunur.

Nazım Hikmet "sizin" şairiniz değildir

Nazım suçlu değildir ki affedilsin, işçi emekçi Türkiye'nin vatandaşlığından çıkarılmamıştır ki geri alınsın. Burjuvazi Nazım'a ve diğer komünistlere, devrimcilere yaptıklarını unutturarak kendini affettirmeye çalışıyor.

Burjuva değer yargıları büyük bir hızla çöküyor. Burjuvazi çaresizlik içinde işçi sınıfının, halkın değerlerine el atıyor. Resmi açılış törenlerinde bile İstiklal Marşı yerine halk türküleri söyleniyor, halk oyunları oynanıyor. Geçenlerde Oktay Akbal da halkımızın "yarısının" Atatürk'ü sevmediğini itiraf etti. "Halkımızın yarısı Atatürk'ü sever" dedi. Peki ne oldu öteki yarısına? Hani herkes severdi?

İşçi sınıfımız gerek sayısal gücüyle, gerekse üretimde tuttuğu yerle ve toplumsal yaşamda oynadığı rolle bu toplumun öncüsü olduğunu, yönetenin de o olması gerektiğini artık apaçık gösteriyor.

Temize çıkma çabaları

Bu nedenledir ki burjuvazi komünist şair Nazım Hikmet'i "affetmeye", vatandaşlığını "geri vermeye" hazırlanıyor. Nazım suçlu değildir ki affedilsin, işçi emekçi Türkiye'nin vatandaşlığından çıkarılmamıştır ki geri alınsın. Gerçekte burjuvazi Nazım'a ve diğer komünistlere, devrimcilere yaptıklarını unutturarak kendini affettirmeye, işçi sınıfımıza yaranmaya çalışıyor.

İşçinin Sesi'nin 305. ve 317. sayılarında burjuvazinin kendini temize çıkarma ve kanlı ellerini yıkama telaşına düştüğünü yazmıştık. Bugün bu telaş, Nazım'a "sahip çıkma" noktasına kadar ilerlemiştir.

Demirel'in referandum mitinglerinde Nazım'ın şiirlerinden dizeler okunuyor. Nazım'dan "yasaklı şairimiz" diye sözediliyor. Nazım'a yasak koyan azılı burjuvalar ondan "şairimiz" diye sözeder oldular.

Son olarak 26 Temmuz tarihli *Nokta* dergisinin de ana konusu Nazım Hikmet. Bu yoldan burjuvazi "Nazım'a yaptıklarımız haksızlıktı" diyor. Buna birkaç örnek verelim:

"Ne yazık ki biz Nâzım'ın heykelini dikemedik Bay Bearzot. Heykelini dikmek bir yana, yıllar yılı onu inkâr etmeye, unutmaya, unutturmaya çalıştık. Bütün dünyanın alkışladığı bu adamı hainlikle suçladık." (Arda Uskan, *agy*)

Nokta'daki şu başlığa ve altında yazanlara bakın bir de:

" 'Biz suçluyuz'

"Biz suçluyduk Nâzım'ı suçlu yapmakla, işin hakikati bu maalesef." (*agy*)

Bu sözleri Nazım Hikmet Bursa Cezaevinde yatarken cezaevi savcısı olan Şinasi Beken söylüyor. Şinasi Beken Nazım'ın yargılanmasında yoktu bu yüzden kendini suçun içine katmıyor. Hatta "biz uydurma bir suçtan dolayı hüküm giydiğini düşünüyorduk" diyor. Beken af konusunun da özel olarak Nazım Hikmet için çıkarıldığını(!) söyleyerek hükümeti de temize çıkarıyor. Geriye kalıyor bir hakimle bir savcı. Suçlu bu iki ya da üç kişi mi? Peki Nazım Hikmet tek olay mı?

Hayır, suç işlenmeye devam ediyor, işleyen de burjuvazidir. Ondan önce Mustafa Suphiler'in katli var. Dizi dizi tutuklamalar var. 1970'lerde Denizler, Hüseyinler var. İdam edilen onlarca devrimci var. Yıllardır cezaevlerinde yatmakta olan, saymakla bitmez binlercesi var. Hep bunların suçlusu birkaç kişi mi?

Elbette değil. Burjuvazi sistemi temize çıkarmak için hep bu yalana başvuruyor. İşçi sınıfının öfkesi bilenip, halktan gelen basınç artınca birkaç suçlu bulup sistemi yamamaya çalışıyor. Bu yamama işinde de *Nokta* gibileri başı çekiyor.

Nazım Hikmet şair değil komünist ve şairdir

Burjuvazi yıllardır her yolu deneyerek Nazım'ı gözden düşürmeye çalıştı. Ama başaramadı. En karanlık dönemlerde, faşizm altında, işkencehanelerde, cezaevlerinde komünistler, devrimciler onun şiirlerini dillerinden düşürmediler. Mektuplarından dizeler eksik olmadı. Ve sonunda burjuvazi Nazım'ı yasaklayamayacağını anladı. Herşeyde olduğu gibi yasaklayamıyorsan sahip çık, özünü boşalt taktiğine başvuruyor. Bu yüzden Nazım'ın komünistliğini saklamaya, onu yalnızca şair olarak sunmaya çalışıyor.

Nokta'ya Nazım'ı anlatan Cerrahpaşa Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Aydın Songar şunu söylüyor:

"Sonra unutmayalım ki Nazım'ın kavgasında hiçbir zaman darağaçları, 'kahrolsun' edebiyatı yoktur."

Nazım komünist ve değerli bir sanatçıydı. Mitinglerde, gösterilerde atılan ve atılması çok doğru olan sloganları arka arkaya dizip şiir diye sunmadı. O, sloganların içeriğini şiirleştirdi. Bu anlamda Nazım'da "kahrolsun" edebiyatı da darağacı edebiyatı da vardır. Nitekim varolduğunu çok iyi biliyorlar. Ama bu kez bakın ne diyorlar:

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu Nazım'ın heyecanla komünist sözleri ağzından kaçırdığını söylüyor ve hoşgörüyle karşılıyor(!). Bakın şu söylediklerine:

"Nâzım Hikmet'i severim. Bence uluslararası bir değerdir. Vatandaşlıktan çıkarılması doğru bir karar değildir. Vatan haini olarak suçlanmasını doğru bulmuyorum, heyecanla söylemiş olabileceği şeyleri uygun görmüyorum ama hoşgörüyle karşılıyorum. Bunları şair kişiliğinden ötürü heyecanla söylemiş olabilir." (*agy*)

Bu burjuvalar amma da müşfik ve hoşgörülüymüş de pek göstermiyorlarmış(!). Komünistliği hoşgörüyle karşılamaya, komünistleri sevmeye başladılar(!).

Gerçekte ortada burjuvazinin şefkati ya da hoşgörüsü değil, işçi sınıfının dayatması vardır. Kendi değer yargıları çöken burjuvazi işçi sınıfına yaranabilmek için onun değer yargılarına "sarılıyor". İşçi sınıfı kendi değerlerinin tüm topluma dayatıyor. Bu yüzden burjuvazinin Nazım'ı "affetmesi", onun vatandaşlığını "geri vermesi" bir nokta dışında anlamsızdır.

Nurten Keskin

ANAHTAR

Bu anahtarı, İşçinin Sesi'nin 201-202. sayısında yayınlanan Çek-al'dan derledik.

Lenin, S vy t tarihi ve sosyalizmde çok partililik

Kısa bir tarihsel döküm

Burjuvazinin temsilcileri dışındaki tüm parti ve guruplar (Menşevikler, Sağ SR'ler, Sol SR'ler, anarşistler ve daha bir sürü ufak ufak gurupçuk) başta Sovyetler'de ve Sovyet Merkez Yürütme Kurulu'nda temsil edilmekteydi.

İlk Sovyet hükümeti sadece Bolşeviklerden oluşuyordu. Bunun nedeni Bolşeviklerin diğer partilerin varlığını tanımaması değil, (çok sayıda parti vardı) çoğunluk partisi olarak hükümeti kurma yetkisinin 2. Sovyet Kongresinde onlara verilmiş olmasıydı. Böyle olduğu halde Bolşevikler Sol SR partisine hükümette üç bakanlık teklif ediyorlar, fakat Sol SR'ler reddediyorlar. Sağ SR'ler ve menşevikler daha devrimden hemen sonraki bir-iki gün içinde toplanan Sovyet kongresini terk ediyorlar.

Aralık 1917'de Sol SR partisi fikir değiştirip hükümete katılıyor. Aralarında canalıcı önemdeki tarım bakanlığı olmak üzere, üç bakanlık veriliyor. Bu ortaklık, Almanlarla Brest-Litovsk anlaştmasının imzalanması karşısında Sol SR'lerin hükümetten çekildikleri Nisan 1918'e dek sürüyor. Ancak hükümetten çekildikten sonra da hem bakanlık kadrolarında, hem Sovyet MYK'sında yerlerini koruyorlar.

Sovyet partilerinin kaderinde *birinci dönüm noktası*, aynı zamanda iç savaşın başlangıcı olan *Çekoslovak isyanıdır.* Birinci emperyalist paylaşım savaşında esir düşmüş, devrimden sonra emperyalistler tarafından karşı devrimci bir güç olarak satın alınan Çekoslovak birlikleri ayaklanarak Sibirya'ya, Volga'ya, daha birçok bölgeye dalıyorlar.

Sovyetler'de hâlâ temsil edilen Sağ SR partisi bu karşı devrimci ayaklanmaya fiilen katılıyor, hatta büyük ölçüde örgütçülüğü yürütüyor. Menşevik partisi de ayaklanmayı fırsat bilip Sovyet iktidarına karşı başarısızlıkla sonuçlanan bir genel grev örgütlemeye kalkışıyor.

Bunun üzerine *Sovyetler içinde sovyet iktidarına karşı* iç savaş yürüten bu iki partinin temsilcileri 14 Haziran 1918'de Sovyet MYK'sının (Bolşevik Partisinin ya da onun hükümetinin değil) kararıyla, yine Sovyet MYK'sından (Sovyetlerden de değil) çıkartılıyor. MYK'nın önerisi üzerine Sovyetler'deki delegelerinin birçoğu *seçmenler* tarafından geri çağrılmasına karşın, kimi delegeleri kalabiliyor. Partiler yasaklanmıyor, gazeteleri çıkmaya devam ediyor. Hatta Sovyet MYK'sının kararından sonra yapılan Petrograd Sovyeti seçimlerine katılarak, yeni delegeler seçtirebiliyorlar. (Ancak seçimlerde çok ağır bir yenilgiye uğruyorlar. Delge dökümü şöyle sonuçlanıyor: 405 Bolşevik, 75 Sol SR, 59 Menşevik ve Sağ SR, 43 partisiz).

Bu iki parti daha 3 yıl kadar legal varlıklarını sürdürebiliyorlar. Zaman zaman (özellikle Menşeviklerin) sovyetlerde daha aktif rol oynayabildikleri dönemler oluyor. Ancak Çekoslovak isyanıyla başlayarak, namuslu bir sovyet muhalefeti olma şansını artık yitiriyorlar. *Sovyet iktidarını* değil, burjuvazinin iktidarı demek olan Kurucu Meclis'i tanıyarak kaderlerini kendi elleriyle karşı devrime bağlıyorlar. Tüm karşı devrimci ayaklanmalara, iç savaşa bu belgi altında katılıyorlar.

İkinci dönüm noktası, Temmuz 1918'de Sol SR'lerin ayaklanmasıdır. Brest-Litovsk antlaşmasına karşı çıkarak hükümetten çekilmiş bulunan Sol SR partisi, antlaşmayı bozmak, Almanya'yla savaş provoke etmek amacıyla Alman elçisine suikast düzenleyerek, 5. Sovyet Kongresi toplandığı sırada Moskova'da ayaklanıyor. Dizerjinski'den sonra gizli polis Çeka'nın ikinci yetkilisi Dopov'un örgütlediği bu darbe girişimi iki gün içinde eziliyor.

Ardından Sovyet MYK'sı, (yine Bolşevikler ya da hükümet değil) aldığı kararla kendi Merkez Komitesi'nin bu tutumunu *benimseyen* Sol SR delegelerini Sovyetler'den çıkarıyor. Sovyet iktidarına karşı ayaklanmayı onaylamayan Sol SR'lere Sovyetler'de yer tanınıyor.

Başarısızlığa uğrayan ayaklanmadan sonra bile Sol SR partisi yasaklanmıyor, legal varlığını sürdürebiliyor. Ama o da hiçbir zaman belini bir daha doğrultamıyor. Üçe bölünüyor. Bir gurup ("Devrimci Komünistler") aynı yıl içinde Bolşevik Partisi'ne katılırken, bir diğer gurup ("Narodnik Komünistler") 1920'ye dek iki yıl daha bağımsız varlığını sürdürdükten sonra yine komünistlere katılıyor. Üçüncü gurubu oluşturan ve Sol SR adını muhafaza edenlerin bir bölümü karşı devrime katılırken, bir bölümü, eski Adalet Bakanı Staynberg'in liderliğinde Avrupa'daki II½ Enternasyonal çizgisinde "sadık" bir sovyet muhalefeti olarak çalışıyor. 1923'e dek bazı sovyetlerde çok az sayıda delege ve düşük tirajlı bir dergiyi canlı tutubiliyorsa da, varlığı ya da yokluğu hissedilmiyor, sonunda dağılıp gidiyor.

Böylece 1918 yazı Bolşeviklerin hemen hemen siyasal tekeline tanık oluyor. Ancak Ekim 1918'de ilginç bir olaya rastlıyoruz.

Petrograd'da legal olarak toplanan Menşevik Parti konferansı, 180 derecelik büyük bir tutum değişikliği yansıtan bir karar yayınlayarak, Oktobr devriminin "tarihsel bir gereklilik", "uluslararası proleter devriminin bir öğesi olduğunu" söylüyor. Kurucu Meclis istemini karşı devrimci olarak niteliyor, Sovyet iktidarını desteklemeye hazır olduklarını bildiriyor.

Bu tutum değişikliği karşında Kasım 1918'de Menşevikler Sovyet MYK'sına geri alınıyor. Şubat 1919'da da Sol SR'ler üstündeki yasak aynı biçimde kaldırılıyor. 7. ve 8. Sovyet kongelerine Martof ve Dan gibi ünlü Menşeviklerin katıldığını görüyoruz.

1918 sonu-1919 başından itibaren dışta dünya devrimi perspektifinin şahlanmasına, içte beyazlara karşı iç savaşta utkunun ufukta gözükmeye başlamasına paralel olarak, küçük burjuva demokrat partileriyle yeniden bir siyasal diyalogun başlar gibi olduğu bir "yumuşama" ortamı doğuyor.

Üçüncü dönüm noktası olan Kronştat ayaklanması bu süreci yarıda kesiyor. Havayı bir anda ve geri dönülmez biçimde döndürüyor.

Mart 1921 Kronştat ayaklanması, karşı devrimin saldırısında yeni bir taktiği temsil eder. Kurucu Meclis belgisi altında Sovyet iktidarını yıkamayacaklarını anlayan uluslararası sermaye ve Rus ortakları Kronştat'ta "Bolşeviklersiz sovyetler" ve Menşevik, SR ve anarşist belgiler ardına gizlenerek ortaya çıkıyorlar.

Kronştat ayaklanması kanla bastırılıyor. Menşevik ve SR partilerinin eylemine son veriliyor. SR'lerin birçok lideri tutuklanıyor, yargılanıyor ve idama mahkum oluyor (ancak bu karar infaz edilmiyor). Martof gib ünlü Menşevik liderlerin yurt dışına çıkmasına izin veriliyor.

Artık tüm iktidar fiilen Bolşevik Partisi'nde toplanmıştır.

* * *

Bu kısa tarihsel anlatımdan bile çok açık bir biçimde seçilen gerçek şudur ki, proletarya diktatörlüğü demek olan sovyet iktidarı çok partinin varlığını hiçbir zaman dıştalamamıştır. Devrim açısından uzun bir süre sayılacak üç yıl kadar varlıklarını şu ya da bu biçimde koruyan sovyet partileri *devrimin getirdiği devletin düzenine*, yani sovyet iktidarına karşı çıktıkları için ve çıktıkları ölçüde bastırılmışlardır. Devrimin düzeninden yana durdukları zaman ve oranda proleter demokrasisi onlara da gülmüştür.

Ancak sonunda yaşam, sınıf savaşı, proletarya diktatörlüğünü Bolşevik Partisi'nin diktatörlüğü biçiminde dayatmıştır.

Bu da Rusya'da devrimin gelişmesinin özgül bir yanıdır. Bunu böylece gördükten sonra, şimde Lenin'in bu konudaki düşüncelerine bakalım.

Lenin ve çok partililik

Lenin devrimden önce de sonra da, proletarya devletini, sovyet düzenini çok partili bir sistem olarak tasarlıyordu. Örneğin Temmuz 1917 olaylarından sonra bir ara, Lenin, devrimin barışçıl gelişmesinden sözediyor. Barışçıl yoldan, ayaklanma olmadan tüm iktidarın sovyetlere geçebileceğini söylüyor. Çok kısa bir süre için doğan bu olanak, sonunda gerçekleşmiyor ama bu arada Lenin şöyle birşey söylüyor:

"Devrimin kesinlikle tartışılamayacak, olayların tümüyle kanıtladığı bir dersi varsa, o da Rusya'da iç savaşı olanaksız kılacak tek şeyin Bolşeviklerin Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin bağlaşıklığı, tüm iktidarın derhal sovyetlere geçirilmesi olduğudur.

"(...)

"Tüm iktidar sovyetlere geçirilirse devrimin barışçıl gelişmesi *olanaklı* ve *olasıdır.* Sovyetler tümüyle demokratikleştirilir, askerlere 500'e bir temsilci verilirken, işçilere 1000'e bir temsilci verilmesi gibi "küçük hırsızlıklar" ve demokratik ilkelerin çiğnenmesi yok edilirse, *Sovyetler içinde partilerin iktidar için savaşımı barışçıl olarak yürüyebilir.*" (Lenin, c.26, s.36-37) (abç)

"Tüm iktidara el koyarak Sovyetler bugün daha hâlâ — ve de bu herhalde son şanslarıdır — devrimin barışçıl gelişmesini, saylavların halk tarafından barışçıl seçimini ve partilerin sovyetler içerisinde barışçıl savaşımını sağlayabilir. *Çeşitli partilerin programlarını pratikte sınayabilirler ve iktidar bir partiden ötekine barışçıl yoldan geçebilir.*" (Lenin, c.26, s.67) (abç)

Lenin'in bu söyledikleri, dikkat edersek, tüm iktidarın sovyetlere geçtiği, yani *proletarya diktatörlüğünün gerçekleştiği* koşullarda geçerli olacak işleyişlerdir.

Devrimden sonra hükümete katılacak partiler sorununda da aynı tutumu gözleyebiliyoruz.

Hatırlarsak Sağ SR'ler ve Menşevikler daha devrimden hemen sonraki bir-iki gün içinde, en yüksek iktidar organı olarak sovyetleri değil, Kurucu Meclis'i tanıdıklarını bildirerek Sovyet Kongre'sini terk etmişlerdi. Bu kongrenin yetkilendirdiği Bolşevik hükümeti iktidarı gaspetmekte, gayrimeşru olmakla suçluyorlardı. Kısacası, tüm iktidarı kendinde toplayan sovyetlerin iradesini, egemenliğini tanımıyorlardı.

Bunun karşısında Parti'nin tutumunu belirleyen ve Lenin'in kaleme aldığı MK kararında şöyle deniyor:

"3. Merkez Komitesi saf Bolşevik hükümetini yadsımanın sovyet iktidarı belgisine ihanet etmek olduğunu bildirir. Çünkü İkinci Tüm Rusya Sovyetler Kongresi, Kongre'den kimseyi dıştalamadan, iktidarı bu hükümete teslim etmiştir.

"(...)

"5. Merkez Komitesi Sovyetlerdeki azınlığın ültimatomlarına ve tehditlerine boyun eğmenin yalnız sovyet iktidarının değil, demokrasinin de tümden yadsınması anlamına geleceğini, çünkü bu boyun eğmenin çoğunluğun bu çoğunluğunu kullanmaya korkması anlamına geleceğini... bildirir.

"6. Merkez Komitesi, kimseyi İkinci Tüm Rusya Sovyetler Kongre'sinden dıştalamamış olup, hâlâ çıkıp gidenlerin geri gelmesine izin vermeye ve çıkıp gidenlerle sovyetler içinde bir koalisyon yapmaya tümüyle hazır olduğunu bildirir. Dolayısıyla, Bolşeviklerin başka bir kimseyle iktidarı paylaşmayı reddettikleri yönündeki tüm sözler kesinlikle sahtedir.

"7. Merkez Komitesi, şu anki hükümet kurulduğu gün, kurulmadan birkaç saat önce, Sol Sosyalist-Devrimcilerden üç temsilciyi kendi toplantısına katılmaya davet ettiğini ve hükümete katılmalarını resmen önerdiğini bildirir. Sol Sosyalist-Devrimcilerin bunu reddetmesi... onlarla anlaşmaya varılamamış oluşunun tüm sorumluluğunu bu Sol Sosyalist-Devrimcilere yükler." (Lenin, c.26, s.277-278)

Yine aynı olaylara ilişkin olarak Lenin'in kaleme aldığı Bolşevik MK bildirisi, *Sovyet iktidarı altında hükümet değişikliği olabileceğini ve nasıl olabileceğini* açıklıyor:

"... Yeni devrimin temel ilkesi, *tüm iktidar Sovyetlere,* Rusya'da *Sovyet Hükümeti* dışında bir hükümet olamaz. Rusya'da Sovyet iktidarı kazanılmış ve *hükümetin bir partiden ötekine geçişi, herhangi bir devrim olmadan, sırf Sovyetlerin* kararıyla sırf Sovyetlere yeni saylavların seçilmesi yoluyla güvence *altına alınmıştır.*" (Lenin, c.26, s.304)

Aynı bildiri, *Sovyet iktidarına ortak olmanın ölçütünü, koşulunu da açıklıyor:*

"Sovyet iktidarının ilkesinden, yani son kongrede sağlanan *çoğunluğun* iktidarından yana sımsıkı duruyoruz. Sovyetlerdeki azınlıkla iktidarı paylaşmayı kabul ettik ve *hâlâ ediyoruz,* yeter ki o azınlık *çoğunluğa bağlılıkla ve namuslu bir biçimde uymaya ve tüm İkinci Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'nin onayladığı, sosyalizme doğru yavaş fakat sağlam ve şaşmaz adımları içeren programı uygulamayı yükümlensin.*" (Lenin, c.26, s.308) (abç)

Görüldüğü gibi, "iktidarı paylaşmanın" tek ölçütü, devrimin kurduğu proletarya devletinin düzenini kabul etmektir. Burada bugün sosyalist ülkelerdeki "parti"lere hayat hakkı tanımak için zorunlu koşulan komünist partisinin programını kabul etmek falan yoktur. Bileşimi ve dolayısıyla programı seçimler yoluyla değişebilecek olan proletarya iktidarının organı sovyetlerin iradesini benimsemek vardır. Çünkü sosyalizme nasıl varılacağı konusunda her partinin bir görüşü olabilir. Ve bunlar Lenin'in belirttiği gibi proletarya diktatörlüğünün genel çerçevesi içinde yaşamda sınanabilir.

Bunun en güzel örneği, Sol SR partisi ile girişilen ortaklık sıra-

sında geçirilen tarımın sosyalizasyonu yasasıdır. Azınlık partisi olan SR'lerin hazırladığı bu yasayı, Bolşevikler karşı oldukları halde kabul ediyorlar. Lenin bu kabul etmenin ve ortaklığın temelini şöyle açıklıyor:

"Bu yasayı geçirdiğimiz sırada komünistlerle öteki partiler arasında tam bir anlaşma yoktu. Tam tersine, bu yasayı geçirdiğimizde Sovyet Hükümeti Komünistlerle, ***komünist fikirleri paylaşmayan*** Sol SR Partisi üyelerini birleştiriyordu.

"(...)

"Bu yasa, üstelik, hem Komünistlerin hem de o sırada komünist fikirleri henüz paylaşmayanların oybirliğiyle kabul ettikleri, size şimdi okuduğum tezi içermekteydi. Bu tez ***ortak görevimizin ve ortak amacımızın sosyalist tarıma geçmek olduğunu bildirmektedir.***"

Yöntemde birleşmedikleri halde, amaçta birleştikleri için Bolşevikler azınlık partisinin çıkarmak istediği yasayı çıkarıyorlar. Neler oluyor dünyada!

İktidara ortak olmanın ölçütüne dönersek, tarihsel anlatımı verdiğimiz bölümden hatırlayacağımız gibi, Menşevikler ve SR'ler bu ölçütü kabul etmedikleri bir yana, Sovyet iktidarına karşı silahlı ayaklanmalara dek işi vardırdıklarından "iktidarı paylaşmaktan" yani Sovyetler'de yer almaktan alıkonmuştur.

Buraya dek gördüğümüz örnekler, Lenin'in proletarya diktatörlüğü altında çok partinin varolabileceğini demokratik işleyişler içinde iktidara gelebileceklerini düşündüğünü kanıtlamaya yeterlidir. Ancak Lenin'in engin ilkeselliğini anlamayanlar şu düşünceye kapılabilirler: Evet bu alıntılarda bunu kabul ediyor, ama bunlar hep olaylarla bağlı, Lenin güç dengelerine göre hareket ediyor olabilir. Oysa gönlü tek partidedir.

Lenin'in gönlünün tek partide olmadığına böyle düşünenleri inandırmak için bir de olaylardan bağımsız, en ideal demokratik biçimleri, işleyişleri tartıştığı yazılara bakalım:

Örneğin geri çağırma hakkını savunurken şöyle diyor:

"*Geri çağırma hakkı,* devlet iktidarı, zor kullanım fikrinin en iyi somutlanışı olarak Sovyetlere *tanınmalıdır.* O zaman bir partiden diğer bir partiye iktidarın transferi barışçıl bir biçimde, sırf yeniden seçme yoluyla gerçekleşbilecektir." (Lenin, c.26, s.339-340) (abç)

Yine örneğin nisbi temsil sistemini savunuyor, bu sistemi istiyor ve şöyle diyor:

"Bizde aslında en demokratiği olan nisbi temsil yoktur.

"(...)

"... İnsanlar oylarını *kişilere değil partilere* verirler." (Lenin, c.26, s.339) (abç)

"Nisbi temsil sistemi çoğunluk sisteminden daha demokratiktir.

"(...)

"*Nisbi temsil sistemi parti sisteminin ve örgütlü partiler arasında seçimler yapılmasının kabulüne dayanır.*" (Lenin, c.26, s.336) (abç)

Görüldüğü gibi, bu örnekler olan durumları değil, Lenin'in *olmasını istediği* durumları içeriyor.

Kutlu yıllardır içinde gizlediği burjuva demokrasisi özlemini en sonunda açık etmiş.

BURJUVA PARLAMENTARİZMİ + RESMİLERE LEGAL ÇALIŞMA İZNİ = KUTLU'NUN SOSYALİZMİ

Geçtiğimiz ay *Milliyet* gazetesinde Yürükoğlu yoldaşımız ve Haydar Kutlu ile yapılan röportajda, TKP-*İşçinin Sesi* ve TKP-*Burjuvazinin Sesi* arasındaki nitel sınıfsal fark her konuda yansıdı. Bu konulardan biri de sosyalizmde çok partililik konusuydu.

Yürükoğlu yoldaşımız, bundan önce *Sosyalizm ve Demokrasi*'de kendisinin yazdıklarını, *İşçinin Sesi*'nde konuyla ilgili çıkan yazılarda açıklananları ve tüm bunlar temelinde Programımızda yer alanları özlü olarak dile getirdi. Yoldaşımızın bakış açısı, işçi sınıfının çıkarları, komünizme gidişin gerekleriydi. Bir de Haydar Kutlu'nun bakış açısına bakalım.

Kutlu'nun mantığı

Sosyalizm için Kutlu, "biz çok açık bir biçimde çok partili olabileceğini söylüyoruz" dedi. Bugüne kadar üstü kapalı bir biçimde bile bunu söylememişlerdi. Biz söylediğimizde bizi "devrim öncesi sekter, devrim sonrası yüro-komünist"(!) olmakla "suçlamışlardı". Açıktır ki, bugün resmilerin çok partililiği çok açık biçimde söylemelerinin altında başka şeyler yatıyor.

Kutlu röportajda şöyle demiş:

"... Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kurulması o zaman bilinen tarihi koşullar içinde gerçekleşti. Ama o dönemde sosyalizmin kurucuları, ne de sosyalist öğretinin ustaları, sosyalizmin çok partili olmayacağını söylediler. Ama tarihsel koşullar, Sovyetler Birliği'nde ve bir dizi başka sosyalist ülkede sosyalizmin kuruluşunun bu bildiğimiz biçimini ortaya çıkardı."

Burada ilk ortaya çıkışa ilişkin söylenenler, resmilerin yeni keşfettikleri, ama bizim daha *Sosyalizm ve Demokrasi*'de, ayrıca 201-202. sayımızda yazdığımız şeylerdi. Ancak Kutlu ortaya çıkan biçimi değişmez bir kalıp gibi alıyor. Oysa sosyalist rejim güçlendikçe bu biçim değiştirilebilir. Değiştirilmemesi hem göstermelik uygulamalarla sosyalist demokrasiye, hem çeşitli sızmalarla partiye zarar vermiştir.

Kutlu sözlerini şöyle sürdürmüş:

"Ama buradan, bizim yarın Türkiye'de sosyalizmi kurduğumuz zaman, biçimin aynısı olacağı çıkmaz. Örneğin biz çok açık bir biçimde çok partili olabileceğini söylüyoruz, gelecekte Türkiye'de sosyalizmin. Ama bu önemli bir şey tabii. Şimdi bunu açık biçimde söylüyoruz."

Sanki Kutlu, önceleri de çok partililik düşüncesine sahipmiş ama bunu çok açık söyleyemiyormuş, şimdi ise açığa çıkarmış.

Eğer resmi kafada önceleri de çok partililik düşüncesi var idiyse, o zaman biz Lenin'den uzun uzun aktararak bunu savunduğumuzda neden bizi suçladılar? Demek ki

Eğer resmi kafada önceleri de çok partililik düşüncesi var idiyse, o zaman biz Lenin'den uzun uzun aktararak bunu savunduğumuzda neden bizi suçladılar. Demek ki onların kafasındaki çok partililik Leninci anlayışa uymayan birşeydi. Bunun için de hem bizi suçladılar, hem de kendi kafalarındaki çok partililik düşüncesini açığa çıkarmadılar. Şimdi ise artık açıkça söylüyorlarmış! Kutlu "sosyalizmde" çok partililikten söz etmiyor, çoğulcu burjuva parlamenter demokrasiye "sosyalizm" süsü veriyor. Yıllardır içlerinde gizledikleri, Gorbaçof'la birlikte artık açık söyleyebildikleri özlem de budur!

onların kafasındaki çok partililik Leninci anlayışa uymayan birşeydi. Bunun için de hem bizi suçladılar, hem de kendi kafalarındaki çok partililik düşüncesini açığa çıkarmadılar. Şimdi ise artık açıkça söylüyorlarmış!

Mantık bu olunca, o zaman bunun nasıl bir çok partililik olduğuna, hangi açıdan ele alındığına daha yakından bakmak gerekir.

Konu sosyalizmde çok partililik mi yoksa...

Kutlu şöyle demiş:

"... Ve demokrasi sorunu da, eşittir çok partililik değil. Çok parti olmadan da demokrasi olabilir. Ama önemli olan tüm halkın somut olarak o sosyalist yönetimle ilgili düşünceleridir. Bunun belirmesi, ortaya çıkma biçimidir. Geniş bir demokrasi var ve herkes görüşlerini açık bir biçimde söyleyebiliyorsa, orada çok partili bir sistem olmasa bile, biz inanıyoruz ki, sosyalist demokrasi olabilir ve yetkinleşebilir ve gelişebilir. Şimdi Sovyetler Birliği'nde olan da budur. Böyle bakmak gerekiyor. Üstelik de yeni adımlardır. Bu kadar karamsar olmamak lazımdır, Sovyetler Birliği ile ilgili..."

Burada geçen, sosyalist demokrasi-çok partililik ilişkisine değineceğiz ama önce birşeyi vurgulayalım. Bütün bu laf salatası içinde bir söz gizlenmiş: "Önemli olan tüm halkın sosyalist yönetimle ilgili düşünceleridir".

Bu söz kilittir ve halkı yalnızca "düşünmeye", koşullar uygunsa ek olarak görüşlerini söylemeye, 4-5 yılda bir de oy vermeye mahkum eden burjuva demokrasisinin anlatımından başka birşey değildir. Kutlu "sosyalizmde" çok partililikten söz etmiyor, çoğulcu burjuva parlamenter demokrasiye "sosyalizm" süsü veriyor. Yıllardır içlerinde gizledikleri, Gorbaçof'la birlikte artık açık söyleyebildikleri özlem de budur!

Şimdi Kutlu'nun sosyalist demokrasi ile çok partililik arasındaki ilişkiyi koyuşuna bakalım.

Sosyalist demokrasi çok partililiğe eşit mi değil mi? Bir kez bu koyuş yanlıştır. Sosyalist demokrasi çok partililiğe değil aktif yığın demokrasisine eşittir. Ama sınıflar, tabakalar bir gecede ortadan kaldırılamayacağına göre, aktif yığın demokrasisi gerçekten yaşama geçiyorsa, bunun, sosyalist rejim çerçevesinde çeşitli görüşlere, dolayısıyla çeşitli partilere yol açması kaçınılmazdır. Bu açıdan, sosyalizmde uzun erimde ya çok partililik olması gerekir, ya da komünist partisi arılığını yitirir, bir geniş cephe örgütüne dönüşür.

Bu nedenle Lenin, bir, aktif yığın demokrasisine, iki, partinin arılığına büyük önem vermiş, bunlarla bağlı olarak da çok partililik olabilsin diye uğraşmıştır. Resmiler bugün çok partililik olmadan sosyalist demokrasi olur derken, komünist partisi anlayışını çoktan tasfiye ettiklerini de gösteriyorlar.

Dolayısıyla Kutlu ne komünist bir partiyi temsil etmekte, ne de gerçekte sosyalist demokrasiden söz etmektedir. Resmi TKP legal olsun, "sosyalizm" gelmiş, Kutlu'nun "sosyalizmde çok partililik" hayali gerçekleşmiş demektir!

Leninizmin duru mantığı

İşçinin Sesi'nin görüşleri Leninizm'den hareket etmekte, dolayısıyla Leninci sonuçlara erişmektedir. Yürükoğlu yoldaşımız, *Sosyalizm ve Demokrasi*'de şöyle yazmıştı:

"*Çok partili sistemi kabul.* Neden? *Bir kez,* çeşitli sınıf ve katmanlar olduğundan. Çeşitli sınıf ve katmanlar varsa bunların komünist partisi içine sızarak, onun işçi sınıfı partisi olma özelliğini bozarak, bir takım organları ele geçirerek, niyet ne olursa olsun nesnel olarak yıkıcı bir biçimde istekleri ortaya koymaları yerine kendi çıkarlarını ayrı siyasal bir partide ortaya sürmeleri en uygunudur. Lenin, 'demokrasi sınıf kavgasını ortandan kaldırmaz, tam tersine demokrasi sınıf kavgasını daha açık, daha geniş, daha kolay hale getirir' diyor. Sınıflar, katmanlar varsa, partilerini kursunlar, komünist partisine sızmasınlar. SBKP'nin yönetimine, hatta üye bileşimine baktığımız zaman çoğunluğu işçi sınıfı oluşturmuyor. Böyle olmasın. Çeşitli sınıf ve katmanlar var olduğu için çok partili sistemi kabul etmede büyük yarar vardır.

"*İkincisi,* aynı sınıf içinde de mutlaka farklı yaklaşımlar olacaktır. Aynı sınıftanım diye bir başkasıyla aynı düşünmek zorunda değilim. Evet, her durumda doğru tektir. Ama o doğruyu herkes bulmayabilir. Farklı görüşler aynı parti içinde kalmayı engelleyecek denli derin bir ayrılığa gidebilir. Hepsi de sosyalizmi kurmak için olabilir...

"*Üçüncüsü,* işçi sınıfının ve emekçi halkın çıkarlarını en tutarlı biçimde komünist partisinin savunduğunu bildiğimize göre başka partilerin varlığından neden korkacağız?

"Daha da sayabiliriz. Hepsi çok partililiği kabul noktasına bağlanıyor. Çok partililiği kabul, sınıf savaşını daha açık, daha namuslu, daha geniş bir biçime sokar. Yığınları daha fazla bu savaşa katar. Ve komünist partisini deforme etme yönündeki köylü ve aydın etkisini kaldırır.

"Sovyetler Birliği'ndeki tek parti sistemi sosyalizmin zorunlu bir özelliği *değildir.* Bunu kimse iddia etmiyor, edemez. O sisteme koşulların dayatmasıyla varıldı. Oysa Lenin, ilkesel düzeyde çok partililiği kabul etmiştir. 1917-18 yılları arasında yazdığı çok yazı buna örnek gösterilebilir."

Nitekim bu yazılardan ve Sovyet tarihinden örnek olsun diye, bu sayfalarımızda, gazetemizin 201-202. sayısında sosyalizmde çok partililik konusunda çıkan Çekal'dan küçük bir derleme yayınlıyoruz.

Mehmet Erenler

Geçen sayımızda, Londra'daki İşçinin Sesi *taraftarlarının küçük ama tarihsel bir olay yaşadıklarını belirtmiş, bir mahkemeden söz etmiştik. Aşağıda, bu olayın bazı yanlarını, Londra'da yayınlanmakta olan yerel gazete* *İleri*'den özetle aktarıyoruz.

RESMİLERİN RESMİDİR

Bu ibret verici olaya benzer olaylar Türkiye'de de yaşanıyor. Örneğin sendika kongrelerinden önce bazı delegelerin, adayların, dernek kuruluşlarında bazı kurucuların resmi makamlara "bilinmeyen kimselerce"(!) ihbar edildiği oluyor. Ancak Türkiye'de yaşanan bu tür olaylar, konspirasyon gereği, yeri ve zamanı belli bir biçimde sergilenemiyor. Bu olayları yakından yaşayanlar resmi yöntemleri tanıyor ama olayların dersleri sınırlı bir çevrede kalıyor.

Londra'da yaşanan bu olayda ise, resmilerin Londra ortamına uygun açık ihbarcılıkları sayesinde, sergilenemeyecek bir yan yoktur. Bu olaya bu kadar yer ayırıyoruz, çünkü bu olayı örnek olay olarak kullanıyoruz. Yeni bir devrimci dalga yaklaşırken işçi sınıfımıza sesleniyoruz:

Bunlar engerekler, çıyanlardır... Bunlar senin devrimci mücadeleni *her türlü* yöntemle engellemeye çalışanlardır... Tanı bunları, tanı da yeni devrimci dalgayı öyle kucakla...

Olayın dökümü

İşçinin Sesi taraftarları, Türkiyeli/Kıbrıslı işçilerin bulunduğu her yere gidiyor, gazete satıyorlar. O halde şüphesiz 26 Nisan'daki geceye de gelecekler, kapıda gazetelerini satacaklardı.

Saldırı planlandı.

Yoldaşlarımızın, mahkemeye çıkan ve çıkmayan tanıkların anlattıklarından ortaya çıkan manzara şöyledir:

● Avni Kalkan (Sarı Avni), Halkevi başkanı Doğan Can'ın sarı minibüsü ile saat 3 civarında Halkevi'nden hareket etti. 15-16 kasa coca cola, flamalar gibi malzemelerin arasında özel yapılmış sopalar siyah çöp torbalarının içine sarılmış olarak arabaya yüklendi.

● Coca-colaların bir kısmı giriş holüne konan bir masaya taşındı. 2-3 kasa ise daha sonra *İşçinin Sesi* taraftarlarına atılmak üzere binaya giriş merdivenlerinde bırakıldı.

● *İşçinin Sesi* taraftarları gelince, "burada gazete satamazsınız, yolu tıkıyorsunuz" dediler. *İşçinin Sesi* taraftarları, girişi tıkamak istemediklerini söylediler ve yol açtılar.

● Halkevi'nin görevlileri bundan hiç hoşlanmamış olacaklar ki küfür etmeye başladılar. Bu sırada Nafiz Bostancı, güvenlikçilerin başı Avni Kalkan'ı içeriye çağırdı.

● Avni Kalkan *İşçinin Sesi* satanlara "size beş dakika mühlet, derhal burayı terkedin" dedi ve iki kez üst üste arkadaşlarına seslendi: "Görevliler içeri!"

● Tüm görevliler giriş holüne girdiler. Burada Nafiz, "öldürmeyecek yerlerine vurun!" dedi ve sopaları dağıtmaya başladı. Kapıları açarak hücum ettiler.

● Ancak kaldırıma ve caddeye doğru taşan kavga hiç de Halkevi'nin planladığı gibi gitmiyordu. Halkevi yöneticileri sopa atamayıp sopa yediklerini görünce bu kez polisi yardıma çağırdılar. Avni Kalkan polise telefon ederek "saldırıya uğradıkları" yalanını söyledi.

● Halkevi, olaydan sonra toplantı yaptı. Bu toplantıda polise nasıl ifade vereceklerini, ne yalanlar söyleyeceklerini kararlaştırdılar. Halkevi başkanı Doğan Can mahkemede, "hayır böyle bir toplantı yapmadık" derken, ardından gelen diğer Halkevi üyesi şahitler, "evet böyle bir toplantıyı Halkevi binasında yaptık, toplantıyı Doğan Can yönetti" dediler.

● Polise gidip kararlaştırdıkları biçimde ifadelerini düzdüler. Teşhis geçitlerinde saldırgan diye birçok yoldaşımızı teşhis ettiler. Bunlarla *İşçinin Sesi* taraftarlarına 5-10 yıl hapis cezası verilir diye sevinmeye başladılar. Bu da az gelmiş olacak ki *Gerçeğin(!) Sesi*'nde "müebbet hapisleri isteniyor" diye yazdılar.

● Mahkemede ayrıntıları anlatmak zorunda kalınca birbirleriyle çelişmeye başladılar. Yalanları birer birer ortaya çıkmaya başladı. Kimisi soruları yanıtlamaktan kaçındı. Kimisi yeni yalanlara sarıldı. Giderek iyice battılar.

● Bir buçuk ay boyunca hergün toplanan mahkeme 16 Temmuz Perşembe günü bitti. 6 hafta gibi uzun süren bir mahkemenin kararını jüri 1 saatte verdi. Oybirliğiyle, saldırıyı *İşçinin Sesi* taraftarlarının başlatmadığına karar verdi.

Beklenmeyen şahit

Halkevi'nin namert yöneticileri, bir Halkevi üyesinin — hem de "kaçak" olmasına rağmen — mahkemeye gidip olayın gerçek yüzünü anlatacağını, saldırıyı Halkevi'nin yaptığını söyleyebileceğini hiç hesaba katmamışlar.

Hiç beklemedikleri şahit Çetin Polat şunları söyledi: "Saldırıyı Halkevi yaptı. Nafiz Bostancı, 'öldürmeyecek yerlerine vurun' diye emir verdi. Nafiz ve Avni arkadaşlarına sopaları dağıttılar ve saldırdılar"ve ekledi: "Ben kaçağım ama, bu insanların 5-10 yıl hapse atılmalarına göz yumamazdım."

Halkevi yöneticileri, durumu öğrenince şahiti tehdit ettiler.

Şahit Çetin Polat Cuma günü ifade vermek için mahkemeye çıktı. Halkevi'nin nasıl saldırıya hazırlık yaptığını ve saldırdığını anlatmaya başladı. İfadesini vermesi tamamlanmamıştı. Pazartesi günü tekrar gelmesi istendi.

Bu arada Çetin Polat'ın mahkemeye çıktığını öğrenen Doğan Can, Çetin Polat'ı pazar günü kahvede buldu. Dışarıya çağırdı. "İfadeni geri al, yoksa seni pişman ederim, perişan ederim!" dedi. Kahvedeki işçiler bu olaya şahit oldular. Tekrar gidip mahkemede ifade veremesin diye de Doğan Can, "bu adam kaçaktır" dedi, Çetin Polat'ı polise ihbar etti.

Ama hiçbiri sökmedi. Şahit Çetin Polat, pazartesi günü mahkemeye geldiğinde hem Halkevi'nin saldırısını hem de Doğan Can'ın hafta sonu kendisini nasıl tehdit ettiğini bir bir anlattı.

Bunun üzerine Doğan Can mahkemeye tekrar çağrıldı. Bir şahiti tehdit etmenin suç olduğunu, bu yüzden hapis cezası bile yiyebileceğini öğrenince kıvırtmaya başladı ve şöyle dedi:

"Ben kahveye Çetin'i tehdit etmek için gitmedim. Polis telefonda Çetin'in Halkevi üyesi olup olmadığını sordu. Ben de üyemiz Çetin'i merak ettim, başına birşey mi geldi diye kahveye gittim, 'polis senin ismini verdi, üye olup olmadığını sordu, seni merak ettim Çetin' dedim."

Bir avukat sordu:

'Pazar günü Çetin'in başına birşey mi geldi diye merak edip hatırını sormaya gittin. Peki aynı insanı pazartesi günü 'bu adam kaçaktır' diye polise ihbar ettin mi?"

Doğan Can yanıtladı:

"Evet, ettim".

Bunun üzerine avukat, Doğan Can'a şöyle dedi: "Doğan Can, sen Türkiyelilerin bu ülkeye ne zorlukla geldiklerini biliyorsun. Ne zor koşullar altında yaşadıklarını biliyorsun. Ve bunu onlara karşı koz olarak kullanıyorsun. Senin istediğin gibi hareket etmezlerse, polise ihbar ediyorsun."

Bir başka avukat daha sordu:

"Neden pazar günü Çetin Polat'la konuşmaya gittin?"

Sorular karşısında sıkışan Doğan Can, masaya yumruğunu vurarak bağırdı:

"Çünkü Çetin benim(!) üyemdir. Ben üyelerimin rahatını gözetirim."

Bunun üzerine avukat şöyle dedi:

"Üyenin iyiliğini düşündün, başına birşey mi geldi diye merak ettin. Onun için polise 'bu adam kaçaktır' diye ihbar ettin!"

İFADELERDEN

Patronlar gerçek işçi derneği kurabilir mi?

Halkevi başkanı Doğan Can'ın ifadesinden:

"Ben 1978 yılında UTW (LİB'e) üye oldum. Çünkü orayı gerçek bir işçi derneği olarak görmüştüm. ...

"... Zamanla, bu derneğin (LİB'in) gerçek bir işçi derneği olmadığını gördüm...

"Bu durumda ben, İngiltere'de Türkiyelileri gerçekten temsil edecek, İngiliz kurumlarıyla iyi diyalog kuracak ve Türkiyeli işçilerin sorunlarını çözmekte yardımcı olacak bir işçi derneğinin kurulması gerektiğini gördüm ve bazı arkadaşlarımla birlikte 1983'te Londra Halkevi'ni kurma çalışmalarına başladım.

"İngiliz kurumları gözünde Türkiyelilerin gerçek temsilcisi durumuna gelmemiz, gelecekte, İTİB şemsiyesi altında bulunan *UTW (LİB) ve İTKB'ye yapılacak parasal yardımların giderek azalması belki de Londra Halkevi'ne verilmesi şeklinde sonuçlanacaktı...*"

Bu ifadeyi veren şu anda Halkevi'nin başkanı olan Doğan Can 1980'lerde patron olmaya heveslendi. Patronlara Londra İşçi Birliği çatısı altında yer olmadığını görüyordu. LİB'den ayrıldı. Hem iş kurdu, hem de resmilerle birlikte Halkevi'ni. "Gerçek işçi derneği Halkevi" böyle kuruldu. Ancak ifadeden görüldüğü gibi, Halkevi başkanı, belediyenin parasal yardımlarına "gerçek bir patron" gözüyle, tam bir kâr hırsıyla bakıyor. Bu hırsla, LİB ve İTKB İTİB şemsiyesi altındadır diye yalan söylüyor.

Anti-Sovyetizm sömürüsü

Avni Kalkan: Town Hall'daydım, gürültüleri duydum. Dışarıda ne oluyor diye bakmak için kapıya gittim. 15-16 kişilik bir gurup ellerinde *İşçinin Sesi* gazetesiyle bağırarak Rusça sloganlar atıyorlardı.

Avukat: Hangi lisanda?

Avni Kalkan: Rusça

Avukat: Türkçe değil miydi?

Avni Kalkan: Hayır Rusça

Avukat: Bu insanlar İngilizlerle Türklerin geleceği bir gecede Rusça slogan mı atıyorlardı?

Avni Kalkan: Evet

Avukat: Geceye katılmasını beklediğiniz bir Rus gurubu var mıydı?

Avni Kalkan: Yo, hayır

Avukat: Peki sen Rusça bilir misin?

Avni Kalkan: Hayır

Yalancılıkta ve sahtekarlıkta "başarı"

Halkevi'nin resmi TKP'li yöneticileri yalan söylemeye öylesine alışmışlar ki bu yalanlarıyla bazı sadık dostlarını bile zor durumda bıraktılar.

Nafiz Bostancı mahkemede *İşçinin Sesi* taraftarlarının elinde sopa görmediğini söyledi. Oysa bir yıl önce polise verdiği ifadede 30 kadar *İşçinin Sesi* militanının elinde sopalarla saldırdığını gördüğünü söylemişti.

Bu nasıl iş, hangi söylediğin doğru denilince şöyle dedi:

"Ben gördüm demedim, duydum dedim. Polis yanlış yazmış ya da yanlış anlamış."

Bu ifadeyi veren

"... 20 kişilik kadar bir gurubun sol taraftan geldiğini gördüm. Ellerinde *İşçinin Sesi* gazeteleri vardı. Hall'un önündeki otoparkın ana girişini ve Hall'un kapısının önünü tıkadılar. Halkevi derneği yönetim kurulu üyesi, gecenin düzenlenmesinde görevlilerden Avni Kalkan, 'lütfen girişi engellemeyin, dışarıda gazetenizi satabilirsiniz' dedi. Ancak, onlar bu uyarıyı dikkate almayarak, hakaret edici bir takım hareketler etmeye başladılar. Bu birkaç dakika sürdü. Bunun üzerine Avni Kalkan, 'olaya meydan vermeyelim, içeri girelim arkadaşlar' dedi. Tam bu sırada tartışma sürerken, soldaki telefon kulübesinin tarafından ve karşı köşedeki pub'ın önünde park edilmiş bir arabadan elleri sopalı 10-12 kadar insan onlara katıldı. Ben Avni'nin çağırısına uyarak salona yöneldim. Tam o sırada A.B. adlı kişiyi 'vurun' derken duydum. Kafamın arkasına birkaç sopa darbesi yedim. Bunun sonucunda yere düştüm. Geri dönüp baktığımda, hemen arkamda A.B. ve K. adlı kişileri gördüm. K.'in soyadını bilmiyorum. Ama kendisini görürsem tanırım. Olay sırasında, ellerinde sopayla geceye gelen konuklara ve Halkevi üyelerine saldıranlardan şu kişileri gördüm: A.R.A., H.E., L. (soyadını bilmiyorum), ayrıca ellerinde sopa olan daha adlarını bilmediğim ama görürsem tanıyacağım birkaç kişi daha vardı. Saldırı sonucunda ambulansla hastaneye kaldırıldım. Hastanede başıma dikişler yapıldı..."

Bu mektubu yazandır

İşçinin Sesi dergisi dağıtıcısı,

Belli bir süreden beri aşağıdaki adrese dergi gönderiyorsunuz. Sizden dergi isteyen olmadı. Kesecekler mi diye bekledik. Fakat kesmediniz. Belli oldu sizin dilinizden konuşmak gerekiyor. Bir daha aynı şeyi yaparsanız sizin ananızı, avradınızı, gelmişinizi, geçmişinizi, geleceğinizi...... Biz burada sınıf savaşımı veriyoruz. Sizin gibi devrimcilik oynamıyoruz. MİT misiniz, ajan mısınız, ne ... olduğunuz belli değil. Bir daha böyle ... yemeyin sayın muhterem aileye mensup.... çocukları.

Adres: Ertuğrul Gazi Mah. Kardeşler Kıraathanesi, Eğitim Enstitüsü öğrencileri,

BURSA.

Bu metni olduğu gibi yayınlayın ki *İşçinin Sesi*'ni okuyanlar nasıl çalışma yaptığınızı bilsinler.

Bursa Eğitim Enst.
İlerici Öğrencileri

(Not: Bu mektup *İşçinin Sesi*'nin 22 Ocak 1980 tarihli 120-121. sayısında yayınlanmıştır.)

Sovyetler'deki glasnost, *açıklıktan yana görünme taktiğinden, yani* taktiçeski glasnost'*tan başka birşey değildir.*

Taktiçeski Glasnost

Sovyetler'de, devleti eleştirenlerin ve değişik görüşteki insanların birçoğunun sık sık psikiyatri kliniklerine yatırıldığı bugüne kadar hep reddedilmişti. Bir süre önce *İzvestiya* ilk kez bu konuda bir yazı yayınladı ve bu uygulamaların varlığını kabul etti.

Olayın çapı

Yıllarca Sovyetler Birliği'nde bazı sıradan yurttaşlar ve siyasi "muhalifler" devleti ya da partiyi eleştirdiklerinden akıl hastanelerine, psikiyatri kliniklerine kapatıldılar. SBKP bunu hep yalanladı. Ama giderek çoğalan bu tür uygulamalardan bazıları son yıllarda yadsınamayacak biçimde ortalığa dökülmeye başladı.

İlk kez, Yüce Sovyet'in gazetesi *İzvestiya*, 11 Temmuz'da, psikiyatrinin insanlık onuruna yakışmayan bir biçimde kullanıldığını yazdı. İki olayı da örnek olarak verdi.

"Savunmasız" başlıklı yazıda önce Sovyetler Birliği'nde psikiyatriye karşı tutum eleştiriliyor ve şöyle deniyor:

"Psikiatri, uzun süredir yasak konular arasında. Bu, sanki ülkemizde psikiyatri hastaları yokmuş anlamına geliyor. Olay yok, sorun yok..." (*E. Maksimova-İ. Martikoviç, "Savunmasız", İzvestiya*, 11 Temmuz 1987)

Kardiogram, ekogram, mafsal hastalıkları vb. üzerine ayrıntılı araştırmaların yapıldığı söylendikten sonra yazı şöyle sürüyor:

"Ama psikiyatriye — bu karanlık ormana — gelince, o iç karartıcı, korkutucudur. Sivil yurttaşların devletinin bu konuda ne bilmesi gerektiğini bilmeden bir hurafeyle başlıyoruz."

Yazı, editöre gelmiş birçok şikayet mektubunda yazılanlar arasından seçilen, doğruluğu denetlenmiş ve sıradan yurttaşların başına gelmiş iki olayı örnek veriyor. Gerçekte sorun olduğundan küçük gösterilsin diye örnekler sıradan yurttaşların başına gelen olaylar arasından seçilmiş. Ama bunun anlattığı başka birşey var ki o daha da ürkütücüdür. Sovyetler Birliği'nde sıradan eleştiriler yüzünden sıradan insanların bile psikiyatri kliniklerine yatırıldığı, uygulamanın ne kadar yaygın olduğu ortaya çıkıyor. Böylece *İzvestiya* sorunu olduğundan küçük göstereyim derken, psikiyatrinin ne kadar kötü ve yaygın kullanıldığını anlatmış oluyor.

Örnekler

Verilen örnekler bir fikir veriyor. Birinci örnek Zoya Petrovna'dır.

Matematik öğretmeni olan Zoya'da, 1982'de tümör çıktı. Zoya iki kez ameliyat oldu. Onun inancına göre tümör habisti. Herhalde doktorlar farklı görüşteydiler ki Zoya tedavi gördüğü kliniği bakanlığa şikayet etti.

Moskova Sağlığı Koruma Merkezi GUZM, 2 numaralı Onkoloji Dispanseri'nin örgütlenmesinin kötü olduğunu kabul etti. Ancak Zoya doktorların cezalandırılması için de ısrar etti. Bunun üzerine doktorlar, 4 numaralı psikiyatri ve sinir hastalıkları dispanserindeki meslektaşlarının yardımıyla kadını psikiyatri hastanesine gönderdiler.

Zoya bunu 6 ay sonra şaşırarak anladı. Anladığından, yani 1984'ten beri, kime başvurduysa, onun arkasından dispanser "akıl hastasıdır, kaale almayın" yollu mesajlar gönderdi. Temize çıkması uzun uğraşlar gerektirdi.

İkinci örnek ise Anna İvanova'dır. Anna komşularının horlamasını polise ısrarla şikayet ettiği için kendisine şizofreni raporu verildi. Son üç ay akıl hastanesinde tutuldu. *İzvestiya*'nın haberine göre, polis sürekli şikayet ettiği için Anna'nın anormal olduğunu söylemiş.

Yazıda, toplumda çok sayıda ruh hastasının olduğu söyleniyor. Bunun "toplumsal yasallık" olduğu belirtiliyor. "Ülkelerin gelişmesi ne kadar çoksa, psikiyatri hastaları da o kadar çoktur" deniyor. Ardında da ABD ve Kanada'dan örnekler veriliyor.

Birçok ülkede ruh hastasının hastaneye yatırılması için savcılıktan ve mahkemeden onay gerekiyor. Sovyetler Birliği'nde ise doktor raporu yeterli sayılıyor.

İzvestiya, 1977 yılında ruh sağlığının korunmasına ilişkin bir yasa taslağı hazırlama projesi bulunduğunu söylüyor. Projenin yetkisi, bu alandaki bir enstitü ile Bilimler Akademisi'ninmiş. Ancak projeye tek bir öneri bile gelmemiş.

Yazı, ruh sağlığı konusunda yasal garantiler getirilmesi gerektiğini vurgulayarak bitiyor.

Yenilik biçimseldir

İzvestiya'daki yazı psikiyatriye "karanlık orman" diyor, "yasak konu" diyor, "hurafe dolu" diyor. Psikiyatrideki uygulamaları eleştiriyor. Bu uygulamaların suçlusu ise yazıdan net olarak çıkmıyor. Ama 1977 yılında projeye öneri getirmeyenlere belli bir eleştiri var. Bir de, "kendileri de bu planetin insanları" olan Sovyet doktorlarının, büyük Rus psikiyatri geleneğinin adaleti önünde oldukları söyleniyor. Yani doktorlara da bir eleştiri var.

Peki ama, psikiyatri "karanlık orman"sa, "yasak konu"ysa, "hurafe dolu"ysa neden bu kadar yaygın uygulandı? İnsanlar görüşlerinden, eleştirilerinden dolayı psikiyatri kliniklerinde hapsedilmedi mi? Bütün bunların sorumlusu yasal öneri getirmeyen öğretim üyeleri ya da psikiyatri kliniklerinde çalışan doktorlar mıdır?

Kuşkusuz bu böyle olamaz. Doktorlar vb. bir çizginin yalnızca memurlarıdır. Bu çizginin sorumlusu ise SBKP'dir. SBKP birçok konuda yanlış siyaset izledi. Ama bu, siyasetin de ötesinde, derin felsefi bir yanlıştır. Daha doğrusu, yanlış da değil, Marksizm-Leninizmden tümüyle farklı bir bakış açısıdır.

Bugün Gorbaçof bu farklı bakış açısını kaldırıp yerine yeni ve doğru bir bakış açısı getirilmiş gibi görünüyor. Ama gerçekte olan bu değildir. Bugüne kadar sosyalizmi, ona ters yöntemlerle "korumaya" çalışanlar, artık korumaktan hepten vazgeçmektedirler. Olan budur. Sosyalizmi sosyalizme, Marksizm-Leninizme taban tabana ters yöntemlerle "korumak", son yıllarda hiç korumamak, hatta giderek erimek aşamasına ulaşmıştır. Yani, sürüp gelen aynı çizgi, evrim geçirdi ve bu arada biçim değiştirdi.

Taktiçeski glasnost

"Glasnost", bilindiği gibi, açıklık demektir. Ancak, üstü kapalı, kıvırtmacalı eleştirilerle gerçek bir açıklık olabilir mi?

Sovyetler'de sorunlar sözde açığa çıkıyor. Oysa *İzvestiya*'daki yazı, açığa çıkarılmazsa patlak verecek olan bir sorunu, ilk açığa çıkarırmış gibi, gerçekte küllemeye çalışıyor. Sorunun etrafında dolaşıyor. Ne sorunu, ne sorumluyu doğru dürüst sergiliyor.

Gorbaçof işçi sınıfını aktif olarak içine çekecek gerçek bir *glasnost*tan, tüm sorunların gerçekten açıkça tartışılmasından yana değildir. Bunun için *glasnosta*, her gözün gördüğü, sağır sultanın bile duyduğu konuları yüzeysel olarak değerlendirecek, "muhalifleri" ve Batı'yı memnun edecek sınırlar içinde tutmaya özen gösteriyor.

Gorbaçof'un *glasnostu*, işçi sınıfına yönelik, işçi sınıfının net, kesin yöntemleriyle yürütülen bir *glasnost* değildir. Tam tersine, biriken toplumsal sorunlar işçi sınıfı damgasıyla patlak vermesin diye, ondan önce davranarak, açıklık görünümü yaratarak, gerçek bir açık tartışma önleniyor. Daha da kötüsü, göstermelik bir açıklık temelinde liberal muhaliflerle ve Batı'yla ortaklık kuruluyor.

İzvestiya'da çıkan yazı, Gorbaçof'un *glasnostunun "taktiçeski glasnost"*, yani açıklıktan yana görünme taktiği olduğunu gösteren güzel bir örnektir.

İzvestiya'da ruh hastalıklarının artması ülkelerin genel olarak gelişmişliğine bağlanıyor.

Hasta bir bakış-hasta bir yorum

Gorbaçof'un sınıflar-üstü diye göstermeye çalıştığı çevre kirlenmesi vb. sorunlar gibi, ruh hastalarının sayısı da egemen üretim ilişkileriyle, sistemle yakından bağlıdır. Oysa *İzvestiya* ruh hastalarının sayısının artmasını, geneliyle gelişmişlik düzeyiyle bağlıyor, yani ona da sınıflar-üstü diyor. İster kapitalist ister sosyalist olsun, bir ülke ne kadar gelişirse, ruh hastalarının sayısı da o kadar artarmış. Bu toplumsal bir yasallıkmış.

Eğer bu toplumsal bir yasallıksa, ancak kapitalist toplumun bir yasallığı olabilir. Başka türlüsü düşünülemez. Tarihsel gelişim giderek ruh hastası bir topluma mı varacak yani.

Fiziksel hastalıklar bile toplumsal sistemle yakından bağlıdır. Örneğin kanser, romatizma, aids gibi hastalıklar kapitalist sistemin yarattığı, dengesiz çevre ve beslenme koşullarının insan vücudunun savunma mekanizmaşını dejenere etmesiyle çıkar. Öte yandan bir hastalığın ilk çıkışı doğadan kaynaklansa da, bunun nasıl önleneceği, nasıl bir seyir izleyeceği vb. yine toplumsal sistemle bağlıdır.

Bütün bunlar ruh hastalıkları için daha da çok geçerlidir. Ruh hastalıkları, toplumsal sorunların bireylerde yansımasıdır. Eğer işsizlik, geçim derdi varsa, beklentiler yerine gelmiyorsa, toplumsal yaşamda çürüme egemense, vb. ruh hastalarının sayısı tabii ki artar. Ama sorunlar ortadan kalktıkça ruh hastalarının sayısı da düşer.

Çağımızda bütün bu sorunların kaynağı da, bunların çözümünü engelleyen de kapitalist üretim ilişkileridir. Kapitalizmin işleyişi kâr yasasına dayanır. Kapitalist toplumun tüm yasallıkları da bununla bağlıdır. Kapitalistlerin kârı artsın diye hergün daha hızlı çalışan makineler işçiyi sinir hastası yapıyormuş, kapitaliste ne?

Sosyalizm, özellikle başlangıçta kapitalizmin bazı toplumsal sorunlarını içinde barındırır. Bundan dolayı, toplumsal sorunlardan kaynaklanan ruh hastalıkları uzun süre sosyalizmde de olacaktır. Ancak sosyalizmde toplumun ezici çoğunluğunun devlet yönetimine katılması, sorunların bu çoğunluğun yararına çözülmesine olanak sağlar. Kapitalizmin neden olduğu çürüme durdurulur. Dinamik, aktif, ruh sağlığı yerinde bir toplumun temelleri yaratılır.

Sosyalizmdeki ruh hastalarının sosyalizm geliştikçe artması söz konusu değildir. Ama sosyalizm çözülürse, kapitalizme dönüş başlarsa, vb. tabii ruh hastaları da artar. Bir sosyalist ülkede ruh hastaları artıyorsa, bu ülkede sosyalizmin uygulanışında bir bozukluk var, önünde bir tıkanıklık var demektir.

Ruh hastaları gelişmenin değil, düzgün gelişememenin ürünüdür. Kapitalizmde bu çok açıktır. Sosyalizmde de gelişme durunca ya da çarpıklaşınca ruh hastalıkları artar.

Bütün bunlar çok basit doğrulardır. Peki o zaman *İzvestiya* neden ruh hastalıklarını, gelişmişlikle bağlıyor, üstelik bu da toplumsal yasadır diyor?

Bunun yanıtını, SBKP'nin *global sorunlar* siyasetinde aramalıyız. SBKP, sınıf çelişkilerinin üstünde, onlardan bağımsız olarak, "insanlığı tehdit eden global sorunlar" icat etmiştir. Bunların çözümü için, kapitalist, sosyalist, bütün devletlerin ortak mücadele etmesini istiyor. Böylece sınıf çelişkilerini, sistem çelişkilerini unutturmaya çalışıyor.

Ruh hastalıklarının artmasını genel bir gelişmişlikle bağlamak, dünya toplumunun sonunu oldukça karanlık görmek, umudunu yitirmek ve bu umutsuzluk içinde koca işçi sınıfını unutup, hasta kapitalizmle ortaklık yolları aramaktır. Sovyetler, ne yazık ki tam da bunu yapıyor. Çünkü Sovyetler yanlış yöne bakıyor.

Sayfayı hazırlayan Ahmet Fırat

Teletaş işçilerinden Gorbaçof'a ve *İzvestiya*'ya yanıt

Geçenlerde bir gurup Teletaş işçisinin *Cumhuriyet'te* bir mektubu yayınlandı. Bu mektupta yazılanlar Gorbaçof'a ve *İzvestiya*'ya tam bir yanıt oluşturuyor. Mektup, hava kirliliğinden ruh hastalığına kadar, çeşitli sözde sınıflarüstü sorunun kapitalizmle bağını somut kanıtlıyor. Aynen veriyoruz:

"Sağlıklı ve uygun koşullarda çalışmak istiyoruz.

"Bizler Teletaş A.Ş.'nin Ümraniye'deki fabrikasında çalışan bir grup işçileriz.

"Fabrikada çalışan işçiler arasında çeşitli hastalıklara yakalananların sayısı giderek artmaktadır. Bunların başında ise verilen yemeklerden kaynaklanan sindirim hastalıkları gelmektedir. Ne tür malzeme ile yapıldığını anlayamadığımız yemeklerden yiyen bütün arkadaşlarımızın mide ve bağırsakları bozulmakta, ardından bütün işçilere birer tane hap verilmektedir. Lehim dumanı, boya ve tiner kokusu, zararlı tozlar, ciğerlerimizi doldurmaktadır. Hamile bayanların da bunlardan nasiplerini aldıkları fabrikada bir havalandırma sistemi var, ama bu sistem bina içindeki havayı süzerek tekrar içeri vermekten başka işe yaramamaktadır. Lehim işlerinde çalışan işçilere verilmesi gereken yoğurt vb. besinlerin istenmesi bile çıkışımızın verilmesi için yeterli neden sayılabilmektedir.

"Sağlıkla ilgili hiçbir sorunumuzu ciddiye almayan doktorlarımızdan 'sevk almak', Sırat Köprüsü'nü geçmekten daha zordur. Viziteye çıkan işçiler, şefler tarafından 'rapor alınmaması' yolunda uyarılmakta, hasta da olsa çalışmaya zorlanmaktadırlar.

" 'Daha çok üretim' sloganı ile birlikte bu sağlıksız koşullarda birbirimizle yarışmaya zorlanan biz Teletaş işçileri, ruh sağlığımızı da yitirmek tehlikesiyle karşı karşıyayız. Nitekim pek çok işçi, ruh sağlığını yitirdiğinden rapor almış, tedavi görmüştür.

Çağdaş teknoloji ile çağdışı uygulamaların bir arada olduğu fabrikada sağlıklı ve çalışmaya uygun koşulların sağlanmasını istiyoruz."

BİR GURUP TELETAŞ İŞÇİSİ

Yiğit grevciler "sömürü ve zulmün olmadığı bir Türkiye'nin yapı taşlarını" döşediklerinin farkındadırlar.

DERİ-İŞ GREVİ: YAPI YÜKSELİYOR

Netaş greviyle yükselmeye başlayan sınıf dayanışması, bugün Türkiye tarihinde görülmedik en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Deri işçilerinin grevi büyük bir kararlılıkla, coşkuyla sürüyor. 3500 militan işçi öbek öbek, aktif grev gözcülüğü yürütüyor, kâh yürüyüşler, kâh toplantılar örgütlüyorlar.

Geçtiğimiz haftalarda da çeşitli işçi toplantıları yapıldı. Deri-İş Kazlıçeşme şubesinin 30 Temmuz'da düzenlediği toplantı, grevcilerin yalnızca bu grevdeki kararlılığını değil, geneliyle sınıf kavgasındaki bilinçli, kararlı tutumunu da çok güzel yansıtıyor.

Bu toplantı tüm çalışanlara yapılan bu çağrıda grevci işçiler şöyle diyorlar:

"Bizi greve zorlayan deri işverenleri, arkasından pervasızca bir adım daha atıp, lokavt ilan ettiler. Varlığımıza yönelik bu saldırıda işverenler gücünü anayasadan ve siyasi iktidardan almaktadırlar. Kolay kazanılmış bir zaferin sarhoşluğu içinde davranan işverenlere ve siyasi iktidara dur demenin zamanı gelmiştir.

"Hiçbir zorluktan çekinmeksizin işveren dayatmalarına teslim olmadık ve olmayacağız. İşimizin zor olduğunun bilincindeyiz ama korkmuyoruz.

"Önce kendimize güveniyoruz. Sonra yalnız olmadığımıza, tüm işçilerin ve emekçi kardeşlerimizin bizimle olacağına inanıyoruz. Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilinci içindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapı taşları olduğu gerçeğinin farkındayız. Zafere ulaşmış her grev, her direniş, sadece grevcilerin başarısı olarak kalmayacak. Tüm Türkiye emekçilerinin, demokrasi güçlerinin hanesine yazılacaktır.

"Bu anlayışla sizden dayanışma bekliyor, destek istiyoruz. Göstereceğiniz dayanışma ve desteğin en güzel biçimi, sizin de bulunduğunuz alanlarda mücadeleyi yükseltmeniz olacaktır. Ikincisi mücadelemize kayıtsız kalmamanızı ve bulunduğunuz her yerde haklılığımızı anlatmanızı bekliyoruz. Üçüncüsü çektiğimiz ve çekeceğimiz zorluklarda, maddi ve manevi sıcaklığınızı duymak istiyoruz. Aynı şeyi tüm diğer direnen kardeşlerimiz de bekliyor.

"Eğer dayanışma ve desteği sözden çıkarır işe dönüştürebilirsek, lokavtı ezmekle kalmayacak, bir daha işverenlerin o silahı eline alamayacakları bir ders vermiş olacağız."

Ne kadar güzel! Yapıcılar — "sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin" yapıcıları — bu militan grevde işte böyle türkü söylüyorlar. Belli ki yapıyı yükseltiyorlar. Şan olsun onlara!

Deri işçilerinin bu çağrıda da yansıyan kararlılığı temelinde, grevin çevresinde bugüne dek en yaygın sınıf dayanışması örüldü. Türk-İş üyesi olan ve olmayan sendikalardan işçiler, file file, paket paket erzak, sigara, yiyecek taşıyorlar. Kendi işyerlerinde kazandıkları hakları grevcilere bağışlıyorlar.

Grevlerin olduğu fabrikalar ve sendikanın Kazlıçeşme Şubesi dayanışma ziyaretçileriyle dolup taşıyor. Hem İstanbul'dan, hem başka illerden yoldaşlarımız da grevcileri çok kez ziyaret ettiler. Ayrıca, nerede olurlarsa olsunlar grevle dayanışmada onlar da görev alıyorlar.

Netaş greviyle yükselmeye başlayan sınıf dayanışması, Türkiye tarihinin bugüne dek görülmedik en yüksek düzeyine ulaşmış, Türkiye sınırlarını çoktan aşmış, artık en bağnaz küçük burjuvaların bile görebileceği somut bir olgu olmuştur.

Ozal sanıyor ki yalnızca burjuvazi dışa açılabilir. O kendi sömürücü yolundan, emperyalist amaçlarla dışa açılıyor. Ama dışa açılan yalnızca o değildir. İşçi sınıfımız da, dünyada sömürü ve zulme karşı, proleter enternasyonalist yolundan dışa açılıyor, kendi sınıf kardeşleriyle kucaklaşıyor.

Türkiye'deki militan grevler yurt dışında işçilerden, sendikalardan büyük ilgi ve sıcak destek görüyor. Londra'da, Paris'te ve Berlin'de Deri-İş grevcileriyle dayanışma örgütleyen yoldaşlarımız, karşılaştıkları bu durumu gazetemizin aracılığıyla Deri-İş grevcilerine aktarmak istediler. Biz de aktarıyoruz:

Deri İş grevcisi arkadaşlar, yoldaşlar! Siz militan kararlı grevinizle, grevinizin duyulduğu her yerde sınıf kardeşlerinizi coşturuyorsunuz.

Deri-İş grevinin yalnızca toplu sözleşme düzeyinde büyük bir başarıyla sonuçlanması değil, aynı zamanda işverenlerin lokavtla uzanan elini yakması, o eli lokavt silahını tutamaz duruma sokması hiç de hayal değildir. Daha doğrusu şöyle diyelim: Bu militanlıkla, bu kararlılıkla, çevresinde örülmekte olan bu sınıf dayanışmasıyla, gerçekleşmemesi için hiçbir neden olmayan bir hayaldir. Öyleyse hayal değil hepimiz için bir görevdir.

Haydi görev başına, dayanışmaya!

S. Günbudak

Deri-İş'in sözleşme taslağı hoş yanlar taşıyor.

Sözleşme taslağına birkaç küçük öneri

Deri İş sendikasının toplu sözleşme taslağı çok hoş yanlar taşıyor. Örneğin bir işyerinde ailece de çalışılsa, işverenin bu bahaneyle kadın işçinin bazı haklarını gaspetmemesine özel dikkat gösterilmiştir. Sendika yetkilileri, işyeri temsilcileri ve işçilerin sendikal faaliyetleri için öne sürülen koşullar altında yatan anlayış da örnek verilebilir. Sonra tutukluluk durumundaki hakların savunusu vardır.

Böyle daha çok örnek sayılabilir. Ama geneliyle taslağı değerlendirecek değiliz. Biz burada çoğu disiplin hükümleriyle ilgili birkaç somut noktaya işaret etmek, bazı küçük önerilerde bulunmak istiyoruz.

Disiplin kurulunun yazılı ihtar verebilmesinin koşullarından biri, "amirlerine saygısızlıkta bulunmak"tır.

Verilen bir işin, haksız nedenlerle yerine getirilmemesine nesnel bir ölçüt olabilir ama "saygısızlık" yoruma açık, öznel bir kavramdır. Amirin saygı anlayışı her sabah elini öptürmekse ve işçi öpmezse yazılı ihtar mı alacak? Gerçi Disiplin Kurulu'nun yarısı işçilerden oluşuyor ama yine de, böyle yoruma açık, öznel ölçütlere yer verilmese daha iyidir.

Aynı mantık, ücret kesilmesinin koşullarından bazıları için de geçerlidir. Örneğin, işçiler, "görebildikleri" tehlikeli bir aleti, ya da makinelerdeki bir noksanı vb. ilgililere haber vermezlerse ücret keşintisi cezası alabiliyorlar.

İşçi görebileceği birşeyi görmemiş olabilir. İşveren bu temelde suçlama yöneltebilirse, o zaman işçinin sürekli çevresini gözetmesi, yani bir bakıma bekçilik yapması gerekir. Bu nedenle "görebileceği" sözünü, "gördüğü kanıtlanan" türünden bir sözcükle değiştirmek sanırız daha iyi olur.

Bir başka nokta: İşçi 20 dakika geç gelirse, işveren o gün işçiyi çalıştırmayabiliyor.

Bir kez, tek bir kez gecikme ile böyle bir sonuç olmamalıdır. İkincisi, İstanbul'da kar, lodos, sel, bozuk vapur, tıkalı trafik ve Hanya'da oturup Konya'da çalışma, yeni konut sorunu gibi nedenlerle, en titiz bir işçinin bile sık sık 20 dakikadan daha çok geç kalması neredeyse kaçınılmazdır. Bu madde, örneğin 3 ayda 9 kez ve 1 saat geç kalmaya göre değiştirilse sanırız daha yerinde olur.

İşçi sınıfımız yedisinden yetmişine burjuva düzene başkaldırıyor.

Yine bir başka nokta: Yazılı ihbar için gerekli koşullardan biri, işçinin kendine teslim edilen alet ve edevatın "bakım ve muhafazasını" yapmayı ihmal etmesidir.

İşçi zaten doğası gereği kullandığı aleti kırıp dökmez. Ama iş "bakım ve muhafaza"ya gelince, gerçekte işverenin bu iş için ayrıca işçi çalıştırması gereklidir. Ne var ki, *Kapital*'de Marks'ın da yazdığı gibi, işverenler bu işi çoğu zaman o aletleri kullanan işçiye yaptırırlar. Böylece bir taşla iki kuş vurur, ek işçi çalıştırmaktan kurtulurlar. Bu nedenle bizce bu sözleşmeye, bir disiplin sorunu olarak gireceğine, ek işçi çalıştırma istemi olarak girse daha doğrudur.

Fabrikada disiplin konusu çok derin bir konudur. Çok şey söylenebilir. Üreten biziz, neden yöneten işveren oluyor? Kapitalizmin ilk başlarında bu tarihsel bir gereklilikti ama artık değil. Öyleyse neden hâlâ işveren yönetiyor? Bu gibi soruların yanıtları, zaten sömürü ve zulmün olmadığı bir dünya kurmanın nedenleri arasındadır. Burada sorunu hem kapitalizm çerçevesinde, hem de Türkiye'deki yasal sınırlamalar içinde ele aldık.

Taslağa ilişkin başka öneriler de getirilebilir. Ama bugün için en önemlisi kararlı ve militan kavgayı sürdürmektedir. Deri-İş grevcilerine bu kavgada sonsuz başarılar dileriz.

Grevdeki deri işçilerine mesajlar

Türkiye'de Demokratik Hakları Savunma Komitesi CDDRT geçtiğimiz ay bir bildiri yayınlayarak Britanya'daki tüm sendikaları Deri-İş grevi konusunda bilgilendirdi ve dayanışmaya çağırdı. Britanya sendikaları grevi coşkuyla ve sıcak dayanışma duygularıyla karşıladılar. Dayanışma mesajları göndermeye başladılar. Mesajlardan bazıları şunlardır:

Lokomotif Mühendisleri ve Ateşçileri Sendikası'ndan (ASLEF):

Deri-İş Sendikasına,

Britanya'daki tren sürücülerini temsil eden sendikamız ASLEF adına kardeşçe selamlar ve deri işverenlerine karşı haklı mücadelenizde dayanışma duygularımızı iletmek isterim. Cesur kavganız, Türkiye'de sendikacılığın yeniden gelişmesinde kuşkusuz önemli bir rol oynayacaktır.

İçtenlikle,
Roy Buckton
Genel Sekreter

Fırıncılar, Gıda ve Yan İşkolları İşçileri Sendikası'ndan (BFAWU):

Deri-İş Sendikasına,

Değerli arkadaşlar,
Fırıncılar, Gıda ve Yan İşkolları Sendikası'nın 36 bin üyesi adına kardeşçe selamlar ve haklı uyuşmazlığınızda sizinle dayanışma içinde olduğumuzu iletiriz.

Üyelerimiz sizin haklı istemlerinize tam destek vermekte ve yiğit mücadelenizi ilgiyle izlemektedirler. Bu zor gününüzde tam desteğimize güvenebilirsiniz.

Kardeşçe,
Joe Marino, Genel Sekreter

Mühendislik İşçileri Sendikası'nın Teknik, Yönetsel ve Danışmanlık İşçileri Bölümü'nden (AUEW — TASS):

Deri-İş Sendikasına

Ülkenizde tam sendikal ve demokratik haklar elde etmek için yürüttüğünüz mücadelede, TASS size tam destek vermektedir. Grevcilerin özgürlüğünü ve tüm Türkiye halkının insanca yaşama hakkını savunmak için giriştiğiniz mücadeleyi alkışlıyoruz.

TASS, tüm dünya işçilerinin dayanışma davasına olan bağlılığını bir kez daha belirtir.

Mücadelenizin zorluğunu biliyoruz. Kısa sürede başarılı bir sonuç alacağınıza inanıyoruz.

En iyi dileklerimizle,
Ken Gill, Genel Sekreter

Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nın Dini, Teknik ve Danışmanlık İşçileri Bölümü'nden (TGWU — 1. Bölge):

Deri-İş Sendikasına

Değerli kardeşler,
1/524 nolu şubemiz adına, insanca bir ücret için yürüttüğünüz grevinize destek selamlarımızı iletiriz. Baskı ve tehditlere karşı mücadelenizde yanınızdayız ve sendika üyelerinin haklarını ardıcıl savunacağınızı, bu haklar için direneceğinizi umuyoruz.

Grev dayanışma fonunuza 30 sterlin (yani 45 bin lira — *İ.S.*) gönderiyoruz. Bu zor haftalardan sonra, en kısa zamanda, kutlanacak bir zafere ulaşmanızı dileriz.

Selamlar,
Jane Carter
Şube Sekreter Yardımcısı

DÜZELTME

334. sayımızın Avrupa baskısında *Haydi Dayanışmaya* başlıklı yazımızın sonunda Deri-İş grevcileriyle dayanışma için verdiğimiz banka hesap numarası 4718 olarak çıkmıştır. Doğrusu 4817'dir. Düzeltir özür dileriz.